

Nr 230.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1939 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a och 3:e avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 24 mars 1939 dagtecknad proposition, nr 245, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna det av föredragande departementschefen förordade förslaget till militärt avlöningsreglemente;

dels besluta, att nämnda reglemente skall äga tillämpning å officers- och underofficersbeställningar å aktiv stat samt å de beställningar i övrigt, för vilka avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet är gällande; dock med undantag för bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt marinläkare av 2. graden;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av de huvudgrunder, som av departementschefen förordats, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till militära avlöningsreglementet;

dels ock besluta, att barntillägg skola övergångsvis utgå till vissa i militära avlöningsreglementet avsedda befattningshavare enligt av departementschefen förordade grunder.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Berg* (I: 299) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmgren* (II: 452), vari hemställts, att riksdagen, för den händelse Kungl. Maj:ts proposition nr 245 skulle föranleda beslut om nytt militärt avlöningsreglemente, ville besluta följande tillägg till 7 § 2 mom. i förslaget till avlöningsreglemente:

»Beställningshavare, vilken tillhört löneklass 5 i löneplanen UO under fem år och på grund av rådande befodringsförhållande icke kunnat vinna befodran till högre beställning, uppflyttas det oaktat i löneklass 6.»;

dels en inom första kammaren av herrar *Mannerskantz* och *Holmström* väckt motion (I: 317), däri hemställts, att riksdagen ville vid fastställande av nytt militärt avlöningsreglemente besluta,

att löneklassen 11 skall utgöra begynnelselöneklassen i lönegraden Oa 4 men sneddningsregeln fortfarande tillämpas mellan Oa 3 och Oa 4;

att major (kommendörkapten av 2. graden), vilken förordnas såsom kår- (flottilj-)chef, byråchef i arméförvaltningen, avdelnings- eller byråchef i flygförvaltningen, avdelningschef i försvarsstaben, arméstaben eller flygstaben, måtte åtnjuta lön i högsta löneklassen av lönegrad Oa 4, även om han icke i övrigt är berättigad därtill samt

att kapten (ryttmästare), som är eller varit anställd vid generalstabskåren, må för bestämmande av den löneklass, till vilken han skall hänföras, utöver vad eljest är medgivet tillgodoräkna sig tre tjänstår;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Domö* (I: 318) och den andra inom andra kammaren av herr *Arne-mark* (II: 476), däri hemställts, att riksdagen ville vid fastställande av nytt militärt avlöningsreglemente besluta, att cheferna för krigsskolan, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, artilleriets skjutskola, arméns underofficersskola, sjökrigsskolan, sjökrigshögskolan och flygkrigsskolan placeras i lönegrad Ob 1;

dels en inom första kammaren av herr *Holmström* väckt motion (I: 319), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det blivande militära avlöningsreglementet skall äga tillämplighet i fråga om den personal vid försvarsväsendet, som i samband med genomförandet av 1925 års försvarsordning överfördes tvångsvis på övergångsstat och i denna egenskap sedermera i avlöningshänseende varit i tillämpliga delar underkastad bestämmelserna i gällande officersavlöningsreglemente;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bodin* och *Mannerskantz* (I: 320) och den andra inom andra kammaren av herr förste vice talmannen *Jeppsson m. fl.* (II: 475), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret skall såsom beställning införas i tjänsteförteckningen till det militära avlöningsreglementet och hänföras till lönegraden Ob 1 i löneplanen Ob;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bodin* och *Mannerskantz* (I: 321) och den andra inom andra kammaren av herr förste vice talmannen *Jeppsson m. fl.* (II: 474), vari hemställts, att riksdagen i det av Kungl. Maj:t i proposition nr 245 framlagda förslaget till militärt avlöningsreglemente måtte införa erforderliga föreskrifter i syfte

att officer och underofficer, som tillhör kustartilleriet eller för marinen gemensam personalkår och som har Fårösund till ordinarie förläggningsort, må komma i åtnjutande av särskilt avlöningstillägg med belopp, som angives i kolumn 3 i den i § 26 mom. 1 i avlöningsreglementet intagna tabellen, samt

att ifrågavarande beställningshavare vid kustartilleriet under tjänstgöring å fartyg eller båt, som är bemannad av kustartilleriets eller för dess räkning förhyrd personal, därutöver må åtnjuta sjötillägg enligt de i § 26 mom. 6 samma reglemente meddelade bestämmelser, därvid dock skall iakttagas, att sammanlagda beloppet av sålunda utgående särskilda tillägg icke må överstiga det för respektive beställningshavare i kolumn 4 i förutnämnda tabell angivna belopp;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bäcklund* (I: 322) och den andra inom andra kammaren av herr *Lövgren* (II: 473), däri föreslagits,

att 14 § 2 mom. må erhålla följande ändrade lydelse:

»2 mom. Därest beställningshavare — — — ägt uppbära; dock att för tyghantverkare av 2. klassen och fortmaskinist skall, därest sådant är för beställningshavaren förmånligare, vid bestämmande av begynnelselönen och av tidpunkt för löneklassuppflyttning så anses, som om beställningen tillträtts efter det beställningshavaren innehåft i en följd sammanlagd anställningstid såsom fast anställt manskap i yrkestjänst inom försvarsväsendet och som tygarbetare i tio år, dock ej tidigare än efter uppnådda 35 års ålder.

Erforderliga bestämmelser — — — av Kungl. Maj:t.

Fast anställning och anställning som tygarbetare skall anses hava innehafts i en följd, även om avbrott av sammanlagt högst tre månader förekommit mellan olika anställningsperioder; dock må tid för dylikt avbrott icke inräknas i anställningstiden.

Därest avbrott av längre varaktighet än ovan nämnts förekommit eller längre tid förflutit mellan fast anställning och anställning som tygarbetare, ankommer på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida beställningshavaren må placeras i högre löneklass än den, till vilken han eljest enligt bestämmelserna i denna paragraf skolat hänföras.»

att, därest detta tillägg icke kan av riksdagen bifallas, riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att tyghantverkare av 2. klassen eller fortmaskinist, å vilka lönetursbestämmelsen i 14 § 2 mom. är tillämplig, i den mån de tillträtt eller tillträda innehavande beställning efter i en följd sammanlagd anställningstid såsom fast anställt manskap i yrkestjänst inom försvarsväsendet och som tygarbetare i tio år, efter framställning till Kungl. Maj:t på sätt i 14 § 3 mom. sista stycket föreskrives må kunna erhålla placering i löneklass, räknat som om beställningen tillträtts efter det vederbörande uppnått tyghantverkares vid fälttygkåren medelbefordringsålder (35 år).

Därjämte föreslås i förevarande motioner, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att lönetursbestämmelsen i 14 § 2 mom. från tidpunkten för reglementets ikraftträdande gives tillämpning på då i tjänst varande beställningshavare, vars lönetur är hänförlig till berörda bestämmelse, som om den varit gällande under vederbörandes hela tjänstetid inom försvarsväsendet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wistrand m. fl.* (I: 323) och den andra inom andra kammaren av herr *Bergvall m. fl.* (II: 471), däri hemställts, att riksdagen måtte — med avslag å i Kungl. Maj:ts proposition nr 245 framlagda förslag i vad det gäller löneplanerna Oa och UO — fastställa de förslag till löneplaner Oa och UO, vilka framlagts av försvarsväsendets lönenämnd i dess den 22 februari 1939 avgivna underdåniga utlåtande och som i motionen återgivits;

dels en inom andra kammaren av herrar *Österström* och *Anderson* i Norrköping väckt motion (II: 443), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i den tjänsteförteckning, som fogats till det med Kungl. Maj:ts proposition nr 245 avgivna förslaget till militärt avlöningsreglemente, under löneplan Oa i lönegrad Oa 6, kolumnen armén, införa ett tillägg: »Chef för kår»;

dels en inom andra kammaren av herr *Holmgren m. fl.* väckt motion (II: 458), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det blivande militära avlöningsreglementet skall äga tillämplighet i fråga om den personal vid försvarsväsendet, som i samband med genomförandet av 1925 års försvarsordning överfördes tvångsvis på övergångsstat och i denna egenskap sedermera i avlöningshänseende varit i tillämpliga delar underkastad bestämmelserna i gällande officersavlöningsreglemente;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion (II: 472), däri hemställts, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag till militärt avlöningsreglemente måtte besluta

att i lönegraden Oa 6 i löneplanen Oa upptaga de avlöningsbelopp, som äro fastställda för 35 löneklassen i löneplanen A i civila avlöningsreglementet,

att till nämnda lönegrad i tjänsteförteckningen hänföra såväl de beställningshavare, vilka av Kungl. Maj:t föreslagits hänförda till nämnda lönegrad som ock de chefer för regementen och motsvarande formationer, vilka i Kungl. Maj:ts förslag hänförts till lönegraden Ob 1 i löneplanen Ob; samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till nästa års riksdag angående rätt till representationsbidrag för truppförbandschefer.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna.

Inledning.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 14 juni 1918 tillkallades sakkunniga för uppgörande av förslag till ny löne reglering för arméns och marinens personal (1918 års avlöningssakkunniga). Dessa sakkunniga upptogo till en början till behandling frågan, i vilken utsträckning de i viss mån nya löneprin-

ciper, vilka lagts till grund för det av 1919 års lagtima riksdag antagna nya avlöningsreglementet för kommunikationsverkens befattningshavare, kunde vinna tillämpning även beträffande försvarsväsendets personal. I första delen av sitt betänkande angående löne reglering för arméns och marinens personal, avgiven den 10 januari 1921, framhöll de sakkunniga härutinnan, att de nya löneprinciperna i väsentliga delar låte sig anpassa på försvarsväsendets personal. De sakkunniga hade vid sådant förhållande så mycket hellre ansett sig böra förorda tillämpandet å försvarsväsendets personal av berörda löneprinciper, som det militära avlöningssystemet — vilket för det dåvarande, speciellt vad marinen beträffade, företedde en mångfald växlande avlöningsformer och avlöningsbestämmelser — härigenom skulle erhålla större enkelhet och överskådlighet, samt överensstämmelse på sådant sätt kunde i största möjliga mån åvägabringas mellan den civila och den militära personalens avlöningsförhållanden.

I anslutning till sin sålunda uttalade uppfattning framlade de sakkunniga i förenämnda del av betänkandet bland annat förslag till huvudgrunder för en militär löne reglering. Därefter avgåvo de sakkunniga i en andra del av betänkandet, dagtecknad den 10 februari samma år, förslag till avlöningsreglemente för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet. Sistnämnda reglemente avsågs av kommittén skola givas endast provisorisk karaktär i avvaktan på lösningen av den då aktuella frågan om ändrad försvarsorganisation. Kommitténs förslag lades i allt väsentligt till grund för proposition (nr 350) till 1921 års riksdag. Riksdagen fann sig emellertid icke kunna godtaga de i löneplanerna för officerare och underofficerare föreslagna lönebeloppen utan godkände i huvudsak vissa reservationsvis inom de sakkunniga framlagda förslag till löneplaner för beställningshavarna i fråga, innebärande icke oväsentliga nedsättningar i propositionens lönebelopp. Kungl. Maj:t utfärdade därpå den 29 juni 1921 avlöningsreglemente (nr 388) för officerare och underofficerare samt civilmilitära befattningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen (officersavlöningsreglementet), att provisoriskt lända till efter rättelse under år 1922.

I överensstämmelse med riksdagens för varje år fattade beslut erhöll sedermera officersavlöningsreglementet med däri efter hand vidtagna ändringar fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1927.

Sedan 1925 års riksdag fattat beslut om försvarsväsendets omorganisation, avlät Kungl. Maj:t proposition (nr 7) till 1927 års riksdag angående nytt definitivt officersavlöningsreglemente. Propositionen grundade sig på ett av försvarsväsendets lönenämnd utarbetat reglements förslag. Detta reglements förslag innebar i jämförelse med det dittills gällande reglementet endast vissa mindre omfattande formella och sakliga ändringar i avlöningsbestämmelsernas avfattning, och löneplanerna lämnades helt och hållet orubbade. Propositionen blev av riksdagen i allt väsentligt bifallen. Det nya avlöningsreglementet utfärdades den 20 maj 1927 (nr 170), att tillämpas från och med den 1 januari 1928. I sagda reglemente, som ännu är gällande, hava i anled-

ning av 1936 års försvarsbeslut vidtagits vissa mindre jämkningar (kungörelse 1937: 643).

Den 29 juni 1928 uppdrog Kungl. Maj:t åt en särskild kommitté under finansdepartementet, *1928 års lönekommitté*, att enligt vissa i statsrådsprotokollet över finansärenden samma dag angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag bland annat i avseende å dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta löne- och pensionsbeloppen samt angående revision av gällande avlöningsförfattningar för statliga befattningshavare i allmänhet. Sagda uppdrag blev emellertid sedermera, i vad det avsåg de militära avlöningsbestämmelserna, genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 januari 1930 återkallat. Samtidigt bemyndigades chefen för försvarsdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för att för försvarsväsendets vidkommande verkställa utredning och avgiva förslag i förenämnda hänseenden. De i enlighet härmed utsedda sakkunniga, *1930 års militäravlönings-sakkunniga*, avgåvo den 10 december 1930 betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. (stat. off. utredn. 1930: 36). Vid utarbetandet av de i sagda reglementsförslag innefattade löneplanerna hade de sakkunniga i enlighet med för utredningsarbetet lämnade direktiv i första hand sökt anslutning till de riktlinjer, som av 1928 års lönekommitté tillämpats vid utarbetandet av denna kommittés i betänkande den 21 juli 1930 avgivna förslag till allmänt avlöningsreglemente (stat. off. utredn. 1930: 17).

1930 års militäravlönings-sakkunnigas förslag föranledde sedermera icke — lika litet som det av 1928 års lönekommitté avgivna förslaget — något slutligt ställningstagande från statsmakternas sida.

Frågan om en allmän revision av gällande avlöningsförfattningar inom den nyreglerade civila och militära statsförvaltningen — vilken fråga alltsedan tiden för avgivandet av 1928 års lönekommittés och 1930 års militäravlönings-sakkunnigas förslag varit vilande — upptogs av Kungl. Maj:t ånyo till behandling den 24 april 1936. Nämnda dag tillsatte Kungl. Maj:t på förredragning av chefen för finansdepartementet en kommitté, benämnd *1936 års lönekommitté*, med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila och militära statsförvaltningen i enlighet med vissa i statsrådsprotokollet över finansärenden för nämnda dag närmare angivna riktlinjer. På Kungl. Maj:ts därom lämnade bemyndigande anmodade sedermera chefen för finansdepartementet genom beslut den 27 november 1936 vissa större personalorganisationer, bland dem svenska officersförbundet och svenska underofficersförbundet, att utse representanter jämte ställföreträdare för dessa att överlägga med kommittén rörande dels lönesystemets allmänna utformning och andra frågor av principiell innebörd inom kommitténs arbetsområde, dels ock avfattningen av detaljbestämmelserna i blivande nya avlöningsförfattningar, i den mån dessa bestämmelser anginge befattningshavare i allmänhet.

Med stöd av samma bemyndigande förordnade vidare chefen för finansdepartementet den 30 april 1937 särskilda delegerade för försvarsväsendets

lönenämnd att deltaga i kommitténs arbete med revision av gällande avlöningsbestämmelser för försvarsväsendets personal.

Enligt det uppdrag, som anförtroddes 1936 års lönekommitté vid dess tillsättande, ålåg det kommittén att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare inom alla de grenar av statsförvaltningen, för vilka kommunikationsverkens lönesystem genomförts. För försvarsväsendets del avsåg sålunda revisionen de beställningshavare, vilka äro underkastade officersavlöningsreglementet, samt viss icke-ordinarie personal, vilkas avlöningsförhållanden äro reglerade genom kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215). Sedermera har emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 24 februari 1939 uppdragit åt lönekommittén att verkställa en revision jämväl av manskapets avlöningsförhållanden.

I fråga om ordinarie tjänstemän vid civilförvaltningen avgav lönekommittén den 16 december 1937 betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (stat. off. utredn. 1937: 48). Förslaget blev i allt väsentligt godkänt genom beslut vid 1938 års riksdag (prop. nr 263; statsutsk. utl. nr 161; riksd. skr. nr 388).

Såsom resultat av hittills verkställda utredningar rörande revision av gällande avlöningsbestämmelser för försvarsväsendets personal har 1936 års lönekommitté den 23 december 1938 till Kungl. Maj:t avgivit *Betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente* (stat. off. utredn. 1938: 55).

Vid behandlingen av de i sagda betänkande upptagna frågorna har kommittén under arbetets gång haft överläggningar med de utsedda militära personalrepresentanterna. De delegerade för försvarsväsendets lönenämnd hava inom en särskild sektion av lönekommittén deltagit i kommitténs förarbeten till militära avlöningsreglementet, med undantag dock beträffande lönebeloppen och löneplanernas konstruktion samt vissa andra frågor av mera principiell innebörd.

Förslaget till militärt avlöningsreglemente.

1. Allmänna synpunkter.

Av föredragande departementschefens uttalanden i det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet inhämtas till en början följande:

I sitt förenämnda betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente har 1936 års lönekommitté framhållit lämpligheten av att avlöningsbestämmelserna för militära och civilmilitära beställningshavare vid försvarsväsendet liksom hittills meddelas i ett särskilt avlöningsreglemente. Det i enlighet härmed av kommittén utarbetade reglementsförslaget förutsattes bliva tillämpligt å officerare och underofficerare å aktiv stat samt civilmilitär och därmed i avlöningshänseende likställd ordinarie civil personal vid försvarsväsendet. Under reglementet hava jämväl funnits böra inordnas av kom-

mittén föreslagna beställningar såsom extra ordinarie fänrikar. Reglements-förslaget omfattar däremot icke några andra icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet.

Kommitténs reglementsförslag avviker i fråga om uppställningen i väsentliga hänseenden från nu gällande officersavlöningsreglemente. Kommittén har i tillämpliga delar följt den i det civila avlöningsreglementet genomförda uppställningen och sökt att i särskilda underavdelningar sammanföra sådana bestämmelser, som äro inbördes likartade eller eljest äga logiskt samband med varandra. Under 1 avd. hava sålunda sammanförts vissa allmänna lönebestämmelser, vilka hava avseende å samtliga i reglementsförslaget åsyftade beställningshavare. 2 avd. innefattar avlöningsbestämmelser för ordinarie beställningshavare. Under 3 avd. hava upptagits avlöningsbestämmelser för extra ordinarie fänrikar. Slutligen hava under 4 och 5 avd. meddelats föreskrifter rörande lönenämnd samt angående reglementets tillämplighet.

Lönekommittén har förutsatt, att utöver de i reglementet ingående avlöningsföreskrifterna vissa särskilda, för tolkning eller förklaring av reglementets huvudbestämmelser erforderliga stadganden även fortsättningsvis liksom hittills bliva erforderliga. Befogenhet att meddela dylika särskilda föreskrifter skulle, såsom framgår av författningstexten under olika paragrafer i reglementsförslaget, tillkomma Kungl. Maj:t. Sådana av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter har kommittén — i överensstämmelse med vad för närvarande är förhållandet — ansett böra benämnas »tilläggsbestämmelser» till militära avlöningsreglementet.

Rörande reglementsförslagets allmänna innebörd lämnar departementschefen följande kortfattade allmänna översikt (sid. 41—42 i statsrådsprotokollet):

Beträffande de principfrågor av betydelse för lönesättningen, till vilka kommittén tidigare haft att taga ståndpunkt i samband med den civila löneregleringen — nämligen om differentiering av lönerna med tillämpning av behovsprincipen, om brutto- eller nettolönesystem med avseende å pensionsrätten samt om fasta eller rörliga löner — har kommittén utgått från att statsmakternas ståndpunktstagande i dessa frågor vid 1938 års riksdag skall bilda grundvalen även för ordnandet av den militära personalens löneförhållanden. Kommittén föreslår alltså de nuvarande barntilläggens avveckling. Härvid skulle genomföras samma övergångsordning, som beslutats för de civila tjänstemännen, nämligen att de befattningshavare, som före löneregleringens ikraftträdande kommit i åtnjutande av barntillägg, fortfarande berättigas uppbära dessa tillägg för samtliga barn. Löneplanerna hava vidare utformats med tillämpning av bruttolönesystemet. Slutligen föreslås rörligt lönetillägg skola utgå vid sidan av den fasta lönen enligt samma grunder, som fastställts i civila avlöningsreglementet.

Det föreslagna lönesystemet har även i övrigt i stort sett utformats med utgångspunkt från den vid 1938 års riksdag genomförda löneregleringen för befattningshavare vid den civila statsförvaltningen. Förslaget innefattar till en början nya löneplaner för beställningshavarna vid försvarsväsendet. De i löneplanerna upptagna beloppen innebära för den militära personalen en reglering av lönenivån i huvudsaklig överensstämmelse med den för civil-

förvaltningens befattningshavare år 1938 beslutade löneregleringen, ehuru med en viss generell jämkning uppåt och med omläggningar i löneställning-
en för vissa grupper av beställningshavare. För civilmilitär personal föreslås samma lönebelopp som fastställts för befattningshavare i motsvarande lönegrader vid civilförvaltningen. I lönebeloppen har således inarbetats viss del av nuvarande dyrtidstillägg, varjämte de fasta lönerna uppräknats för att bereda beställningshavarna viss löneökning. Liksom vid den civila statsförvaltningen har det nuvarande antalet ortsgupper utökats med två nya ortsgupper, H- och I-grupperna, genom inläggande i löneplanen av det nu utgående provisoriska dyrtortstillägget.

Med hänsyn till den militära personalens jämförelsevis betungande uniformskostnader har lönekommittén ansett fog föreligga för införande i avlöningsreglementet av ett årligt ekiperingsbidrag såsom särskild avlöningsform. Med utgångspunkt från en beräknad årlig kostnad av omkring 360 kronor för fortlöpande anskaffning och underhåll av uniformspersedlar och med tillämpning av den högsta procentsats — 50 procent — för rabatt vid inköp av beklädnadspersedlar från kronan, som enligt de civila lönebestämmelserna kan ifrågakomma, föreslår lönekommittén, att det årliga ekiperingsbidraget bestämmes till 180 kronor.

Kommittén har ansett det vara önskvärt, att en avveckling eller rationalisering av de vid försvarsväsendet förekommande arvodena kommer till stånd. För detta ändamål föreslår kommittén, att vissa av de nu utgående arvodena omedelbart avvecklas antingen i samband med ändrade lönegradsplaceringar eller genom slopande av en del arvoden utan annan kompensation än den förbättring, som skulle vinnas genom den föreslagna löneregleringen. I övrigt har kommittén ansett en fortsatt utredning rörande arvodesväsendet vara erforderlig.

Förslaget innebär tillika en revision av de allmänna avlöningsbestämmelserna. Vid bestämmelsernas utformning har kommittén utgått från 1930 års militäravlöningssakkunnigas förslag till militärt avlöningsreglemente med beaktande av däröver avgivna utlåtanden ävensom av eljest framkomna erinringar mot nuvarande lönebestämmelser. Vid utarbetandet av det föreliggande reglementsförslaget har kommittén därjämte sökt att i möjligaste mån vinna anknytning till de bestämmelser, som innefattas i det nya civila avlöningsreglementet.

På vissa punkter föreslår kommittén betydelsefulla sakliga ändringar i nuvarande avlöningsbestämmelser. I anslutning till vissa i kommittédirektiven gjorda uttalanden om önskvärdheten av en revision av gällande bestämmelser om lönetursberäkning vid befordran framlägger kommittén förslag till ändrade regler på detta område. Den nuvarande rätten till tillgodoräkning av föregående tjänstgöringstid vid befordran skulle, liksom vid civilförvaltningen, enligt förslaget i princip avskaffas och ersättas med en utsträckt tillämpning av den s. k. sneddningsprincipen. Beloppen av vissa vid sidan av lönen utgående särskilda ersättningar hava omreglerats. Sålunda skulle vikariatsersättning och kallortstillägg utgå efter något förmånligare grunder än hittills. Vikariatsersättningssystemets tillämpning skulle utsträckas, så att dylik ersättning kan utgå även vid vissa placeringar eller kommenderingar, vilka enligt nuvarande bestämmelser ej grunda rätt till vikariatsersättning. För en del långvariga vikariat förordrar kommittén under vissa förutsättningar ersättning enligt särskilda grunder genom införande, liksom vid civilförvaltningen, av s. k. vikariatslön. Vissa höjningar föreslås i fråga om sjöstillägg vid rörlig förläggning. För fartygschefer och vissa högre förbandschefer föreslås införande av särskilda befälhavartillägg inom

sjö tilläggets ram. Flygtilläggen föreslås bibehållna vid oförändrad nivå. I grunderna för ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen vid skador och dödsfall förordas vissa förbättringar. Kommittén föreslår vidare ökning av nuvarande rätt till sjukledighet med oavkortad lön samt införandet av en ovillkorlig semesterrätt för beställningshavare vid försvarsväsendet. Rätten till sjukvård i viss utsträckning på statens bekostnad förutsättes liksom enligt det nya civila avlöningsreglementet konstruerad såsom en beställningshavarna tillkommande generell förmån.

Vissa av de myndigheter, som yttrat sig över kommitténs reglementsförslag, hava funnit detsamma giva anledning till erinringar på olika punkter, i främsta rummet såvitt angår löneavvägningen för den militära personalen. Samtidigt har emellertid från åtskilliga håll uttalats, att kommittéförslaget syntes innebära ett flertal förbättringar av nu gällande bestämmelser och att detsamma vore ägnat att medföra åtskilliga fördelar för den militära personalen.

Såsom ett allmänt omdöme beträffande kommitténs reglementsförslag yttrar *departementschefen* (sid. 44—45):

»Det av 1936 års lönekommitté framlagda förslaget till militärt avlöningsreglemente har utarbetats efter ingående utredningar och överväganden i de hänseenden, som angåvos i samband med beslutet om kommitténs tillsättande. Under utredningsarbetets gång har samarbete ägt rum med civila och militära delegerade för försvarsväsendets lönenämnd, och vidare hava — liksom skedde under kommitténs förarbeten till civila avlöningsreglementet — förhandlingar såväl rörande löneplanerna som beträffande avlöningsreglementets utformning i övrigt förts med utsedda representanter för vederbörande personalorganisationer. Bortsett från avvägningen av själva lönenivån och vad därmed sammanhänger har därvid enighet vunnits på samtliga punkter.

Efter att hava tagit del av förslaget jämte däröver avgivna utlåtanden har jag funnit mig böra förorda, att detsamma lägges till grund för proposition i ämnet till innevarande års riksdag.

Det nya avlöningsreglementet är avsett att vinna tillämpning å i huvudsak den personal, vars avlöningsförhållanden nu äro reglerade genom 1927 års officersavlöningsreglemente, d. v. s. officerare och underofficerare å aktiv stat samt civilmilitär och därmed i avlöningshänseende likställd ordinarie civil personal vid förvarsväsendet. I likhet med lönekommittén och statskontoret anser även jag lämpligt, att med hänsyn till de från den civila statsförvaltningen i många hänseenden avvikande förhållanden, som känneteckna den militära organisationen, avlöningsbestämmelserna för militära och civilmilitära beställningshavare vid förvarsväsendet liksom hittills meddelas i ett särskilt avlöningsreglemente.»

2. Vissa huvudfrågor vid löneregleringen.

Den militära lönenivån. Löneplaner för försvarsväsendets beställningshavare.

Departementschefen övergår härefter till vissa huvudfrågor vid löneregleringen och upptar till en början till behandling frågorna om den militära lönenivån och om löneplanerna för försvarsväsendets beställningshavare.

Med hänsyn till den betydelse, som under diskussionen angående den militära löneregleringen tillmätts den avvägning av lönenivån, vilken skedde genom 1921 års ännu gällande lönereglering, och de överväganden, som i samband därmed ägde rum, har 1936 års lönekommitté såsom bakgrund för sitt eget ställningstagande framlagt en sammanfattande översikt beträffande vad som förekom i samband med 1921 års lönereglering och förarbetena därtill. I anslutning till denna översikt lämnar departementschefen följande kortfattade redogörelse beträffande innebörden av 1921 års lönereglering (sid. 45 o. f.):

I det förslag till lönereglering för försvarsväsendets personal, som låg till grund för 1921 års riksdags beslut, hade *1918 års militära avlöningssakkunniga* förutsatt, att till utgångspunkt för den militära löneregleringen skulle — liksom fallet varit vid kommunikationsverkens lönereglering — tagas det prisläge, som att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före världskriget skulle under normala förhållanden hava varit rådande i början av 1920-talet. De sakkunniga hade i anslutning härtill förutsatt, att de för år 1920 utgående begynnelselönerna å billigaste ort skulle i allmänhet ökas med 16 % samt å övriga ortsgupper höjas med ortstillägg, jämväl ökade med 16 % för att bringa ortstilläggen upp till samma prisnivå som lönerna för billigaste ort.

Från denna allmänna beräkningsgrund hade dock vissa avvikelser gjorts beträffande 5 och högre lönegrader av löneplanen för officerare, i viss mån även för 4 lönegraden för officerare genom införande av ett ålderstillägg i denna lönegrad. De sakkunniga hade nämligen efter en jämförelse med till löneläget närmast motsvarande befattningar inom kommunikationsverken och den civila statsförvaltningen funnit lönerna för nyssnämnda beställningar böra tillmätas något förmånligare än som kunde äga rum medelst tillämpning enbart av angivna beräkningsgrund. Sålunda hade lönen för överstelöjtnanter föreslagits motsvara andra löneklassen i byråchefsgarden; lönerna för beställningshavare i 6—8 lönegraderna beräknades i enlighet med de för de civila lönegraderna A 1, A 2 och A 3 föreslagna och sedermera bestämda. I övrigt utvisade — enligt vad de sakkunniga framhöllo — en jämförelse med lönebeloppen inom den civila statsförvaltningen och vid kommunikationsverken exempelvis, att slutlönen för löjtnant närmast överensstämde med slutlönen för stationsinspektör av klass 4 B och stationsmästare av klass 5 vid S. J. (nuvarande 16 lönegraden) samt att avlöningen för kapten hade en viss motsvarighet i nuvarande 24 lönegraden av kommunikationsverkens löneplan (vissa sekreterarbefattningar vid de centrala ämbetsverken, intendentur vid postverket m. fl.). De för sergeant,

respektive fanjunkare föreslagna slutlönerna överensstämde närmast med slutlönen för exempelvis stationsmästare vid postverket, lokomotivförare och stationsmästare av klass 6 vid S. J. (nuvarande 12 lönegraden), respektive faktor vid postverket samt förste maskinist och verkstadsmästare vid statens vattenfallsverk (numera 14 lönegraden). Slutlönen för förvaltarna vid intendenturkåren överensstämde närmast med slutlönen för exempelvis materialförvaltare vid telegrafverket (numera 15 lönegraden).

I fråga om de löneökningar, som skulle inträda vid löneklassuppflyttningar, hade de sakkunniga funnit sig böra föreslå införandet av ålderstillägg till proportionsvis högre belopp än som skulle hava framkommit med tillämpning av grunderna för kommunikationsverkens lönerreglering. I tillämpningen skulle sålunda de för officerare föreslagna löneökningarna vid löneklassuppflyttning medgiva uppnåendet av väsentligt högre slutlöner än för de befattningar inom statsförvaltningen i övrigt, som i avseende å begynnelselönen närmast motsvarade vederbörande officerslönegrader. Denna anordning av löneskalorna hade ansetts betingad bland annat av det i jämförelse med förhållandena inom civilförvaltningen större ansvar och den proportionsvis mera krävande tjänstgöring, som medföljde de militära befordringarna, samt av nödvändigheten att möjliggöra uppnående av en tillräckligt hög slutavlöning i kaptensgraden, som för det stora flertalet beställningshavare utgjorde slutgrad. Jämväl i löneplanen för underofficerarna hade för åstadkommande av tillräckligt hastig stegring i löneskalan avlöningsförhöjningarna satts i viss mån högre än i motsvarande lönelägen inom kommunikationsverkens löneplan.

För civilmilitär personal hade icke verkställts någon procentuell uppräknings av förutvarande löner på sätt som skett beträffande den militära personalen, utan de civilmilitära beställningarna hade inplacerats i de lönegrader av kommunikationsverkens löneplan, till vilka jämförbara befattningar vid dessa verk hörde eller till vilka beställningarna eljest med hänsyn till sin art ansetts böra hänföras.

Från 1918 års sakkunnigas förslag var bl. a. överdirektören, sedermera generalkrigskommissarien L. Widell skiljaktig, i det han anförde, att det statsfinansiella och ekonomiska läget enligt hans mening för det dåvarande och sannolikt för en avsevärd framtid i hög grad försvårade eller rent av omöjliggjorde genomförandet av de sakkunnigas lönerregleringsförslag. Då reservanten emellertid skulle finna det synnerligen beklagligt, om lösningen av den militära lönerregleringsfrågan skulle komma att uppskjutas till en viss framtid, hade han ansett sig böra framlägga ett alternativt förslag till löneplan för officerare och underofficerare. Beträffande den civilmilitära löneskalan framlade herr Widell emellertid icke något avvikande förslag. I det förslag till löneplaner för officerare och underofficerare, som herr Widell framlade, upptogs endast lönerna för officerare i lönegraderna O 6—O 8 (överstar och högre beställningshavare) till belopp, som sammanföll med de av de sakkunniga föreslagna. I övriga beställningar voro lönebeloppen i jämförelse med de under år 1920 utgående begynnelselönerna å billigaste ort uppräknade med lägre belopp än enligt sakkunnigförslaget.

Mot de av 1918 års sakkunniga föreslagna lönebeloppen för officerare och underofficerare förklarade sig flertalet av de myndigheter, som avgåvo *remissyttranden* över förslaget, i huvudsak icke hava något att erinra. Från åtskilliga håll gjordes emellertid gällande, att de militära lönerna icke genom förslaget bragts upp till full jämnhöjd med avlöningarna inom den civila statsförvaltningen.

I den på grundval av 1918 års sakkunnigas förslag avlåtna *löneregleringspropositionen* (nr 350) till 1921 års riksdag upptogs de av de sakkunniga för officerare och underofficerare föreslagna lönebeloppen oförändrade allénast med den jämkningen, att för överste (kommendör) föreslogs högre löneställning (förslaget härom förkastades emellertid av riksdagen). Föredragande departementschefen anförde bl. a., att han funnit de av sakkunnigmajoriteten föreslagna lönebeloppen väl avvägda såväl i förhållande till det arbete och ansvar, som påvilade de olika personalgrupperna, som även med hänsyn till lönebeloppen för närmast motsvarande civila befattningshavare.

I sitt utlåtande nr 168 år 1921 behandlade *statsutskottet* Kungl. Maj:ts förslag i löneregleringsfrågan. Utskottet berörde därvid den jämförelse mellan olika grupper av militär och civil personal, som av de sakkunniga gjorts och av dem åberopats till stöd för vissa militära personalkategoriernas placering å löneskalorna. Utskottet fann för sin del en dylik jämförelse med hänsyn till den militära och den civila personalens väsentligt olika utbildning och tjänstgöringsförhållanden samt den olika tiden för tillträde till och avgång från tjänsten synnerligen svår att på ett fullt rättvist sätt genomföra samt i vissa fall knappast möjlig att åstadkomma. Mot den gjorda jämförelsen kunde enligt utskottets mening i vissa avseenden så vägande erinringar göras, att utskottet icke funnit sig kunna tillmäta densamma någon större betydelse. Då utskottet därefter övergick till att pröva de olika förslag, som framlagts i fråga om avlöningsbeloppens utmätande till officers- och underofficerspersonalen, erinrade utskottet om de väsentliga förhöjningar i avlöningen, som i form av tillfällig löneförbättring under åren närmast före 1921 tillerkänts den militära personalen. Att härutöver denna personal i samband med lönesystemets omläggning skulle beviljas ytterligare avlöningsförhöjning i den utsträckning, som av de sakkunniga och departementschefen ifrågasatts, ansåg sig utskottet icke kunna tillstyrka. Det i de sakkunnigas betänkande av herr Widell alternativt framlagda förslaget till löneplaner för officerare och underofficerare fann utskottet i stort sett motsvara de berättigade anspråk i avlöningshänseende, som för denna personals vidkommande kunde framställas. Utskottet tvekade så mycket mindre att tillstyrka detta förslag, som härigenom den ojämnhet bortfölle, som vidlåde Kungl. Maj:ts förslag i fråga om proportionen mellan den rent militära och den civilmilitära personalens avlöning. Utskottets förslag bifölls av *riksdagen* (skr. nr 351).

1921 års riksdags beslut i den militära löneregleringsfrågan innebar i jämförelse med sakkunnigmajoritetens och Kungl. Maj:ts förslag en reduktion av lönebeloppen för officerare och underofficerare med i runt tal 250—500 kronor i officerslönegraderna och 200—375 kronor i underofficersgraderna.

Departementschefen meddelar härefter, att i de förslag till löneplaner för officerare och underofficerare, vilka av *svenska officers- och underofficersförbunden* ingivits till 1936 års lönekommitté, till utgångspunkt för löneavvägningen tagits det förslag, som år 1921 framlades av majoriteten bland 1918 års militära avlöningssakkunniga. I sitt betänkande har 1936 års lönekommitté lämnat en allmän översikt över dessa förslag. I fråga om officersförbundets förslag återgives i statsrådsprotokollet bland annat följande (sid. 48):

Till utgångspunkt för löneavvägningen har officersförbundet ansett böra tagas det förslag, som år 1921 framlades av majoriteten bland 1918 års militära avlöningssakkunniga och på vilket Kungl. Maj:ts proposition till

1921 års riksdag grundade sig. Att detta förslag avisats av riksdagen hade enligt förbundets mening berott endast på statsfinansiella skäl och på en av tidsläget betingad bristande förståelse för det militära försvarets betydelse. Sakkunnigmajoritetens förslag borde dock utbyggas på vissa punkter, där i detsamma skett enligt förbundets åsikt obefogade avsteg från likställighetsprincipens strikta genomförande eller där även majoritetsförslaget ansåges innebära en undervärdering av de militära beställningshavarnas tjänstuppgifter och ansvar. På denna grundval borde därefter löneplanen för officerare uppbyggas under anpassning till det förslag, som av 1936 års lönekommitté avgivits i fråga om lönerna för civila statstjänstemän, men med hänsynstagande tillika till vissa för militär personal rådande särskilda förhållanden, vilka enligt förbundets mening hittills icke tillräckligt beaktats, främst den för flertalet kompaniofficerare gällande tidigare avgångsåldern.

I fråga om underofficersförbundets förslag meddelas följande (sid. 49):

Av underofficersförbundets framställning framgår, att jämväl för underofficersförbundets vidkommande utgångspunkten för förslaget varit den lönenivå, som innefattades i majoritetsförslaget inom 1918 års militära avlöningssakkunniga, men att den relativa löneställning, som detta förslag inneburit, enligt förbundets mening borde förbättras med hänsyn till den ökning i fråga om ansvar och tjänstuppgifter, som under tiden därefter inträtt för underofficerarnas vidkommande. Jämväl enligt underofficersförbundets förslag borde särskild hänsyn tagas till personalens stora kostnader för anskaffning och underhåll av uniformsutrustning samt till de olägenheter, som den tidiga avgångsskyldigheten med pension innebure för flertalet underofficerare. Av framställningen framgår emellertid, att de föreslagna lönebeloppen avsetts att innefatta kompensation för kostnaderna för uniformsutrustning; särskilt beklädnadsbidrag utöver lönen har sålunda icke från underofficersförbundets sida ifrågasatts.

Enligt kommitténs beräkningar skulle kostnaderna för genomförande av förbundets förslag vid ett indexläge av 162/163 och efter 1936 års personalbestånd uppgå till 3,961,000 kronor, därvid inräknats den provisoriska avlöningsförstärkningen men icke beklädnadsersättning. Enligt de preliminära beräkningar, som av lönekommittén i samband med utarbetandet av förslaget till civilt avlöningsreglemente verkställdes med utgångspunkt från förutsättningen, att för försvarsväsendets personal skulle beviljas löneförbättring av procentuellt ungefär samma storlek, som innefattades i förslaget till civilt avlöningsreglemente, kunde kostnadsökningen för försvarsväsendets vidkommande vid indexläget 162/163 uppskattas till omkring 1,500,000 à 1,550,000 kronor inklusive kostnaderna för provisorisk avlöningsförstärkning. I dessa siffror, vilka likaledes beräknats med utgångspunkt från 1936 års personalbestånd, ingingo jämväl kostnadsökningen för en lönereglering för civilmilitär personal i överensstämmelse med den civila löneregleringen med belopp av omkring 180,000 kronor inklusive provisorisk avlöningsförstärkning.

Av den redogörelse, som i statsrådsprotokollet lämnats över 1936 års lönekommittés behandling av frågan om den militära lönenivån (sid. 50

o. f.), framgår till en början, att de mellan kommittén och de utsedda representanterna för vederbörande personalorganisationer förda förhandlingarna icke lett till samstämmighet i fråga om lönebeloppens avvägning. Kommittén har härom anfört följande:

Det förslag, som från kommitténs sida under förhandlingarna senast framlades för personalrepresentanterna, gick ut på *dels* en löneökning i de militära löneplanerna inom en kostnadsram av 250,000 å 300,000 kronor utöver kostnaden för en löneförbättring överensstämmande med den civila nivån — vid lika fördelning skulle en sådan vidgning av kostnadsramen medgiva en ökning av löneförbättringsbeloppet med omkring 60 kronor för år — *dels* ock ett kontant beklädnadsbidrag vid sidan av lönen med 180 kronor årligen. Detta förslag avböjdes emellertid av personalrepresentanterna; dessa förklarade sig icke kunna frångå ett av dem tidigare under förhandlingarna framlagt förslag, vilket inneburit nedsättningar i förhållande till personalförbundens ursprungliga yrkanden och gått ut på en löneförbättring i löneplanerna av genomsnittligt omkring 200 kronor utöver den civila löneförbättringsnivån jämte ett årligt beklädnadsbidrag av likaledes 200 kronor. Skillnaden i ståndpunkterna mellan kommittén och personalrepresentanterna motsvarade sålunda vid avbrytande av förhandlingarna angående löneplanerna ett löneförbättringsbelopp av tillhoppa genomsnittligt omkring 160 kronor.

De förslag till löneplaner, om vilka enighet vunnits inom kommittén, överensstämma, enligt vad kommittén uttalat, i fråga om den allmänna lönenivån liksom i fråga om kostnadsramen med det anbud, som från kommitténs sida senast framlades under förhandlingarna med personalrepresentanterna men som av dessa icke ansågs kunna godtagas.

Beträffande lönekommitténs uttalanden angående utgångspunkterna för löneavvägningen samt möjligheten att åvägabringa rättvisande jämförelser mellan militära och civila befattningshavare meddelas i statsrådsprotokollet följande (sid. 51—52):

Vad först angår frågan om innebörden av statsmakternas beslut år 1921 i den militära löneregringsfrågan, lär av den lämnade redogörelsen oförtydligt framgå, att riksdagens ställningstagande i ämnet icke kan — såsom inom militära personalkretsar synes vara en allmänt utbredd uppfattning — tolkas såsom en av statsfinansiella skäl eller av bristande förståelse för försvarsväsendets betydelse förestavad nedsättning i lönebelopp, vilka eljest kunnat godtagas såsom skäliga.

Lönekommittén anser sig icke kunna jäva den uppfattning i fråga om avvägningen av relationerna i lönehänseende mellan militära och civila befattningshavare, åt vilken 1921 års riksdag givit uttryck. Kommittén kan alltså för sin del icke biträda den åsikt, som företrätts av de militära personalorganisationerna, nämligen att den militära personalen genom nu gällande lönebestämmelser generellt sett blivit tillbakasatt i förhållande till civila befattningshavare. Föreställningen om ett tillbakasättande i lönehänseende av de militära beställningshavarna vinner ej heller stöd av en jämförelse mellan lönebeloppet för militär och civil personal enligt nu gällande och närmast föregående definitiva lönerogering. Betraktar man löneutvecklingen för militära beställningshavare i jämförelse med utvecklingen för civil personal i statstjänst, visar det sig, att de militära lönerna i allmän-

het icke undergått ogynnsamma relativa förändringar. Såsom ett allmänt omdöme torde kunna sägas, att såväl kompaniofficerare som särskilt underofficerare under den hittillsvarande löneutvecklingen från 1900-talets början väl hävdad sin ställning i förhållande till andra statstjänstemän. Detsamma gäller i stort sett även i fråga om de högre beställningshavarna.

För bedömande av de militära beställningshavarnas löneläge i relation till civila befattningshavare är det givetvis därjämte av betydelse att beröra frågan, i vad mån jämförelser mellan civila och militära befattningshavare kunna göras med avseende å befattningarnas art. I diskussionen rörande den militära löneregeringsfrågan synes man på militärt håll hava varit benägen att betrakta den avvägning av de militära lönerna, som föreslogs av majoriteten inom 1918 års militära avlöningssakkunniga, såsom fotad på direkta och utslagsgivande jämförelser mellan militära och civila tjänstemäns åligganden och ansvar i olika befattningar. Ett dylikt betraktelsesätt synes dock i väsentlig mån grundat på en missuppfattning. De sakkunniga betonade själva med styrka vanskligheten i en direkt jämförelse mellan militär och civil personal på grund av de betydande skiljaktigheterna beträffande de båda personalkategoriernas utbildning, befordran till och avgång från tjänsten, tjänstgöringens art och omfattning m. m. Att för varje särskild militär beställning i detalj framlägga och värdesätta samtliga de omständigheter, som vore av betydelse för ett rättvist avvägande av avlöningsförmånerna i förhållande till en viss civil befattning, låte sig svårigen göra. De sakkunniga hade därför måst inskränka sig till en mera allmän jämförelse mellan vissa militära och civila tjänstemän beträffande tjänståliggandenas omfattning och därmed förenat ansvar, särskilt i fråga om de högre militära beställningarna. De jämförelser, som i fråga om vissa beställningar i de sakkunnigas betänkande gjordes med civila befattningar, utgjorde i själva verket närmast ett konstaterande av att de lönebelopp, till vilka de sakkunniga med tillämpande av vissa matematiska beräkningsgrunder kommit fram, närmast motsvarade löneställningen för civila tjänstemän i vissa lönegrader. Svårigheten eller omöjligheten att på ett rättvist sätt genomföra en sådan jämförelse mellan civila och militära befattningar betonades också med styrka av statsutskottet vid 1921 års riksdag.

Vad sålunda framhållits angående svårigheterna att åvägabringa rättvisande jämförelser mellan militära och civila befattningshavare måste lönekommittén för sin del understryka. De olika personalkategoriernas arbetsuppgifter äro, bortsett från de högsta befattningarna, enligt sakens natur så väsentligt olikartade, att en direkt jämförelse i detta avseende synes skäligen meningslös och utan betydelse såsom ledning vid lönebestämningen. Därtill kommer, att enligt det militära lönesättningssystemet, i motsats till vad förhållandet är inom civilförvaltningen, lön i flertalet fall ej utgår för viss befattning utan efter beställning eller tjänstegrad. I stor utsträckning förutsattes en och samma befattning kunna bestridas av beställningshavare i olika lönegrader. Vanskligheten i att under sådana förhållanden åvägabringa en rättvisande jämförelse med det civila förvaltningsområdet, inom vilket avlöningarna fastställts med hänsyn till olika befattningars i regel tämligen fast avgränsade arbetsuppgifter, ligger i öppen dag.

Enligt lönekommitténs mening måste en jämförelse mellan civila och militära befattningshavare i syfte att bedöma skäligheten i lönerelationen inskränkas till vissa allmänna överväganden. En dylik mera allmän jämförelse gäve ingalunda till resultat, att den militära personalen generellt sett befunde sig i ett sämre läge än den civila.

Vad officerspersonalen angår erinras, att officersaspiranterna regelmässigt intoges i statsanställning omedelbart efter avlagd studentexamen och där- efter erhöle sin fackutbildning väsentligen på statens bekostnad. Den militära utbildningen torde enligt kommitténs mening för de enskilda eleverna ställa sig något kostsammare än för motsvarande civila aspiranter, men skillnaden vore icke av den storleksordning, att den kunde sägas spela någon större roll för bedömande av lönenivån. Kommittén har vidare erinrat, att de utexaminerade officerarna omedelbart efter aspirantutbildningens avslutande erhöle fast statsanställning och att vid bifall till kommitténs förslag samtliga godkända aspiranter skulle garanteras icke blott fast lön utan även pensionsrätt omedelbart vid officersutnämningen. I fråga om tiden för befordran till lägsta ordinarie tjänst hade officerarna alltid intagit och syntes även efter genomförandet av kommitténs förslag komma att intaga en fördelaktigare ställning än den, med vilken flertalet tjänstemän inom andra förvaltningsgrenar hade att räkna. En jämförelse mellan officerare och civila tjänstemän gäve vid handen, att bland de förra envar beställningshavare, som icke på grund av sjukdom befundes mindre tjänsteduglig och som icke misskött sin tjänst, från lägsta ordinarie beställning i tur och ordning vunne befordran upp till kaptens grad, under det att vid civilförvaltningen för motsvarande personalgrupper merendels tillämpades ett urvalsystem, som medförde, att de minst dugliga tjänstemännen icke nådde befordran utöver lägsta ordinarie tjänst. Även beträffande underofficerarna kunde enligt kommitténs mening liknande synpunkter anläggas som beträffande officerarna.

Ej heller har lönekommittén ansett tillräckliga skäl föreligga att med hänsyn till den normala avgångsåldern generellt vidtaga någon egentlig förskjutning i nuvarande relation mellan den militära och den civila lönenivån (sid. 54—55):

Vad angår frågan om den tidiga avgångsålder, som gäller för flertalet kompaniofficerare och underofficerare, må framhållas, att spørsmålet om den hänsyn, som vid löneavvägningen bör tagas till denna omständighet, berör många svårbedömbara faktorer. Skyldighet att avgå med pension vid tidig levnadsålder, med därav följande nedsättning i inkomster av tjänsten, innebär givetvis en nackdel för den, som icke har möjlighet att vid sidan av pensionen förskaffa sig inkomstfyllnad genom annan anställning eller privat förvärvsverksamhet. I den mån möjlighet att bereda sig dylik inkomstfyllnad föreligger, kan den tidiga avgången däremot mången gång betraktas såsom ur beställningshavarens synpunkt fördelaktig. Huruvida fördelar eller nackdelar härutinnan övertväga varandra, torde vara vanskligt att generellt avgöra. Den omständigheten, att militär personal i ganska betydande omfattning söker och erhåller avsked med pension före uppnådd pensionsålder (s. k. förtidspension), tyder emellertid på, att åtskilliga möjligheter föreligga för militär personal att vinna inkomstgivande anställningar efter pensionsavgång. I detta avseende är bland annat att märka, att försvarsorganisationen numera inrymmer åtskilliga arvodesbefattningar, avsedda för pensionerad personal väsentligen i kaptens- respektive fanjunkargrad. Antalet av dylika arvodesbefattningar har avsevärt ökats genom 1936 års försvarsbeslut. Enligt verkställd utredning kan av de beställningshavare i kaptensgrad, som årligen avgå med pension, i genomsnitt omkring 42 % beräknas erhålla dylik arvodesanställning, vilken får innehavas i ungefär halva antalet fall till 60 och i övriga fall till 65 levnadsår. För underofficerare, som avgå med fanjunkares pension, beräknas motsvarande antal uppgå till icke mindre

än 74 % av hela antalet pensionsavgångna; i flertalet fall är här fråga om befattningar, i vilka vederbörande få kvarstå till 60 års ålder. Ifrågavarande för pensionerad personal avsedda arvoden äro i princip avvägda så, att de tillika med inkomsten av pension i stort sett motsvara den närmast före avgången ur tjänst utgående lönen.

Utöver vad nu sagts bör emellertid vid bedömande av frågan om den tidigare avgångsålderns betydelse för den militära lönebestämningen främst beaktas, att denna tidigare avgångsålder för flertalet kompaniofficerare och underofficerare, enligt vad som framgår av förarbetena till nu gällande officersavlöningsreglemente, utgör den väsentligaste anledningen till den särskilda, från de civila löneplanerna avvikande konstruktion, som tillämpats beträffande de militära löneplanerna och främst beträffande officerslöneplanen. Officerslöneskalan är, såsom vid en jämförelse mellan de civila och militära löneplanerna genast faller i ögonen, avsevärt brantare uppbyggd än löneskalan för civila befattningshavare. Denna konstruktion har till syfte att i god tid före avgången bringa de militära lönerna upp på en nivå, som kan anses tillräckligt hög såsom underlag för beräkning av pensionen. Även i detta avseende är det av betydelse att uppmärksamma, att alla beställningshavare vid avgången äro garanterade en pensionsnivå, som inom civilförvaltningen endast en del av befattningshavare med jämförlig utbildning uppnår. Denna relativt höga pensionsnivå för militära beställningshavare i allmänhet förorsakar i förening med den tidiga avgångsåldern en väsentlig ökad pensionskostnad för militär personal i jämförelse med civil, en merkostnad vilken i sin helhet bestrides av staten och icke ansetts böra utöva inverkan på storleken av beställningshavarnas pensionsavdrag.

I betraktande av här antydda synpunkter har lönekommittén för sin del icke ansett tillräckliga skäl föreligga att med hänsyn till den för flertalet beställningshavare gällande tidigare avgångsåldern generellt vidtaga någon egentlig förskjutning i nuvarande relation mellan den militära och den civila lönenivån. Ett visst hänsynstagande till denna omständighet kan emellertid beträffande de militära löneplanerna sägas ligga i den jämkning uppåt beträffande löneförbättringens storlek, som kommitténs i det följande omnämnda förslag till löneplaner innebära i jämförelse med den löneökning, vilken genom det nya civila avlöningsreglementet beviljats civila befattningshavare i allmänhet.

Lönekommittén har i sitt förslag till militärt avlöningsreglemente upptagit bestämmelser om rätt för beställningshavare att av statsmedel erhålla årligt ekiperingsbidrag. Kommitténs uttalanden härutinnan återgivas å sid. 55—56 i statsrådsprotokollet:

Lönekommittén har för sin del ansett fog föreligga för införande i avlöningsreglementet av ett årligt ekiperingsbidrag såsom särskild avlöningsform. Ehuru detta bidrag till uniformskostnaderna sålunda icke skulle inläggas i löneplanen, har kommittén ansett detsamma vara av den betydelse för lönebestämningen, att kommittén funnit sig böra i detta sammanhang behandla denna fråga. Då ett dylikt bidrag skulle tillkomma envar militär — liksom också praktiskt taget varje civilmilitär — beställningshavare och då de nuvarande lönebeloppen måste anses avvägda med hänsyn tagen till uniformskostnaderna, är nämligen enligt kommitténs mening ifrågavarande ekiperingsbidrag i realiteten väsentligen att jämställa med en direkt löneökning.

Frågan om införande i officersavlöningsreglementet av en särskild ekiperingshjälp behandlades på sin tid av 1918 års militära avlöningsakkun-

niga. Med hänsyn till den militära personalens betydande kostnader för anskaffande och underhåll av uniformsuppsättning funno de sakkunniga rättvist och billigt, att särskild ekiperingshjälp tillerkändes denna personal. Denna ekiperingshjälp borde emellertid utgå endast vid första anställning. Att vidare utsträcka densamma utöver någon del eller hela tjänstetiden syns de sakkunniga så mycket mindre böra ifrågakomma, som därigenom i själva verket en mer eller mindre permanent avlöningsform skulle komma personalen till godo. Vad sålunda anfördes ger vid handen, att de av de sakkunniga enligt bruttolöneprincipen föreslagna lönebeloppen voro beräknade att täcka uniformskostnaderna.

I det nya civila avlöningsreglementet har i fråga om civila befattningshavare det hittills endast för ett fåtal personalgrupper tillämpade rabattsystemet vid utlämnande av uniformspersedlar och materialier utsträckts att gälla samtliga befattningshavare, vilka äro pliktiga att under tjänstgöring bära fullständig uniform. Rabatten har bestämts till ett belopp motsvarande 30 % av självkostnadspriset, med rätt likväl för vederbörande myndighet att, där särskilda skäl föreligga, besluta större avdrag, dock högst 50 % av självkostnadspriset. Med sistnämnda stadgande har närmast åsyftats befattningshavargrupper, beträffande vilka ställas särskilt höga krav i avseende å väl vårdad uniform eller vilkas tjänstgöring utsätter uniformsbeklädnaden för särskilt stark slitning.

Genom den utsträckning av rabattsystemet, som sålunda ägt rum beträffande civila befattningshavare, kan frågan om bidrag till tjänstedräft även för den militära personalens vidkommande sägas i viss mån hava kommit i ett ändrat läge. Med hänsyn härtill har kommittén ansett det vara skäligt, att ett särskilt årligt ekiperingsbidrag införes för denna personal. Detta belopp har med utgångspunkt från en beräknad årlig kostnad av omkring 360 kronor för fortlöpande anskaffning och underhåll av uniformspersedlar och med tillämpning av den högsta procentsats för rabatt vid inköp av beklädnadspersedlar från kronan, som enligt de civila lönebestämmelserna kan ifrågakomma, ansetts höra för samtliga beställningshavare fastställas till 180 kronor årligen.

I fråga om den allmänna innebörden av de för den ordinarie militära personalen föreslagna löneplanerna har lönekommittén, såvitt frågan rör löneförbättringens storlek, anfört följande (sid. 56):

På skäl, som förut angivits, ansluta sig dessa löneplaner i fråga om löneförbättringens storlek i stort sett till den nivå, som fastställts för civila befattningshavare. Dock har här genomgående skett en viss, om ock ej mera avsevärd jämkning uppåt. Denna jämkning har — i anslutning till de önskemål, som att döma av överläggningarna med personalrepresentanterna närmast torde vara förhärskande på personalhåll — gjorts något mera framträdande för de löneklasser, från vilka för flertalet beställningshavare avgång med pension äger rum, d. v. s. slutlöneklasserna för kaptener och fanjunkare. Härigenom kan i någon mån sägas hava skett ett hänsynstagande till det från personalorganisationernas sida hävdade önskemålet om hänsynstagande till den för flertalet militära beställningshavare gällande låga pensionsåldern. Att i vidare mån än vad sålunda skett låta löneavvägningen påverkas av dessa synpunkter har kommittén icke funnit befogat.

Vid utformandet av den *allmänna officerslöneplanen* hava vissa omläggningar i den nuvarande officerslöneplanens konstruktion eller förskjutningar

i den hittillsvarande inbördes relationen mellan lönebeloppen för olika grader ansetts vara påkallade, vilka enligt kommitténs mening skulle vara ägnade att i ett flertal fall medföra större eller mindre förbättringar. Kommittén har i dessa hänseenden anfört följande (sid. 56—58):

I anslutning till vad från officersförbundets sida ifrågasatts, hava i fänriks- och löjtnanslönegraderna ansetts böra införas nya löneklasser, nämligen i fänriksgraden en löneklass 3, tillika utgörande begynnelselöneklass för löjtnanter, och i löjtnantslönegraden en löneklass 7, tillika utgörande begynnelselöneklass för kapten. Genom denna utbyggnad av ifrågavarande lönegrader skulle — i anslutning till de lönetursprinciper, som sedan länge tillämpats inom civilförvaltningen — ernås en önskvärd och enligt erfarenheten påkallad utjämning i lönehänseende mellan beställningshavare, som tidigt vinna befordran från respektive grader, och beställningshavare, vilka längre än normalt få vänta på befordran.

Ifråga om löjtnants begynnelselön — som tillika blir fänriks slutlön — har kommittén ansett en viss förstärkning vara påkallad bland annat i jämförelse med den lön, som vid befordran till första ordinarie tjänst inom kommunikationsverken tillkommer befattningshavare med jämförlig utbildning. Att förstärkningen icke gjorts större än i förslaget skett sammanhänger med att löjtnanterna vid kommande löneklassuppflyttningar erhålla en bättre ställning tack vare de relativt stora ålderstilläggen. Den ifrågavarande förstärkningen inverkar förhöjande jämväl på närmast under- och överliggande löneklasser.

Även i fråga om majors- och överstelöjtnantslönegraderna har lönekommittén ansett sig böra förorda upptagande av nya löneklasser i löneplanen. Förslaget innebär i denna del, att i majorslönegraden, som nu omfattar två löneklasser (nr 11—12), skulle inläggas en ny begynnelselöneklass (nr 10), sammanfallande med kaptens slutlöneklass. I samband härmed skulle vid majorsbefordran sneddningsregeln, som för närvarande enligt uttryckligt stadgande icke är i dylika fall tillämplig, bliva gällande för löneklassplaceringen. Vad överstelöjtnantsgraden beträffar, omfattar densamma för närvarande endast en löneklass (nr 13). Från officersförbundets sida har, såsom förut berörts, hemställts om lönegradens utbyggnad med en ny löneklass i syfte att bereda avlöningsförhöjning för överstelöjtnanter, vilka icke vinna vidare befordran. Lönekommittén har ansett sig böra i viss mån tillgodose detta önskemål men föreslår därvid samtidigt sådan omläggning, att jämväl i överstelöjtnantsgraden införas en med närmast lägre lönegrad gemensam löneklass. Överstelöjtnantsgraden skulle sålunda utbyggas till att omfatta tre löneklasser (nr 12, 13 och 14), och jämväl för löneklassplacering i denna grad skulle sneddningsregeln tillämpas.

Nu angivna omläggningar beträffande majors- och överstelöjtnantsgraderna skulle medföra ökad anslutning till de grunder, efter vilka den civila löneplanen i motsvarande lönelägen uppbyggts, samt tillämpande av lönetursregler, som enligt kommitténs mening äro grundade på riktiga principer, vilka sedan länge vunnit burskap inom civilförvaltningen. Dessa principer innebära, att löneställningen vid befordran till högre grad i viss mån göres beroende av den senaste löneklassplaceringen inom den lägre lönegraden; den, som i denna lönegrad tillhört en löneklass, vilken ingår även i den högre graden, »sneddar» vid befordringen förbi denna löneklass och placeras i den närmast högre löneklassen, som han dessutom för vidare uppflyttning anses hava tillhört under tiden för placeringen i den lägre löneklassen, dock högst under tre år. En kapten, som vid tiden för majorsbefordran till-

hört slutlöneklassen i kaptensgraden tre år eller mera, placeras sålunda i majorsgraden direkt i slutlöneklassen (löneklass 12); å andra sidan får den, som befordras till major innan han ännu hunnit tillträda kaptens slutlöneklass, i majorsgraden börja med en lön, som överensstämmer med slutlönen i kaptensgraden (löneklass 10). Motsvarande förhållanden inträda vid befordran från majors- till överstelöjtnantsgraden. Tillämpningen av dessa lönetursprinciper innebär enligt kommitténs mening intet åsidosättande av kravet på skälig löneökning med hänsyn till den förändring av tjänstuuppgifter och ansvar, som inträder vid befordran från kompani- till regements-officer. Löneökningen vid befordringen blir nämligen av ungefär samma storleksordning, vare sig beställningshavaren i den lägre graden tillhörde en lägre eller en högre löneklass; att lönebeloppets absoluta storlek icke — såsom för närvarande är fallet — blir detsamma för varje nytillträdande regements-officer, ligger i det avsedda löneturssystemets natur. Den utjämning i viss mån av nuvarande löneklasskillnader, som vidtagits vid förslaget utformande, är för övrigt icke av större omfattning. I nuvarande löneplan utgör skillnaden i lönebelopp mellan 10 och 11 löneklasserna 900 kronor samt mellan 11 och 12 löneklasserna 600 kronor; enligt kommitténs förslag till löneplan utgör skillnaden i bägge fallen 735 kronor. Mellan majors slutlön och överstelöjtnantslönen föreligger i nuvarande löneplan en skillnad av 600 kronor, medan kommitténs förslag innefattar en skillnad mellan slutlönera för dessa båda grader av 960 kronor (fördelad på två löneklasser). Skillnaden mellan överstelöjtnantslönen och kaptens slutlön utgör för närvarande 2,100 kronor (fördelad på tre löneklasser); enligt kommitténs förslag uppgår skillnaden i slutlön för överstelöjtnant och kapten till 2,430 kronor (fördelad på fyra löneklasser).

Ur personalsynpunkt skulle den avsedda omläggningen, enligt vad verkställda stickprovundersökningar givit vid handen, genomsnittligt sett medföra en viss förbättring, främst i överstelöjtnantsgraden men även i majorsgraden. Endast i vissa fall av särskilt tidig befordran till major, respektive överstelöjtnant torde lön i dessa grader komma att utgå enligt begynnelselöneklassen; i åtskilliga fall kommer å andra sidan inplacering redan från början att ske i slutlöneklassen. Vid en befordringsgång överensstämmande med de genomsnittsåldrar, som framgått ur det av kommittén bearbetade uppgiftsmaterialet, skulle vid tillträde till majorsbeställning den befordrade tack vare sneddningsregelns inverkan vinna omkring ett års försteg i löneturshänscende i jämförelse med nuvarande förhållanden. Vid överstelöjtnantsbefordran skulle de föreslagna reglerna med genomsnittlig befordringsgång innebära, att den befordrade komme att omedelbart tillträda lön enligt 13 löneklassen och kvarstå där omkring $2\frac{1}{2}$ år, varefter uppflyttning i slutlöneklassen skulle äga rum. Slutlönen för överstelöjtnantsgraden blir enligt kommitténs förslag icke oväsentligt förhöjd i jämförelse med nuvarande löneplan; den kommer enligt förslaget att ligga obetydligt under 31 löneklassen i civila avlöningsreglementet.

Vad särskilt angår de militära chefsposterna har lönekommittén i första hand ansett en förbättrad löneställning för regementscheferna vara av förhållandena motiverad (sid. 58):

Med hänsyn till de omfattande tjänsteuppgifter och det betydande ansvar i olika avseenden, som påvåla dessa beställningshavare, har kommittén för sin del funnit den nuvarande löneställningen vara alltför låg. En förbättring för regementscheferna synes kommittén böra åvägabringas genom uppdelning av den nuvarande överstegraden. I kommitténs förslag hava regementscheferna hänförs till en ny lönegrad, i vilken lönebelopp-

pet satts 1,000 kronor högre än som eljest med tillämpning av de i civila avlöningsreglementet använda beräkningsmetoderna bort upptagas för ifrågavarande grad. För övriga nu till överstegraden hänfödda beställningar har i förslaget lönebeloppet å I-ort, avvägt i överensstämmelse med nyssnämnda beräkningsmetoder och å övriga ortsgupper bestämts genom tillämpning av samma ortstillägg, som i den nya civila A-löneplanen förekomma i detta löneläge. Lönebeloppen för ifrågavarande lönegrad hava härigenom kommit att sammanfalla med 34 löneklassen i den civila A-löneplanen. Nämnda avvägning medför för andra ortsgupper än I-gruppen en viss, ehuru icke mera betydande förskjutning nedåt, störst för G-gruppen. Denna förskjutning nödvändiggöres av tekniska skäl och synes kommittén sakligt sett ej ägnad att föranleda erinran bland annat med hänsyn till den skillnad i arbetsuppgifter och ansvar, som måste anses föreligga mellan regementschef och överste i annan befattning.

För samtliga officerare i lägre grad än regementschefer skulle enligt kommitténs förslag fortfarande tillämpas en dyrortsgraderad löneplan, i förslaget benämnd *löneplan Oa*. I fråga om ortsgruppernas antal och spännvidden i löneplanen ansluter sig förslaget till det civila avlöningsreglementet.

För officerare i regementschefs och högre grader innebär förslaget, att dessa beställningar skulle överföras till en löneplan utan dyrortsgradering, benämnd *löneplan Ob*. Det skulle måhända kunna ifrågasättas att även för regementscheferna, vilka i åtskilliga fall äro stationerade på billigare orter, tillämpa dyrortsgraderade lönebelopp. Med hänsyn till den ställning i allmänhet, som dessa chefer intaga, göra sig emellertid enligt kommitténs mening de interlokala levnadskostnadsskillnaderna icke för deras vidkommande gällande med sådan styrka, att en dyrortsgradering kan anses erforderlig. Kommittén anser därför befogat att, i anslutning till de i civila avlöningsreglementet tillämpade grunderna i detta avseende, införa en för alla orter enhetlig lönebestämning för alla de högre chefsbeställningarna från och med regementschef.

I fråga om inplaceringen av och löneställningen för till löneplanen Ob hänförliga beställningshavare i högre grad än regementschef har kommittén anfört följande (sid. 59):

Till lönegraden Ob 1 skulle enligt kommitténs förslag hänföras, förutom regementscheferna, även några befattningar vid marinen, nämligen *dels* varvschefen vid örlogsvarvet i Stockholm, vilken utöver lön i lönegraden O 6 för närvarande uppstår arvode med 900 kronor, *dels ock* stationscheferna vid de båda örlogsstationerna. Av dessa sistnämnda har chefen för örlogsstationen i Karlskrona i samband med 1936 års försvarsbeslut hänförts till lönegraden O 7, vilken motsvarar lönegraden Ob 2 enligt kommitténs förslag, medan stationschefen i Stockholm kvarstår i lönegraden O 6. Enligt kommitténs mening kunna vissa skäl anföras för höjning av sistnämnda befattning till samma löneställning, som tillkommer regementschefer; å andra sidan synes kommittén skillnaden i omfattning av göromål och ansvar mellan stationschefen i Stockholm och motsvarande befattningshavare i Karlskrona ej vara så stor, att löneskillnad för framtiden bör upprätthållas, detta så mycket mindre som, så vitt kommittén kan döma, tillräckliga skäl knappast föreligga att ställa någon av stationscheferna i lönehänseende framför regementschefer vid armén.

Vid flygvapnet skulle enligt kommitténs förslag icke någon beställning införas i lönegraden Ob 1.

Vad angår högre beställningar än regementschefer — d. v. s. truppslagsinspektörer och likställda, arméfördelningschefer och likställda samt försvarsgrens- och försvarsstabscheferna — äro dessa beställningshavare nu i lönehänseende jämställda med civila verkschefer i olika grader. Kommittén har också i sitt förslag för dessa beställningshavare upptagit lönebelopp överensstämmande med dem, som i civila avlöningsreglementet fastställts för de befattningar, med vilka likställighet nu föreligger. Beträffande dessa beställningshavare innebär sålunda kommitténs förslag lika litet som med avseende å nämnda civila verkschefer någon realprövning av löneställningen utan endast en mera formell uppräknig av lönebeloppen genom inläggande i de fasta lönerna av dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning jämte lönernas upptagande med avrundade belopp, slutande å hela tusental kronor. Resultatet av denna uppräknig har blivit en höjning av de nu för högsta ortsgrupp fastställda lönebeloppen med i runt tal 1,000 kronor. Den höjda maximigräns för rörligt tillägg, vilken föreslås av kommittén, kommer vid indexlägen överstigande det, efter vilket uppräknigen av de fasta lönerna skett, att även för här ifrågavarande beställningshavare i regel medföra en viss reell förbättring. För beställningshavare å lägre ortsgrupper än den högsta inträder givetvis en avsevärd löneökning, större ju lägre ortsgrupp förlägningsorten tillhör.

Beträffande härefter den föreslagna *underofficerslöneplanen* har lönekommittén yttrat följande (sid. 59—60):

Vad underofficerarna angår, innebär kommitténs förslag även för deras vidkommande löneförbättringar av ungefär den absoluta storleksordning, som enligt civila avlöningsreglementet tillerkänts tjänstemän vid civilförvaltningen, ehuru med en viss jämkning uppåt. Relativt taget innefattar förslaget för underofficerarnas vidkommande — liksom för lägre grader och mellangrader vid civilförvaltningen varit fallet — en större avlöningsförbättring än för officerare i allmänhet. Nyssnämnda jämkning uppåt har ansetts böra accentueras kring fanjunkares slutlöneklass, men av tekniska skäl har någon mera avsevärd skillnad mellan denna löneklass och övriga löneklasser ej kunnat åstadkommas. På en punkt av löneplanen har kommittén ansett en särskild förstärkning av löneförbättringen vara påkallad, nämligen beträffande sergeants begynnelselön.

I fråga om underofficerslöneplanen innehåller kommitténs förslag inga förändringar beträffande löneplanens konstruktion av den art, som föreslagits på vissa punkter av officerslöneplanen. Löneplanen för underofficerare är nämligen redan för närvarande konstruerad i närmare anslutning till den civila löneplanen, med gemensamma löneklasser inom närliggande lönegrader och med fem löneklasser i varje lönegrad. Den tillfälliga löneförbättring, som under de senaste åren utgått och för närvarande utgår till sergeanter och underofficerare av 2. graden, vilka tillhört lönegradens högsta löneklass under minst fem år, skulle sålunda icke, såsom föreslagits beträffande löjtnantslönegraden, erhålla någon motsvarighet i ny löneklass inom löneplanen.

Vad beträffar civilmilitär och civil personal har kommittén — i överensstämmelse med hittillsvarande sätt för lönebestämningen — föreslagit tillämpande av samma lönebelopp, som fastställts för motsvarande lönegrader i civila avlöningsreglementet. Av praktiska skäl har emellertid kommittén

beträffande denna personal förordad en med 30 lönegrader utbyggd löneplan, *löneplan Ca*. För civilmilitär personal i chefsbeställningar, motsvarande verkschefer vid civilförvaltningen, har upptagits en särskild, icke dyrortsgraderad löneplan, benämnd *löneplan Cb*.

Medan beträffande de militära personalgrupperna kommitténs förslag utom i fråga om vissa högre befattningar får anses innefatta såväl en generell ny reglering av lönenivån som ock en granskning av lönegradsplaceringen, innebär förslaget i fråga om civilmilitära och civila beställningar allenast en allmän avvägning av lönebeloppen. Lönegradsplaceringen för de senare har ansetts böra prövas i anslutning till den blivande tjänsteförteckningsrevisionen för civilförvaltningen.

Vid statsrådsprotokollet har såsom bilaga (Bil. A) fogats en av lönekommittén upprättad tablå, som utvisar den föreslagna löneförbättringens storlek vid olika indexlägen. De i tablåen gjorda uträkningarna innefatta icke ekiperingsbidrag utan endast lönebelopp med därå belöpande tillägg.

De för överläggningar med kommittén utsedda personalrepresentanterna hava i särskilda vid kommittébetänkandet fogade yttranden anmält reservationer mot lönekommitténs förslag i fråga om de militära beställningshavarnas lönenivå och löneplaner. Av statsrådsprotokollet inhämtas härom följande (sid. 61):

Officersrepresentanterna hava vidhållit uppfattningen, att de militära lönerna bort avvägas med utgångspunkt från det förslag, som omfattades av majoriteten inom 1918 års militära avlöningssakkunniga. Reservanterna kritisera de allmänna jämförelser, som av kommittén gjorts mellan militära och civila befattningshavare i fråga om utbildnings- och befodringsförhållanden m. m., samt framhålla särskilt de olägenheter, som för militär personal äro förenade med den tidiga avgångsåldern. Reservanterna motsätta sig även kommitténs förslag om införande av gemensamma löneklasser i kapten-, majors- och överstelöjtnantsgraderna. Enligt reservanternas uppfattning har i förslaget huvudvikten lagts på att få till stånd en tekniskt likformig konstruktion av löneplanen med gemensamma löneklasser i nämnda grader, varvid det enligt reservanternas uppfattning i och för sig alltför lågt beräknade lönebeloppet i högsta löneklassen inom kaptenlönegraden fått tjäna som utgångspunkt. Reservanterna påyrka en grundlig revision av kommitténs förslag till löneplan för officerare.

Underofficersrepresentanterna hava jämväl ansett, att lönekommittén genom att icke till utgångspunkt för sitt förslag taga majoritetsförslaget inom 1918 års militära avlöningssakkunniga ställt de militära beställningshavarna i efterhand i förhållande till civila tjänstemän. På grund härav hava representanterna icke kunnat godtaga kommitténs förslag till lönebelopp. Reservanterna hava framlagt ett förslag till löneplan för underofficerare, som upptager lönebelopp, i genomsnitt liggande omkring 150 kronor högre än kommitténs förslag.

Av departementschefens redogörelse för myndigheternas yttranden beträffande löneavvägningen (sid. 63—67) framgår, att de *militära myndigheterna* tämligen samstämmigt givit uttryck åt den uppfattningen, att den ifråga-

satta löneregleringen för den militära personalens vidkommande icke kunde anses tillfredsställande och att en för personalen gynnsammare avvägning av lönenivån borde komma till stånd. Vissa av myndigheterna hava uttalat sig för en allmän höjning av lönenivån; i andra fall har påyrkats en sådan löneavvägning, att därigenom de krav bleve tillgodosedda, vilka innefattades i de militära personalorganisationernas våren 1938 till lönekommittén avgivna förslag. Å andra sidan hava de över förslaget hörda *civila myndigheterna* — statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd — förklarat sig kunna biträda vad kommittén anfört i fråga om löneavvägningen för den militära personalen samt uttalat, att lönereglerningsförslaget på ett i stort sett godtagbart sätt anpassats efter den allmänna lönenivån för statliga befattningshavare.

Försvarsväsendets lönenämnd har anfört följande:

Då det för lönenämnden gällt att taga ställning till frågan, huruvida 1921 års riksdags beslut rörande den militära löneregleringen borde tolkas på sådant sätt, att man därmed avsett att för framtiden fastslå den militära personalens allmänna lönenivå i förhållande till den för civila befattningshavare gällande, hade lönenämnden ej kunnat underlåta att i viss mån taga hänsyn till försvarsfrågans allmänna läge under den tid, då nämnda beslut kom till.

Enligt lönenämndens uppfattning kunde det icke anses uteslutet, att de rådande ekonomiska förhållandena och försvarsfrågans dåvarande läge åtminstone i viss mån medverkat till den utgång, lönefrågan för flertalet militära beställningar erhöll vid 1921 års riksdag, även om dessa förhållanden ej särskilt berörts i motiveringen till riksdagens beslut. Den reservation inom 1918 års militära avlöningssakkunniga, som låg till grund för nämnda beslut, hade även uttryckligen hänvisat till det statsfinansiella och ekonomiska läget samt de stora besparingar, som skulle ernås, om reservationen följdes, såsom den huvudsakliga anledningen till reservationens framläggande.

I samband med utfärdandet av det nu gällande avlöningsreglementet av den 20 maj 1927 hade icke någon realprövning skett av de militära lönerna, utan dessa hade bibehållits vid samma belopp som i 1921 års reglemente. För egen del hade försvarsväsendets lönenämnd i detta sammanhang uttalat bland annat, att en revision av de militära löneplanerna icke syntes böra företagas förrän viss tids erfarenhet vunnits i fråga om de verkningar, den år 1925 beslutade nya försvarsorganisationen kunde komma att utöva å de olika beställningshavarnas arbetsåligganden. Två av lönenämndens ledamöter hade dock ansett, att en allmän revision av löneplanerna omedelbart bort vidtagas. Föredragande departementschefen hade beträffande löneplanerna förklarat sig intaga samma ståndpunkt som lönenämndens majoritet. Jämväl riksdagen hade uttalat, att prövningen av de i det militära avlöningsreglementet intagna bestämmelserna i avseende å lönebeloppen borde anstå till den allmänna lönerevision, som kunde väntas inom en nära framtid komma att äga rum i samband med dyrtidstilläggens inarbetande i lönerna. Av det anförda syntes framgå, att ett övervägande av skäligheten av de för militära beställningshavare i allmänhet gällande lönerna ställts i utsikt i samband med den inarbetning av dyrtidstilläggen i lönebeloppen, som nu verkställts av 1936 års lönekommitté.

Även om, såsom kommittén uttalat, stora svårigheter föreläge att åvägbringa en direkt jämförande värdesättning av tjänstuppgifterna för militära

och civila befattningshavare i allmänhet, syntes man dock icke kunna helt bortse från det enda mera omfattande försök, som företagits i detta syfte, nämligen den av 1918 års militära avlöningssakkunniga verkställda värderingen av de olika militära beställningarna. De sakkunniga hade uttryckligen anfört, att för dem arbetets art och tjänsteansvarets betydelse varit de i främsta rummet grundläggande faktorerna vid värdesättande av de särskilda grupperna av militära beställningar, men att därvid även en jämförelse mellan officerare och underofficerare, å ena sidan, samt civil personal, å andra sidan, ansetts böra i viss mån öva inverkan.

I detta sammanhang borde vidare beaktas, att den intensifiering av det militära utbildningsarbetet, som blivit en följd av inom försvarsväsendet företagna omorganisationer, samt den omfattande tekniska utveckling, som försvarsmaterielen under de senare åren genomgått och alltjämt underginge, numera i många avseenden ställde ökade krav på personalen. Hänsyn måste även tagas till att försvarsväsendets personal måste kunna erbjudas sådana förmåner, att en tillfredsställande rekrytering säkerställdes. Studenter, som erhöles anställning vid exempelvis statens järnvägar och postverket, komme efter avsevärt kortare anställningstid än som erfordrades för att vinna anställning i lägsta officersgraden upp i ett inkomstläge, som uppginge till eller överstege den för fänrik föreslagna begynnelselönen. Relationen mellan högsta manskapsgradens och lägsta underofficersgradens sammanlagda förmåner vore för närvarande sådan, att ett underbefäl, som vunne befördran till underofficer, på orter tillhörande de två lägsta ortsgrupperna i vissa fall rent av kunde komma att få vidkännas inkomstminskning. Även vid genomförande av lönekommitténs förslag komme dylik befördran för personal å nämnda ortsgrupper icke att medföra någon inkomstökning av betydelse. Därest vid den förestående omarbetningen av manskapsavlöningsreglementet från personalhåll framställt krav på införande av ortsgrupperade bruttolöner för det äldre manskapet, såsom sannolikt måste ske, vunne beaktande, kunde det befaras, att de föreslagna lönebeloppen för lägsta löneklassen å underofficerslöneplanen vore för låga för att lämna utrymme för påbyggnad på löneplanen för manskap.

Med avseende å vad här anförts hade lönenämnden kommit till den uppfattningen, att de från de militära personalorganisationernas sida framställda önskemålen om någon höjning av de föreslagna lönebeloppen icke vore obefogade. Lönenämnden hade med avseende härå ansett sig böra föreslå en viss höjning av lönebeloppen för kompaniöfficerare och underofficerare utöver den jämkning, som föreslagits av 1936 års lönekommitté.

I vad anginge kompaniöfficerarna hade lönenämnden lika med lönekommittén funnit höjningen böra göras mest framträdande beträffande kaptens slutlön. De föreslagna förhöjningarna hade i övrigt uträknats efter en sjunkande skala, så att förhöjningen å E-ort utgjorde, för 10 löneklassen 138 kronor och för 1 löneklassen 69 kronor, allt för år räknat. I genomsnitt innebure detta förslag en årlig förhöjning av omkring 100 kronor för varje beställningshavare. Beträffande underofficerarna innebure lönenämndens förslag likaledes en genomsnittlig årlig förhöjning av omkring 100 kronor för varje beställningshavare. Då några skäl att avväga denna förhöjning olika för de särskilda löneklasserna ej syntes föreligga, hade förhöjningen skett med samma belopp för alla löneklasser tillhörande samma ortsgrupp.

För officerare i högre grader än kapten hade i anslutning till lönenämndens förslag beträffande lönegraden 10 för att erhålla lämpliga intervaller mellan löneklasserna en mindre ökning skett av lönebeloppen för löneklasserna 11—14. Därigenom hade lönebeloppet i löneklassen 13, den föreslag-

na mellersta löneklassen för överstelöjtnant, kunnat bibehållas vid den nuvarande likställigheten med löneklassen 30 i löneplan A av det civila avlösningsreglementet, varjämte löneklasserna 12 och 13 helt överensstämde med löneklasserna 29 och 31 i nämnda löneplan.

Lönenämndens förslag beräknades medföra en årlig kostnadsökning i jämförelse med lönekommitténs förslag av 473,500 kronor, exklusive rörligt tillägg.

Av de myndigheter, vilka särskilt uttalat sig angående det av lönekommittén föreslagna *årliga ekiperingsbidraget*, hava flertalet vitsordat, att tillkomsten av ett dylikt bidrag skulle innebära en i och för sig beaktansvärd förbättring. Vissa av de hörda myndigheterna hava emellertid ifrågasatt en för personalen gynnsammare avvägning av bidraget än den av kommittén föreslagna.

I vissa utlåtanden hava framkommit anmärkningar mot den *tekniska utformningen av löneplanerna*. Sålunda hava beträffande löneplanen Oa erinringar framställts såväl gentemot den inbördes relationen mellan lönebeloppet i olika lönegrader som jämväl mot den tilltänkta anordningen med gemensamma löneklasser i vissa lönegrader. Bland annat har uttalats, att den föreslagna begynnelselönen för officerare vore alltför låg i förhållande till furirslönen och lägsta underofficerslönen. Slutlönen för kapten borde vidare avvägas under större hänsynstagande till de med den tidigare avgångsskyldigheten förenade olägenheterna än som skett i kommitténs förslag. Även för vissa högre beställningshavare hava vissa justeringar i löneplanen ansetts påkallade. Sålunda har ifrågasatts, huruvida icke lönegraderna Oa 4—Oa 6 borde utbyggas med ytterligare en löneklass. Gentemot den föreslagna anordningen med gemensamma löneklasser har i allmänhet erinrats, att även om systemet ifråga syntes medföra gynnsamma verkningar inom kompaniofficersgraderna, detsamma likväl icke borde i den av kommittén föreslagna formen komma till användning inom majors- och överstelöjtnantsgraderna. En del myndigheter hava dock uttalat sig till förmån för den föreslagna systemomläggningen, vilken även i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av andra. De myndigheter, vilka särskilt yttrat sig beträffande den föreslagna löneplanen Ob, hava huvudsakligen uppehållit sig vid löneställningen för regementschefer och vissa med dem för närvarande likställda befattningshavare. Därvid har bland annat uttalats, att det syntes rättvist, att det med regementschefskapet förenade ansvaret komme till uttryck i en förbättrad lönegradsplacering, men samtidigt har från vissa håll framhållits, att det icke kunde anses befogat, att åvägabringandet härav kombinerades med en uppdelning av den nuvarande överstegraden på två olika lönegrader, varigenom de innehavare av överstebeställningar, som icke vore regementschefer, försattes i en sämre löneställning än den nuvarande. En myndighet har därjämte ställt sig tveksam till förslaget om avskaffande av ortsgrupperingen för regementscheferna.

Några myndigheter hava funnit anledning till erinran mot den tekniska utformningen av löneplanen UO, varjämte vissa myndigheter uttalat sig för

en utbyggnad av *löneplanen Ca* till full överensstämmelse med den civila löneplanen A, d. v. s. till att omfatta 34 löneklasser.

Beträffande den militära lönenivån och konstruktionen av löneplanerna yttrar *departementschefen* för egen del följande (sid. 77—79):

»De utredningar och förslag, som lönekommittén framlagt beträffande löneplaner för försvarsväsendets personal, innefatta dels en prövning av frågan om den militära lönenivån i allmänhet och storleken av den generella löneförbättringen för militär personal, dels ock ett ställningstagande i fråga om vissa omläggningar i löneplanernas konstruktion och förskjutningar i nuvarande inbördes relation mellan lönebeloppen för vissa beställningar.

I främsta rummet har frågan om den militära lönenivån föranlett meningsskiljaktigheter. Enligt lönekommitténs förslag skulle löneförbättringens storlek allmänt sett ansluta sig till den löneökning, som redan beslutats beträffande civila tjänstemän. Från militärt håll har däremot hävdats, att skäl förefinnas för en väsentligt större löneförbättring.

Om man, såsom lönekommittén, utgår från att löneförbättringen för den militära personalen skall vara av ungefär samma storleksordning som den i fjol beslutade löneökningen för de civila statstjänstemännen, innebär detta uppenbarligen att man i huvudsak bibehåller den avvägning av lönerelationerna mellan civil och militär tjänst, som innefattas i de nu gällande, av 1921 års riksdag antagna löneregleringarna. Med hänsyn härtill har i ärendet uppkommit en utförlig diskussion angående innebörden av 1921 års riksdagsbeslut i ämnet. Utan att närmare ingå på sistnämnda spörsmål — beträffande vilket jag vill hänvisa till de uttalanden, som gjorts av allmänna civilförvaltningens lönenämnd — får jag såsom min uppfattning i själva sakfrågan uttala, att vad i ärendet förekommit icke givit stöd för antagandet, att den militära personalen, generellt sett, för närvarande befinner sig i sämre löneläge än den civila. Från angivna utgångspunkt finner jag det riktigt, att den militära löneökningen vid den nu ifrågavarande löneregleringen väsentligen anpassas efter den löneförbättring, som redan beslutits för de civila tjänstemännen. Detta synes mig emellertid icke behöva utesluta att, på sätt lönekommittén förordat, vissa jämkningar vidtagas till den militära personalens förmån. Ej heller har jag något att erinra mot att militärpersonalen nu erhåller den ytterligare förmån, betingad av dess särställning i fråga om tjänstedrätt, som följer av lönekommitténs förslag rörande årligt ekiperingsbidrag.

Av vad sålunda anförts framgår, att jag kan ansluta mig till den av lönekommittén förordade avvägningen av den blivande militära lönenivån. Vad särskilt angår den tidiga avgångsåldern, som gäller för flertalet kompaniofficerare och underofficerare, må tilläggas, att den från den civila löneplanen avvikande uppbyggnad, som de militära löneskalorna, i främsta rummet officerslöneplanen, erhållit i lönekommitténs förslag, direkt tar sikte på att genom större ålderstillägg motväga med den tidiga avgångsåldern förenade olägenheter. Det är vidare att märka, att möjligheterna till inkomstfyllnad efter pensionsavgång under senare år förbättrats genom den ökning, som ägt rum i antalet för pensionerad personal avsedda arvodestjänster inom försvarsorganisationen. Av underofficerarna kunna de flesta påräkna dylika arvodestjänster, och även för officerarnas vidkommande bereda arvodestjänsterna fortsatt statsanställning åt ett betydande antal, i genomsnitt 42 % enligt lönekommitténs uppgifter. Slutligen må påpekas, att de jämkningar uppåt av löneförbättringens storlek i jämförelse med den för civilförvalt-

ningens tjänstemän beslutade löneökningen, vilka lönekommittén förordat och vilka såvitt officerslöneplanen angår accentuerats vid kaptensgradens slutlöneklass, komma, med hittillsvarande grunder för pensionsbestämningen, att påverka pensionsbeloppen.

Till den av civila lönenämndens majoritet framkastade tanken på beredande åt den tidigt avgående militära personalen av någon form av avskedsersättning eller under viss tid förhöjd pension måste jag såväl ur principiell synpunkt som med hänsyn till praktiska vanskligheter ställa mig i hög grad tveksam. I varje fall torde ståndpunkt till denna fråga icke kunna tagas utan en omsorgsfull prövning av de konsekvenser, till vilka ett beslut i dylik riktning skulle leda, och det sätt, varpå en lösning borde utformas.

Även de förslag, som av lönekommittén framlagts i fråga om vissa omläggningar i löneplanernas konstruktion och förskjutningar i löneställningen för vissa grupper av militära beställningar, synas mig kunna förordas. Såsom den viktigaste ändringen härvidlag framstår den väsentligt förhöjda löneställning, som föreslås för regementscheferna. De skäl, som av kommittén anförts till stöd för detta förslag, synas mig vara bärande. Lika med kommittén anser jag, att den åsyftade förbättringen bör åvägbringas genom uppdelning av den nuvarande överstegraden. Jag kan sålunda ej ansluta mig till den uppfattning, som i vissa yttranden framkommit därom, att samtliga beställningshavare i överstes (kommendörs) grad skulle erhålla den högre löneställningen. Ej heller vill jag tillstyrka, att denna ställning beredes kår- eller flottiljchefer. Gränsen synes härvidlag lämpligen böra dragas med hänsyn till den gällande organisationen på sådant sätt, att endast chefer för förband, vilka organiserats såsom regementen, uppföras i den högre lönegraden (Ob 1). Vid flottan böra dock i enlighet med kommitténs förslag de direkta motsvarigheterna till regementschefsbeställningarna, nämligen befattningarna såsom chefer för örlogsstationerna, hänföras till ifrågasvarande lönegrad. Såsom i annat sammanhang närmare beröres, bör därjämte chefen för örlogsvarvet i Stockholm, vilken för närvarande utöver lön i kommendörsbeställning uppbär särskilt arvode, upptagas i denna lönegrad. Att, såsom arméförvaltningen ifrågasatt, även fälttygmästarbefattningen skulle uppföras i regementschefsgraden anser jag mig icke kunna tillstyrka. Huruvida fälttygmästaren bör tillerkännas arvode såsom ställföreträdare för chefen för arméförvaltningens tygdepartement, är en fråga som icke synes böra upptagas till prövning i detta sammanhang.

Beträffande spörsmålet, huruvida regementschefslönerna även i fortsättningen böra graderas efter dyrortsförhållanden, synes med hänsyn till de synpunkter, som anförts av försvarsväsendets lönenämnd, tvekan kunna råda. Emellertid vill jag icke motsätta mig, att regementschefer beredes den förmånligare löneställning med icke dyrortsgrupperade löner, som kommittén förordat.

Lönekommitténs förslag om införande av nya löneklasser i fänriks- och löjtnantsgraderna (Oa 1 och 2) vill jag tillstyrka såsom ägnat att undanröja vissa olägenheter i lönehänseende, som med hittillsvarande konstruktion av löneplanen blivit en följd av ojämnheter i befordringsgången. Det från ett par håll framställda yrkandet om utökande även av kaptensgraden (Oa 3) med en ny löneklass kan jag däremot ej biträda. Denna lönegrad, som redan nu upptager det antal löneklasser vilket enligt civila avlöningsreglementet förekommer i motsvarande lönelägen, utvisar väsentligt större löneklassskillnader än som förekomma inom den civila löneplanen, varav följer att slutlönen blivit högre. Yrkandena om utökning av överstegraden (Oa 6) med ytterligare en löneklass anser jag mig ej heller böra förorda.

Kommitténs förslag om utbyggnad av majors- och överstelöjtnantsgrader-

na (Oa 4 och 5) i förening med övergång till sneddningsförfarande vid löneklassplacering i dessa grader synes mig vara välmotiverat och grundat på riktiga principer i fråga om löneturens ordnande. Jag kan alltså ej dela de betänkligheter, som från de militära personalrepresentanternas sida och i vissa remissyttranden framställts mot detta förslag. Den kompletterande utredning, som av lönekommittén förebragts rörande förslaget verkningar, synes — på sätt även vissa militära myndigheter framhållit — utvisa, att ett genomförande av förslaget skulle ur personalsynpunkt i stort sett innebära fördelar.

Marinförvaltningens hemställan om utökning av lönegraderna UO 2 och 3 med vardera en löneklass kan jag i huvudsak av skäl som nyss anförts beträffande kaptenslönegraden icke förorda. De farhågor, som från några håll uttryckts för att den för lönegraden UO 1 föreslagna lönesättningen åtminstone beträffande de lägsta ortsgrupperna icke skulle lämna erforderligt utrymme för en behövlig lönereglering för det fast anställda manskapet förefalla mig vara överdrivna. Däremot torde vid en eventuell omläggning av lönesystemet för äldre manskap jämkningar i de nu föreslagna reglerna om lönetur vid befordran från manskap till underofficer kunna tänkas bliva erforderliga. Betänkligheter ur denna synpunkt att nu fastställa löneplanen UO i överensstämmelse med lönekommitténs förslag synas mig icke böra föreligga.

Vad slutligen angår den för civilmilitär och civil personal i allmänhet avsedda löneplanen (Ca), har från några håll ifrågasatts, att denna löneplan skulle, såsom skett med löneplanen A i civila avlöningsreglementet, utbyggas till att omfatta 34 i stället för enligt lönekommitténs förslag 30 lönegrader. Jag får med anledning härav framhålla, att därest framdeles behov av lönegrader utöver den 30:e skulle visa sig uppstå, en utbyggnad av löneplanen då utan större svårigheter kan äga rum. Med hänsyn härtill anser jag tillräckliga skäl icke föreligga att nu tillstyrka någon ändring av kommitténs förslag på förevarande punkt.»

Det militära arvodesväsendet.

Departementschefen övergår härefter (sid. 80 o. f.) till att beröra det militära arvodesväsendet och erinrar därvid till en början, att arvoden och liknande ersättningar för närvarande i avsevärd utsträckning ingå bland avlöningsformerna för ordinarie personal samt att dessa arvoden under tiden efter 1921 års militära lönereglering efterhand alltmera ökats till antalet, vilket i hög grad försvårat överblicken över det militära löneområdet.

Av departementschefens redogörelse framgår, att 1936 års lönekommitté funnit det vara önskvärt att i anslutning till en ny lönereglering söka åstadkomma en rationalisering på arvodesområdet med utgångspunkt från den allmänna principen, att löneställningen för försvarsväsendets ordinarie personal i möjligaste mån borde bestämmas genom lönegradsplaceringar och att tilläggsarvoden för sådan personal i möjligaste mån begränsades. Här om har kommittén anfört i huvudsak följande (sid. 80—81):

Inom civilförvaltningen förekomma fyllnadsarvoden utöver lön till ordinarie befattningshavare icke tillnärmelsevis i den omfattning som inom försvarsväsendet utan endast undantagsvis och under speciella förhållanden. I jämförelse med civilförvaltningen företer visserligen försvarsväsendet i fråga om grunderna för lönebestämningen vissa avvikelser, vilka delvis torde utgö-

ra förklaringen till arvodesväsendets uppkomst. Inom den militära organisationen hava, bortsett från de högre chefsposterna, särskilda beställningar i allmänhet ej tillskapats för vissa särskilda göromål (befattningar), utan i staterna för truppförband och övriga organisationsenheter hava upptagits beställningar i olika tjänstegrader till det antal och med den fördelning på olika lönegrader, som genomsnittligt ansetts motsvara olika förekommande befattningars krav. I dessa befattningar placeras eller kommenderas vederbörande beställningshavare. I åtskilliga fall förutsättes en och samma befattning kunna uppehållas alternativt av beställningshavare i högre eller lägre tjänstegrad. Den militära lönesättningen grundar sig alltså på ett system med lön efter beställning eller tjänstegrad och medför på grund härav en mera schematisk och mindre differentierad löneavvägning än det civila systemet, enligt vilket lönen regelmässigt är knuten till viss bestämd befattning. Genom fyllnadsarvoden i vissa befattningar, som ansetts vara av mera krävande art än andra, vilka i allmänhet bestridas av beställningshavare i samma tjänstegrad, har man i viss utsträckning infört en gradering i lönehänseende av olika militära befattningar tillhörande samma lönegrad. En sådan gradering är emellertid uppenbarligen svår att konsekvent uppehålla på grundval av det militära lönesättningssystemet och det för försvarsväsendet karakteristiska, från civiltjänstens praxis avvikande beföringssystemet. Detta leder sålunda, såsom erfarenheten visat, lätt till ojämnheter, vilka föranleda nya krav på utsträckning av arvodesväsendet. Att taga steget fullt ut och, såsom inom civiltjänsten, övergå till en lönesättning helt och hållet efter befattning i stället för efter tjänstegrad torde emellertid av praktiska skäl icke vara möjligt annat än beträffande vissa företrädesvis högre poster. Under sådana förhållanden måste lönekommittén, såväl ur principiella synpunkter som med hänsyn till önskvärldheten av ökad enhetlighet och reda i lönesystemet, finna önskvärt, att tillämpningen av arvoden såsom avlöningsform för ordinarie personal i möjligaste mån begränsas.

Frågan om en beskärning och rationalisering av arvodesväsendet har emellertid visat sig vara av den komplicerade beskaffenhet och för ståndpunktstagande i detalj förutsätta så tidskrävande undersökningar, att lönekommittén icke haft möjlighet att inom den tid, som stått kommittén till buds, utarbeta något fullständigt förslag i ämnet. Efter de överväganden, som kommittén ägnat förevarande frågor — varvid kommittén jämväl samrått med representanter för försvarsgrenscheferna och chefen för försvarsstaben — har kommittén emellertid i vissa fall funnit omedelbara åtgärder för en avveckling av arvoden vara möjliga och lämpliga antingen i samband med ändrad lönegradsplacering av vederbörande beställning eller genom slopande av en del arvoden, vilka ansetts kunna avvecklas utan annan kompensation än den förbättring i de allmänna avlöningsförmånerna, som skulle vinnas genom den nu föreslagna löneregleringen.

I övrigt har kommittén ansett fortsatt utredning i ämnet vara erforderlig, vilken utredning bör igångsättas snarast möjligt och bedrivas på sådant sätt, att frågan kan i ett sammanhang underställas 1940 års riksdags prövning.

Enligt kommitténs förslag skulle — bortsett från arvoden till förordnade ordinarie beställningshavare i chefsbeställningar (försvarsgrenscheferna, chefen för försvarsstaben, marinöverdirektören), vilka beställningshavare i stället för arvode skulle erhålla lön enligt löneplan, samt till marinläkare av 2. graden, vilka skulle erhålla arvode såsom icke-ordinarie befattningshavare

— en del ändringar beträffande det militära arvodesväsendet kunna vidtagas i omedelbar anslutning till löneregleringen.

Till cheferna för arméns undervisningsanstalter, vilka befattningar i staterna vore upptagna alternativt såsom överste eller överstelöjtnant — såvitt anginge ridskolan alternativt såsom överstelöjtnant eller major — utginge för närvarande, under förutsättning att vederbörande chef vore tillsatt såsom innehavare av den lägre av de alternativt upptagna beställningarna, arvode med belopp motsvarande skillnaden mellan nettolönerna i lönegraderna O 6 och O 5 eller, såvitt anginge chefen för ridskolan, skillnaden mellan nettolönerna i lönegraden O 5 och den löneklass i lönegraden O 4, befattningshavaren tillhörde. Enligt lönekommitténs mening syntes det ligga nära till hands att ifrågasätta en avveckling av nyssnämnda arvoden på sådant sätt, att beställningarna i tjänsteförteckningen upptoges i de högre lönegraderna. Härvid borde, i överensstämmelse med nu gällande grunder för lönebestämningen, tillämpas lönegraderna Oa 6 för samtliga beställningar med undantag för beställningen såsom chef för ridskolan, vilken borde uppföras i lönegraden Oa 5. Även för chefskapet över marinens och flygvapnets skolor borde lämpligen upptagas särskilda beställningar. Beställningarna såsom chef för sjökrigshögskolan och för flygkrigsskolan borde hänföras till lönegraden Oa 6 och beställningen som chef för sjökrigsskolan i lönegraden Oa 5.

Kommittén har vidare föreslagit avvecklandet av vissa till befattningshavare i företagsledande ställning vid försvarsväsendet utgående arvoden och i detta sammanhang förordat uppförandet i tjänsteförteckningen av särskilda beställningar för styresmännen vid tygdepartementets fabriker (Oa 6) och för styresmannen vid arméns centrala beklädnadsverkstad (Oa 5).

Kommittén har även föreslagit, att det fyllnadsarvode, som för närvarande utgår till varvschefen vid Stockholms örlogsvarv, avvecklas genom beställningens hänförande till lönegraden Ob 1.

I fråga om befattningen som chef för flygvapnets kommandoexpedition har lönekommittén förordat, att å försvarsdepartementets stat upptages en förordnandetjänst i lönegraden C 6 i civila avlöningsreglementet, varvid det nuvarande fyllnadsarvodet skulle bortfalla.

I detta sammanhang må nämnas, att det nuvarande arvodet av 3,480 kronor till befälhavande amiralen i Karlskrona enligt kommitténs mening bör betecknas såsom representationsbidrag och bestämmas till 3,600 kronor.

Slutligen har lönekommittén föreslagit slopande av vissa utöver lönen utgående fyllnadsarvoden till läkar- och veterinärpersonalen i Boden, till furageuppbördsmän vid de olika försvarsgrenarna m. fl. utan annan kompensation än de ökade avlöningsförmåner i allmänhet, som skulle följa med löneregleringen.

Kommittén har förutsatt, att de befattningshavare, som omedelbart före löneregleringens ikraftträdande uppbära arvoden, vilka enligt förslaget skulle avskaffas utan särskild kompensation, övergångsvis personligen bibehållas vid dem för närvarande tillkommande arvoden, så länge de inneha de befattningar, för vilkas bestridande denna ersättning avsetts.

Vad kommittén anfört och föreslagit beträffande det militära arvodesväsendet har föranlett vissa av de hörda myndigheterna till särskilda uttalanden, till vilka utskottet tillåter sig hänvisa (sid. 84—87 i statsrådsprotokollet).

För egen del yttrar *departementschefen* i förevarande sammanhang följande:

»I likhet med lönekommittén och flertalet av de hörda myndigheterna anser även jag, att en rationalisering av det militära arvodesväsendet bör komma till stånd i syfte att skapa ökad överskådlighet inom det militära löneområdet. En dylik rationalisering torde lämpligen böra verkställas med utgångspunkt från den allmänna principen, att löneställningen för försvarsväsendets ordinarie personal i möjligaste mån bör bestämmas genom lönegradsplaceringar och att tillämpningen av arvoden såsom särskild avlöningsform för sådan personal såvitt möjligt begränsas. Såsom lönekommittén uttalat, är emellertid spørgsmålet om en beskärning och rationalisering av arvodesväsendet av den komplicerade beskaffenhet, att ett allsidigt och slutgiltigt ståndpunktstagande i denna fråga icke kan äga rum utan att frågan dessförinnan göres till föremål för ytterligare utredning. Endast i viss begränsad omfattning lära ändringar beträffande det militära arvodesväsendet vara möjliga att vidtaga i omedelbar anslutning till löne regleringen.

Vad lönekommittén i sist angivna hänseende anfört och föreslagit har i stort sett icke givit mig anledning till erinran. Sålunda finner jag mig till en början böra tillstyrka kommitténs av chefen för armén och arméförvaltningen biträdda förslag beträffande lönegradsplaceringar av cheferna för lantförsvarets undervisningsanstalter. Vad angår det av kommittén i samband härmed framlagda förslaget angående inplacering i lönegrader av cheferna för de sjömilitära skolorna, hava de marina myndigheterna i annat sammanhang uttalat sig för att chefen för sjökrigsskolan måtte i likhet med cheferna för sjökrigshögskolan och flygkrigsskolan placeras i lönegraden Oa 6. Jag finner mig emellertid icke böra ifrågasätta någon ändring av kommittéförslaget på denna punkt.

Kommitténs förslag i fråga om tillskapande av särskilda beställningar för styresmännen vid tygdepartementets fabriker och vid arméns centrala beklädnadsverkstad synes mig ur flera synpunkter lämpligt. Jag tillstyrker således, att de nuvarande arvoden till ifrågavarande befattningshavare avvecklas i samband med befattningarnas upptagande i tjänsteförteckningen såsom särskilda beställningar i respektive lönegraderna Oa 6 och Oa 5.

Frågan om löneställningen för chefen för försvarsväsendets kemiska anstalt har ej berörts i lönekommitténs betänkande. Enligt vad som upplysts under remissbehandlingen uppbär denne utöver lön såsom major eller överstelöjtnant ett fyllnadsarvode å 2,400 kronor, utgående från en i anstaltens avlöningsstat upptagen anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Även beträffande denne befattningshavare torde vissa skäl tala för att arvodet avvecklas i samband med befattningens upptagande i tjänsteförteckningen såsom särskild beställning. Jag är emellertid icke beredd att nu framlägga förslag i sådant hänseende utan förutsätter att frågan om nämnde befattningshavares löneställning göres till föremål för närmare övervägande i samband med en blivande utredning rörande det militära arvodesväsendet. I avbidan på resultatet av en dylik utredning torde arvodet till chefen för försvarsväsendets kemiska anstalt böra under budgetåret 1939/40 utgå enligt oförändrade grunder.

Jag tillstyrker lönekommitténs förslag i fråga om avveckling av det nuvarande arvodet å 900 kronor till varvschefen vid Stockholms örlogsvärv i samband med befattningens upptagande i tjänsteförteckningen såsom särskild beställning i lönegraden Ob 1. Bärande skäl synas mig nämligen icke

hava anförts till stöd för marinförvaltningens förslag, att — utöver lön i lönegraden Ob 1 — fortfarande visst arvode borde utgå till nämnde befattningshavare i syfte att den nuvarande löneskillnaden i förhållande till varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv skulle i stort sett bibehållas. Beträffande dessa liksom andra befattningshavare i företagsledande ställning vid försvarsväsendet torde frågan om befattningarnas omändring till förordnandetjänster och därvid lämplig löneställning framdeles böra prövas i anslutning till den civila tjänsteförteckningsrevisionen.

Vad angår frågan om löneställningen för chefen för flygvapnets kommandoexpedition får jag erinra att i årets statsverksproposition i samband med äskandena under fjärde huvudtiteln förutsatts, att nämnde befattningshavares löneförmaner skulle utgå efter oförändrade grunder jämväl under budgetåret 1939/40. Med hänsyn härtill har jag funnit mig böra utgå från att den nuvarande anordningen med arvode utöver lön i vederbörande militära beställning bibehålles under nästkommande budgetår samt att frågan om löneställningen för chefen för flygvapnets kommandoexpedition upptages till bedömande i samband med en blivande utredning rörande det militära arvodesväsendet, varvid de erinringar mot befattningens överförande såsom förordnandetjänst i lönegraden C 6 av civila avlöningsreglementet, som framkommit i yttrandena från flygvapnets myndigheter och försvarsväsendets lönenämnd, jämväl torde få tagas under omprövning.

Tillräckliga skäl synas mig icke föreligga att, såsom chefen för armén och arméförvaltningen ifrågasatt, frågan om arvoden till viss läkar- och veterinärpersonal i Boden samt till furageuppbördsmän vid de olika försvarsgrenarna skulle hänskjutas till den blivande utredningen rörande det militära arvodesväsendet. Jag anser mig kunna förorda kommitténs förslag, enligt vilket nyssnämnda arvoden ävensom nu utgående arvoden till vissa specialingenjörer vid örlogsvarvet i Karlskrona, till tillsyningsmännen vid örlogsstationernas häkten och arrester samt till uppbördsmän vid örlogsstationernas uppbörder skola avvecklas utan särskild kompensation i omedelbar anslutning till löneregleringen.

Lönekommitténs förslag, att arvodet till befälhavande amiralen i Karlskrona bör betecknas såsom representationsbidrag och upptagas med ett belopp av 3,600 kronor, finner jag mig kunna tillstyrka. Framställda yrkanden om särskilda representationsbidrag till vissa andra befattningshavare vid marinen synas icke böra föranleda någon åtgärd.

I likhet med lönekommittén förutsätter jag, att de befattningshavare, som omedelbart före löneregleringens ikraftträdande uppbära arvoden, vilka skulle avskaffas utan särskild kompensation, övergångsvis personligen bibehållas vid arvoden, så länge de innehava de befattningar, för vilkas bestridande denna ersättning avsetts.

Såsom framgår av det föregående bör frågan om en rationalisering av det militära arvodesväsendet i övrigt göras till föremål för särskild utredning. Det är önskvärt, att en dylik utredning slutföres inom sådan tid, att frågan om en arvodesreglering vid försvarsväsendet må kunna i ett sammanhang upptagas till prövning vid nästkommande års riksdag. I avvaktan på denna prövning böra, såsom lönekommittén förutsatt, under budgetåret 1939/40 nuvarande arvoden utgå med oförändrade belopp.»

3. Specialmotiveringen till reglementsförslaget.

I avseende å motiven till de särskilda paragraferna i lönekommitténs reglementsförslag har *departementschefen* till en början erinrat, att av de vid lönekommitténs betänkande fogade särskilda yttrandena framginge, att — med undantag för löneplaner och därmed sammanhängande frågor — kommitténs reglementsförslag icke givit anledning till erinran vare sig från de militära personalrepresentanterna eller av de delegerade för lönenämnden. Vid sådant förhållande har departementschefen begränsat sig till att redogöra för de över förslaget avgivna yttrandena, endast i den mån desamma synts böra föranleda ändringar av saklig eller formell innebörd i de föreslagna avlöningsbestämmelserna eller eljest påkalla särskilt yttrande. I fråga om vad departementschefen i detta sammanhang anfört torde utskottet få hänvisa till sid. 90—113 i statsrådsprotokollet. Här må allenast följande omnämnas.

Enligt den av lönekommittén föreslagna lydelsen av 1 § 1 mom. första stycket skall militära avlöningsreglementet äga tillämpning dels å ordinarie officers- och underofficersbeställningar å aktiv stat, dels å de ordinarie beställningar i övrigt vid försvarsväsendet, vilka bestämmas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, dels ock å extra ordinarie fänriksbeställningar. I fråga om andra beställningar än officers- och underofficersbeställningar avser förslaget, att militära avlöningsreglementet skulle göras tillämpligt å de ordinarie civilmilitära och civila beställningar, för vilka 1927 års officersavlöningsreglemente nu gäller, med undantag för beställningarna såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren och marinläkare av 2. graden, vilka ansetts böra omändras till icke-ordinarie arvodestjänster. För angivande av de olika beställningar, vilka skulle bli inordnade under det nya reglementets tillämpningsområde, har — på sätt i civila avlöningsreglementet skett — en hänvisning till tjänsteförteckningen ansetts vara tillfyllest. Bestämmelse om tjänsteförteckningen har införts i ett andra stycke av 1 mom. Genom den där intagna föreskriften, att tjänsteförteckningen fastställas av Kungl. Maj:t — givetvis i saklig överensstämmelse med riksdagens beslut — skulle den formella avfattningen av densamma icke behöva underställas riksdagens prövning vare sig vid det nya avlöningsreglementets antagande eller sedermera vid ändringar i reglementets tillämpningsområde, tillskapande av nya eller uteslutande av tidigare befintliga beställningar o. s. v. En dylik ordning har ansetts så mycket mindre kunna giva anledning till erinran, som de ordinarie beställningarna vid försvarsväsendet vad angår såväl benämning som antal och placering i lönegrad finnas upptagna i särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda stater eller personalförteckningar. I enlighet med det anförda har i 2 mom. av 1 § intagits ett stadgande därom, att antalet ordinarie beställningar bestämmas genom vederbörliga av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda stater och personalförteckningar. Under 2 mom. har vidare införts en föreskrift därom, att antalet extra ordinarie fänriksbeställningar bestämmas av Kungl. Maj:t.

Departementschefen finner för sin del den av lönekommittén sålunda föreslagna anordningen lämplig. I enlighet med denna departementschefens ståndpunkt har någon tjänsteförteckning icke fogats vid det förslag till militärt avlöningsreglemente, som framlagts i Kungl. Maj:ts föreliggande proposition.

Erinras må emellertid, att lönekommittén verkställt en överarbetning av den vid gällande avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckningen, vilken överarbetning i fråga om civilmilitära och civila beställningar varit av rent formell art. I fråga om underofficerarna innebär kommitténs förslag, att de nuvarande underofficerarna av 3. graden uteslutits. Beträffande officerarna ha vidtagits de sakliga ändringar, som föranledas av vad kommittén vid behandlingen av löneplanerna och arvodesväsendet förordat. Därjämte har tjänsteförteckningen kompletterats med den föreslagna nya befattningen extra ordinarie fänrik. Detta tjänsteförteckningsförslag — som av departementschefen ansetts i avseende å uppställning m. m. kunna tjäna såsom förebild för avfattningen av den tjänsteförteckning, Kungl. Maj:t skulle äga utfärda — finnes såsom bilaga (Bil. B) närslutet det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I anslutning härtill har departementschefen framhållit, att frågan i vad mån ändringar i nuvarande lönegradsplacering av militära och civilmilitära befattningar bör komma till stånd syntes böra prövas i anslutning till en blivande tjänsteförteckningsrevision för befattningshavare vid civilförvaltningen, därvid beträffande rent militära beställningshavare förutsättes, att frågan om ändrad lönegradsplacering kommer att endast avse sådana beställningar, vilka i fråga om lönenivå samt med avseende å arbetsuppgifter och ansvar kunna anses jämförliga med civila chefsbefattningar.

Av departementschefens redogörelse för innebörden av lönekommitténs förslag om tillskapandet av beställningar för extra ordinarie fänrikar, till vilket förslag departementschefen för egen del anslutit sig, må här återgivas följande (sid. 92—94):

Hittills har rätt det förhållandet, att fänrikarna i vissa fall fått gå lönlösa i avvaktan på att fänrikslön på ordinarie stat blivit ledig, då vederbörande erhållit konstitutorial eller fullmakt såsom fänrik vid vederbörande truppförband. Fänrikarna torde för närvarande vara de enda befattningshavare bland rekryteringspersonalen vid försvarsväsendet, som sålunda kunna under längre eller kortare tid efter antagningen få gå utan fast lön, ehuru de bestrida full tjänstgöring. Lönekommittén har för sin del funnit det vara uppenbart, att en övergång till ett system med säkerställande av lön från första dagen för tillträdet av fänriksanställning skulle innebära en beaktansvärd förbättring, som för ifrågavarande personalgrupp skulle eliminera den undantagsställning, den i förevarande hänseenden hittills inlagit. Härvid hava fänrikarna ansetts böra under den första anställningstiden formellt göras till vad de för närvarande reellt äro, nämligen icke-ordinarie befattningshavare, om möjligt med en anställningsform, som medför pensionsrätt. En sådan anställningsform utgör, framhåller kommittén, den inom olika civila förvaltningsområden och även för de civila och civilmilitära personalgrupperna inom försvarsväsendet allmänt förekommande

anställningen såsom *extra ordinarie* befattningshavare. Valet av extra ordinarie anställning såsom tillsättningsform för fänrikarna har synts lönekommittén — i anslutning till vad inom civilförvaltningen är fallet — rimligen böra medföra, att alla officersaspiranter, som vid krigsskoleutbildningen godkänts för officersbefordran, tilldelas lön i egenskap av extra ordinarie tjänstemän omedelbart från och med början av tjänstgöringen såsom officer.

Den från här angivna utgångspunkter till synes mest rationella lösningen av frågan om fänrikarnas anställningsförhållanden vore, framhåller kommittén vidare, att den nuvarande ordinarie fänriksgraden helt slopades och att samtliga beställningshavare bibehölle extra ordinarie anställning under hela tjänstetiden i fänriks tjänstegrad. Fänrikarna skulle då tjänstgöra såsom extra ordinarie befattningshavare intill dess löjtnantslön på stat bleve ledig, då de i tur och ordning skulle erhålla sin första fullmakt såsom löjtnant. Detta skulle emellertid innebära en avsevärd brytning med de i fråga om officerarnas anställningsförhållanden hittills rådande traditionerna, vilka förutsätta ordinarie beställning även i lägsta befälsgrad och en lösare anställningsform endast under en lämplig provotid i denna grad. Med hänsyn härtill har lönekommittén ansett försiktigheten bjuda, att den ordinarie anställningen i fänriksgraden alltjämt bibehålles såsom en ordinarie beställning, vilken i mån av ledigblivande löner på stat vinnes av fänrikar, vilka i extra ordinarie anställning tjänstgjort minst två år och därvid befunnits lämpliga för fortsatt anställning såsom officer på aktiv stat. Erforderliga bestämmelser om lön och övriga förmåner åt extra ordinarie fänrikar har lönekommittén av praktiska skäl ansett böra intagas i samma författning, som reglerar avlöningsförhållandena för ordinarie beställningshavare.

Vid utformningen av löneplanen för extra ordinarie fänrikar har lönekommittén iakttagit den regel, som av kommittén i dess betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente förutsatts för civilförvaltningens vidkommande, nämligen att begynnelselönen ligger en löneklass under begynnelselönen för ordinarie beställningshavare i samma lönegrad.

Genomförandet av lönekommitténs förslag beträffande fänrikarna förutsätter, att nuvarande antal ordinarie fänriksbeställningar uppdelas på ordinarie beställningar och extra ordinarie befattningar. Lönekommittén har för sin del funnit lämpligt, att Kungl. Maj:t tillägges befogenhet att årligen fastställa antalet extra ordinarie fänriksbefattningar vid varje truppförband med hänsyn till antalet under året från krigsskolan utgångna elever och antalet genom befordringar ledigblivna befattningar. Denna anordning har synts ej behöva möta några betänkligheter, enär antalet krigsskolelever årligen av Kungl. Maj:t bestämmes med hänsyn till truppförbandsvis gjorda beräkningar av behövtligt nytillskott i personalkadrenna.

I 1 § 3 mom. har angivits de olika anställningsformer, vilka förutsätts skola tillämpas vid tillsättande av de beställningar, som avses i reglementet. I anslutning härtill hava upptagits bestämmelser angående antagning respektive entledigande av extra ordinarie fänrikar. I fråga om begreppet konstitutorial innebär kommitténs av departementschefen förordade förslag, att konstitutorialet i dess inom försvarsväsendet hävdvunna bemärkelse avskaffas och i stället kommer till användning såsom definitiv anställningsform för vissa lägre huvudsakligen civilmilitära beställningar.

I fråga om de av lönekommittén under 19 § föreslagna bestämmelserna angående rätt för beställningshavare att vid tjänstledighet i vissa fall åtnjuta

oavkortad lön hava en del myndigheter framhållit önskvärdheten att dylik rätt tillförsäkras beställningshavare även vid sjukdom, ådragen i tjänsten. Departementschefen har emellertid ansett tillräcklig anledning icke föreligga att avvika från kommitténs förslag på förevarande punkt.

Vissa myndigheter hava påyrkat ändringar av lönekommitténs förslag under 25 § angående ersättning vid vikariat. Departementschefen har i anledning härav uttalat, att det förslag till förändrade regler angående vikariatsersättnings åtnjutande vid försvarsväsendet, som lönekommittén framlagt, tillkommit i syfte att till de militära beställningshavarnas förmån skapa större likhet mellan de civila och militära bestämmelserna på förevarande område, i den mån detta med hänsyn till försvarsväsendets organisation och tjänstgöringsförhållanden varit möjligt. Då förslagets avfattning synts vara ägnad att i tillämpningen möjliggöra tillerkännande av vikariatsersättning i de fall, då sådan förmån finge anses påkallad men hittills ej utgått, hade departementschefen ansett sig icke böra för närvarande ifrågasätta någon ändring av kommittéförslaget på denna punkt.

I 27 § av reglementsförslaget hava intagits bestämmelser angående flygtillägg m. m. Kommitténs ståndpunkt beträffande den allmänna avvägningen av de under flygtjänstgöring utgående förmånerna innebär, att kommittén funnit sig icke böra föreslå någon nedsättning av de för närvarande utgående flygtilläggens nivå.

Lönekommittén har i förevarande sammanhang behandlat spörsmålet om en reglering av rätten till ersättning vid skador eller dödsfall till följd av olycksfall under flygtjänstgöring. Kommittén har därvid ansett sig böra förorda, att en reglering av rätten till förhöjda livränteförmåner vid olycksfall under flygtjänstgöring för ordinarie beställningshavare verkställes i anslutning till det förslag i ämnet, som framlagts av chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ehuru med vissa jämkningar i de föreslagna livräntebeloppen. I fråga om utformningen av erforderliga bestämmelser i ämnet har lönekommittén ansett sig icke böra framlägga något förslag. Kommittén har emellertid uttalat, att någon förhöjning av livränteförmånerna, som i princip sträckte sig längre än vad kommittén förordat, enligt kommitténs mening icke borde medgivas utan samtidig reduktion av de högsta flygtilläggsbeloppen.

För egen del har *departementschefen* i denna fråga anfört i huvudsak följande (sid. 106):

»Vid de övernående jag ägnat frågan om den allmänna avvägningen av de under flygtjänstgöring utgående förmånerna, har jag funnit mig böra tillstyrka lönekommitténs förslag, att flygtilläggen tillsvidare bibehållas vid nuvarande nivå. Avvägningen av här avsedda förmåner är emellertid i viss mån beroende av det sätt, på vilket en reglering av rätten till förhöjda livränteförmåner vid skador eller dödsfall på grund av olycksfall under flygtjänstgöring kan komma att genomföras. Med hänsyn till sistnämnda frågas komplicerade beskaffenhet är jag icke beredd att på grundval av den utav riksförsäkringsanstalten förebragta utredningen nu framlägga något

förslag i ämnet. Enligt min mening bör frågan om en reglering av rätten till olycksfallsersättning åt flygande personal eller dess efterlevande lämpligen upptagas till slutlig prövning och avgörande i ett sammanhang, sedan avlöningsförhållandena ordnats för försvarsväsendets personal i sin helhet, däribland även det fast anställda manskapet. Jag anser mig emellertid redan nu böra uttala, att en mera väsentlig förhöjning av de nuvarande livränteförmånerna enligt min mening bör medföra en omprövning av beloppen av de olika flygtilläggen.»

Med anledning av vissa av en del myndigheter gjorda erinringar har departementschefen med avseende å de under 31 § intagna bestämmelserna rörande flyttningskostnadsersättning, vilka bestämmelser av lönekommittén i tillämpliga delar utformats efter saklig förebild av motsvarande bestämmelser i det civila avlöningsreglementet, funnit sig böra bringa desamma till närmare överensstämmelse med de nuvarande reglerna i officersavlöningsreglementet. I enlighet härmed har departementschefen låtit verkställa viss omarbetning av de i första stycket upptagna föreskrifterna. Därjämte har departementschefen i anledning av vissa myndigheters gjorda påpekanden såsom ett nytt tredje stycke infört ett stadgande därom, att rätt till flyttningsersättning må tillkomma jämväl beställningshavare, som på grund av Kungl. Maj:ts därom meddelade föreskrift förklaras skola under tjänstgöring å annan ort än den vanliga förläggningssorten anses fullgöra ordinarie tjänstgöring å förstnämnda ort.

I 40 § av reglementsförslaget hava upptagits bestämmelser om sjukhusvård.

Lönekommittén har på denna punkt framhållit, att bestämmelserna om sjukhusvård m. m. för försvarsväsendets beställningshavare självfallet böra utformas i nära anslutning till de regler, som härutinnan kunna bliva fastställda för civilförvaltningens vidkommande. Vid utarbetandet av sitt reglementsförslag har lönekommittén ansett lämpligt att i tillämpliga delar utgå från de föreskrifter, som voro intagna i det för 1938 års riksdag framlagda förslaget till civilt avlöningsreglemente, detta närmast för att angiva, huru enligt kommitténs förmenande gränsdragningen mellan de olika beställningarna med avseende å rätten till vårdplats bör äga rum.

I det för 1938 års riksdag framlagda förslaget till civilt avlöningsreglemente upptogs under 35 § vissa bestämmelser angående statens bestridande av kostnad för tjänstemans vård å allmänt sjukhus. Riksdagen ansåg emellertid en omarbetning av paragrafen böra ske, vadan riksdagen i sin skrivelse nr 388 hos Kungl. Maj:t gjorde hemställan härom. I anledning härav har Kungl. Maj:t i proposition nr 223 till årets riksdag framlagt förslag angående ändrad lydelse av 35 § civila avlöningsreglementet.

Departementschefen har i likhet med lönekommittén ansett, att bestämmelserna om sjukhusvård m. m. för försvarsväsendets beställningshavare böra utformas i anslutning till de regler, som härutinnan avses för civilförvaltningen. Departementschefen har därför vidtagit i anledning av det i nyssnämnda proposition framlagda förslaget betingade ändringar i avfattningen av förevarande stadgande.

I fråga om de av lönekommittén föreslagna bestämmelserna om ersättning för tjänstebostad m. m. har departementschefen i syfte att tillskapa enhetliga regler i detta hänseende för statsförvaltningen i dess helhet vidtagit viss ändring i 47 § 3 mom. Ändringen innebär, att ersättning för tjänstebostad i första hand skall bestämmas genom överenskommelse mellan vederbörande myndighet och beställningshavare.

Departementschefen utgår från att arbetet med utfärdande av erforderliga tilläggsbestämmelser till militära avlöningsreglementet ävensom övriga förberedande åtgärder för att bringa reglementet i tillämpning skola kunna så bedrivas, att reglementet kan träda i kraft vid den tidpunkt lönekommittén avsett eller den 1 juli 1939.

4. Avlöningsförhållandena för beställningshavare å övergångsstat.

Departementschefen övergår härfter till att redogöra för lönekommitténs uttalanden och förslag i fråga om ordnandet av den på övergångsstat uppförda personalens löneförhållanden. Lönekommittén har härom anfört bland annat följande (sid. 114—116):

Då lönekommittén haft att taga ståndpunkt till frågan, hur avlöningsförhållandena för personal å övergångsstat vid försvarsväsendet böra ordnas efter införandet av ett nytt militärt avlöningsreglemente, har kommittén till en början ansett sig icke kunna tillråda att, såsom 1930 års militäravlöningssakkunniga ifrågasatte, till det nya avlöningsreglementet generellt skulle överföras alla beställningshavare på övergångsstat. Häremot möta betänkligheter både ur principiella synpunkter och med hänsyn till de skiftande förhållanden, som råda beträffande olika grupper av dessa beställningshavare.

I fråga om de *frivilligt* överförda beställningshavarna synas rimliga sakskaäl icke kunna anföras för att nu vidtaga en ny reglering av lönenivån genom överflyttning av dessa beställningshavare på ett nytt avlöningsreglemente. Ifrågavarande beställningshavare hava, på egen ansökan, år 1925 en gång för alla avförts från aktiv stat, med rätt att åtnjuta 75 procent av då gällande löner för lägsta ortsgrupp men med skyldighet att fullgöra i genomsnitt en månads tjänstgöring vartannat år. Att en eller annan av beställningshavarna enligt frivilligt åtagande bestrider tjänstgöring därutöver, mot åtnjutande av tjänstgöringstraktamente, förändrar i realiteten icke denna befattningshavargrupps karaktär av övertalig personal, vars arbetskraft icke avsetts att utnyttjas i fredstid. De frivilligt överförda äro i själva verket närmast att jämställa med sådan civil personal, som överförts till indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet. Ett medtagande i löner regleringen av en sådan grupp skulle strida mot hittills tillämpade löner regleringsprinciper och åsamka staten kostnader, vilka måste betecknas som onödiga och icke ens kunna motiveras av billighetsskaäl.

I viss mån annorlunda ställer det sig med de *tvångsvis* överförda beställningshavarna. Dessa hava utan egen ansökan fått sin militära bana avbruten och alltså ofrivilligt försatts i det läget, att de icke automatiskt kunna bliva delaktiga av en ny löner reglerings förmåner, något som de utan statens tvångsingripande eljest skulle hava blivit. De äro också formellt under-

kastade full tjänstgöringsskyldighet, även om denna skyldighet i övervägande antalet fall icke utnyttjas. Ur nu antydda synpunkter har inom lönekommittén övervägts, huruvida icke ersättningen till den tvångsvis överförda personalen borde generellt baseras på det nya avlöningsreglementet. I sak skulle en sådan lösning — vilken skulle överensstämma med yrkanden från personalhåll — innebära, att den tvångsvis överförda personalen inordnades under det nya avlöningsreglementet med iakttagande i tillämpliga delar av de i 1925 års förenämnda kungörelse givna särskilda reglerna för lörens bestämmande.

Mot en dylik lösning kunna emellertid riktas vägande erinringar. Ett bifall till förslaget skulle innebära, att lönereglerns förmåner bleve utsträckta till en mängd beställningshavare, vilka icke alls tagas i anspråk utöver minimitjänstgöringen. Det skulle alltså medföra kostnader för en höjning av avlöningen även för personer, vilka sedan ett årtionde tillbaka inriktat sig på verksamhet väsentligen utom statstjänst och av vilka kanske många äro ekonomiskt oberoende av lönen å övergångsstat. Såsom konsekvens av en dylik generell löneroglering skulle därjämte komma nödvändigheten att ställa pensionsförmånen i relation till den höjda lönenivån, vilket skulle draga med sig ytterligare kostnader. Ett bifall till förslaget skulle onekligen innebära ett steg utöver vad hittills plägat tillämpas vid lönerogleringar. Endast i den mån övergångsstatarnas tjänstgöringsskyldighet fullt utkräves och alltså personalens arbetskraft helt tages i anspråk, skulle ett medtagande i lönerogleringen av denna grupp överensstämma med allmän praxis inom civilförvaltningen.

Med hänsyn till vad nu senast framhållits kunde en sådan gränsdragning ifrågasättas, att endast sådana tvångsvis överförda beställningshavare, som uppehålla för pensionerad personal avsedda arvodestjänster eller eljest tagas i anspråk för ständigt tjänstgöring, inordnades under det nya avlöningsreglementet. Ur principiella och ekonomiska synpunkter kunde ett dylikt alternativ väl försvaras; det må erinras, att tvångsvis överförd beställningshavare, som uppehåller arvodesbefattning eller eljest är i ständigt tjänstgöring, berättigats uppbära de särskilda provisoriska lönetillägg, vilka i avvaktan på en blivande löneroglering tillerkänts personal å aktiv stat.

Å andra sidan måste anmärkas, att en kategoriklyvning av den tvångsvis överförda personalen på angivet sätt torde vara svår att i praktiken konsekvent verkställa. Enligt vad som försports, hava redan under nuvarande förhållanden olika meningar gjort sig gällande, när det gällt att avgöra, vilken personal som skulle komma i åtnjutande av de provisoriska lönetilläggen. En beställningshavare, som under ett visst år är inkallad till full tjänstgöring, kan ett annat år vara ur tjänst och vice versa. Ville man å det nya avlöningsreglementet överföra någon grupp bland de tvångsvis överförda, bleve man sannolikt av praktiska skäl nödsakad att medtaga alla till denna kategori hörande. Det torde också kunna sägas, att ur synpunkten av en rättvis ersättning *under tjänstgöringens fullgörande* fullgoda sakskaäl för en differentiering mellan ständigt tjänstgörande och för kortare tider inkallade knappast föreligga. Det kan ifrågasättas, om tillräcklig anledning gives att kvarhålla den, som tjänstgör en viss del av året, i en principiellt sämre löneställning än den, som tjänstgör hela året. En beställningshavare, som genom en tvångsåtgärd utestängts från befattning å aktiv stat men likväl har tjänstgöringsskyldighet, kan med visst fog göra anspråk på att under inkallelse till tjänstgöring, vare sig denna inskränkes till den obligatoriska minimittiden eller omfattar tid därutöver, erhålla ersättning baserad på samma grundlön som den, vilken gäller för i aktiv tjänst varande beställningshavare.

Lönekommitténs förslag går ut på, att visserligen ingen beställningshavare å övergångsstat formellt överföres till de nya avlöningsbestämmelserna men att å andra sidan all tvångsvis överförd personal under själva tjänstgöringen — vare sig obligatorisk eller ej och vare sig långvarig eller kort — får sin ersättning grundad på det nya avlöningsreglementet. I sak skulle en sådan lösning innebära, att de i kungörelsen 1925:429 angivna grunderna skulle lända till efter rättelse på basis av löneklassbeloppen i de blivande nya löneplanerna i stället för 1921 års löneplaner. Även de i det nya avlöningsreglementet innefattade bestämmelserna om kallortstillägg, tjänstledighetsavdrag, semester, rörligt tillägg och flertalet andra särskilda förmåner böra därvid i tillämpliga delar bliva gällande under inkallelse till tjänstgöring. I övrigt böra kungörelsens föreskrifter i förekommande fall tillämpas på grundval av 1921 års avlöningsreglemente, eventuellt med den modifikationen, att löneplanebeloppen uppräknas med 10 procents dyrtidstillägg och de nya reglerna om rörligt tillägg komma i tillämpning.

Enligt en av kommittén verkställd överslagsberäkning skulle ett genomförande av den princip, som tillämpades av 1930 års militäravlöningsakkunniga, medföra en kostnadsökning i förhållande till nuvarande utgifter för övergångsstaten av omkring 150,000 kronor för år, medan ett bifall till kommitténs förslag kunde beräknas draga en merkostnad av omkring 50,000 kronor.

Såsom framgår av statsrådsprotokollet hava en del myndigheter uttalat sig för lönekommitténs förslag på denna punkt. Å andra sidan har ett ämbetsverk ansett, att all den personal, som tvångsvis överförts å övergångsstat, bör göras delaktig av samma förbättringar i löne- och pensionshänseende, som avses för den aktiva personalen. Ett annat har förordat, att den tvångsvis överförda personalen beredes ersättning — såväl under tiden för tjänstgöring som eljest — enligt de blivande nya avlöningsbestämmelserna för personal å aktiv stat.

Departementschefen har för egen del uttalat sin anslutning till lönekommitténs förslag rörande avlöningsförhållandena för beställningshavare å övergångsstat.

5. Beställningshavares rätt att från kronans förråd utbekomma förnödenheter m. m.

Enligt 22 § gällande officersavlöningsreglemente äger beställningshavare mot ersättning från kronans matinrättningar, förråd och dylika anstalter utbekomma vissa förnödenheter och utrustningsartiklar ävensom att vid kronans verkstäder låta tillverka och reparera uniformspersedlar m. m., allt i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser.

Lönekommittén har i avseende härå till en början erinrat dels att riksdagens revisorer vid ett tillfälle funnit sig böra påtala vissa missförhållanden i samband med utlämningen av proviantartiklar från kronans förråd och dels

att från privata köpmannaorganisationers sida vid upprepade tillfällen framhållits såsom ett önskemål, att frågan om den statliga detaljhandel, som förekomme vid försvarsväsendet, måtte göras till föremål för närmare överbäggande. Kommittén, som verkställt vissa utredningar i ämnet, har anfört bland annat, att av särskilda skäl hittillsvarande rekvisitionsrätt i vissa delar alltjämt borde upptagas i lönebestämmelserna. Sålunda har kommittén ansett, att den av kommittén föreslagna rätten att uppbära ekiperingsbidrag bör kombineras med rätt att till självkostnadspris från kronans förråd utbekomma uniformspersedlar eller därför erforderliga materialier liksom ock med rätt att vid kronans verkstäder låta tillverka dylika persedlar. Likaledes bör enligt kommitténs mening, i överensstämmelse med vad som stadgats för civilförvaltningens vidkommande, i reglerna om skyldighet att bebo tjänstebostad m. m. intagas en bestämmelse om tillämpande av självkostnadspris för bränsle och belysning i de fall, då på grund av särskilda omständigheter prövas skäligt att tillhandahålla beställningshavare dylika förmåner. I övrigt har kommittén ansett det icke vara erforderligt eller lämpligt att i avlöningsreglementet intaga några bestämmelser om naturaförmåner av ifrågasvarande slag.

Vad lönekommittén sålunda anfört och föreslagit har av de hörda myndigheterna i huvudsak lämnats utan erinran.

Departementschefen har förklarat sig kunna instämma i de synpunkter, åt vilka lönekommittén givit uttryck vid behandlingen av förevarande spörsmål.

6. Övergångsanordningar.

Å sid. 122—127 i statsrådsprotokollet lämnar departementschefen en redogörelse för de allmänna grunder, efter vilka övergången till det militära avlöningsreglementet enligt lönekommitténs mening bör ordnas samt för vissa viktigare bestämmelser, som böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Kommittén har i dessa hänseenden anfört bland annat följande:

Till en början vill lönekommittén såsom allmän princip framhålla att, i analogi med vad som av kommittén förordats i fråga om övergången till civila avlöningsreglementet, det nya militära avlöningsreglementet icke bör givas retroaktiv tillämpning. Vad exempelvis angår beställningshavarnas lönetursrätt, skulle således någon generell omräkning av löneturen icke ifrågakomma utan en var beställningshavare, som vid reglementets ikraftträdande kvarstår i samma beställning eller innehar beställning inom samma lönegrad som den han omedelbart före övergången tillhörde, bibehålles vid den löneklassplacering ävensom den rätt till uppflyttning i högre löneklass, som före övergången tillkommit honom. Då, vad angår de nuvarande löneplanerna för officerare och underofficerare, varje löneklass inom en var löneklassindelad lönegrad — med vissa få undantag, till vilka kommittén här nedan återkommer — har sin direkta motsvarighet inom de nya löneplanerna Oa och UO, vållar en dylik anordning icke några olägenheter, såvitt angår beställningshavare tillhörande endera av dessa löne-

planer. En retroaktiv tillämpning av det nya avlöningsreglementet med därav följande omräkning av löneklassplaceringen enligt de i reglementet meddelade ändrade lönetursbestämmelserna skulle däremot i praktiken förorsaka svårigheter.

Nyss omförmälda undantag betingas av det förhållandet, att vissa lönegrader i löneplanen Oa blivit utbyggda med nya löneklasser. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för de nya löneplanernas konstruktion, har till envar av 1, 2 och 5 lönegraderna av löneplanen Oa fogats en ny slutlöneklass. Med hänsyn härtill vill kommittén förorda, att beställningshavare, tillhörande någon av nyssnämnda lönegrader, vilken vid reglementets ikraftträdande under minst tre år innehaft respektive 2, 6 eller 13 löneklassen, berättigas att omedelbart vid övergången uppflyttas till respektive 3, 7 eller 14 löneklassen. Till undvikande av försämring i hittillsvarande lönetursrätt vid befordran till högre beställning bör vidare för beställningshavare, som uppflyttas i löneklass 3, respektive 7, så anses som om han tillhört denna löneklass den tid utöver tre år, varunder lön utgått efter löneklass 2, respektive 6.

Lönegraderna Oa 4 och Oa 5 hava jämväl blivit i löneplaneförslaget utökade med en ny begynnelselöneklass. Dessa omläggningar torde emellertid icke påkalla särskild övergångsanordning. Den, som omedelbart före reglementets ikraftträdande innehar beställning i någon av nämnda lönegrader, bör givetvis — med nyssberörda undantag beträffande beställningshavare, som minst tre år tillhört 13 löneklassen — kvarstå i den löneklass han vid ikraftträdandet innehade, intill dess i förekommande fall rätt till löneklassuppflyttning enligt de vanliga reglerna inträder.

Enär genom utbyggnaden av löneplanen Ca till att omfatta 30 lönegrader nuvarande lönegrader och löneklasser i C-löneplanen blivit omnummerade, erfordras bestämmelser, som angiva, vilka lönegrader och löneklasser i den nya löneplanen vederbörande beställningshavare skola tillhöra efter övergången till militära avlöningsreglementet.

För det fall, att beställningshavare, tillhörande någon av löneplanerna Oa, UO och Ca, i och med militära avlöningsreglementets ikraftträdande befordras till beställning inom högre lönegrad, erfordras föreskrift därom, att bestämmelserna i 8 § 1 mom. och 14 § 1 mom. skola tillämpas med utgångspunkt från den löneställning beställningshavaren innehade omedelbart före ikraftträdandet.

Beträffande nuvarande underofficerare av 3. graden vid marinen har kommittén föreslagit en särskild övergångsstat med avlöningsförhållandena ordnade enligt vissa närmare angivna grunder. Vidare har kommittén förordat, att den tillfälliga löneförbättring, som för närvarande utgår till vissa äldre sergeanter och underofficerare av 2. graden men vilken enligt kommitténs mening bör slopas i samband med genomförandet av den militära löne regleringen, bör i viss utsträckning övergångsvis bibehållas. Kommittén har uttalat sig för att till nämnda beställningshavare måtte efter militära avlöningsreglementets ikraftträdande få utgå löneförbättring med nedanstående å de olika ortsgrupperna fördelade belopp för år, å vilka rörligt tillägg bör beräknas:

	Ortsgrupp								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Löneförbättring, kronor	186	195	204	213	222	231	240	249	258

I övrigt har kommittén, på sätt i statsrådsprotokollet närmare angives, förordat bestämmelser av övergångsnatur för vissa befattningshavare eller grupper av befattningshavare, varjämte kommittén förutsatt, att de befattningshavare, som omedelbart före löneregleringens ikraftträdande uppbära sådana arvoden, vilka enligt kommitténs mening böra avskaffas utan annan kompensation än de med löneregleringen följande ökade löneförmånerna i allmänhet, övergångsvis personligen bibehållas vid sina arvoden.

För egen del har *departementschefen* funnit de huvudgrunder för övergång till det nya militära avlöningsreglementet, som kommittén angivit, i allt väsentligt lämpliga, vadan han förordat, att desamma läggas till grund för de bestämmelser i ämnet, som böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Departementschefen framhåller tillika, att Kungl. Maj:t borde erhålla tämligen stor rörelsefrihet vid utfärdandet av erforderliga övergångsbestämmelser. Det bemyndigande härutinnan, som borde utverkas av riksdagen, syntes därför böra givas en tämligen vidsträckt innebörd.

7. Kostnadsberäkningar.

I fråga om kostnaderna för genomförande av en lönereglering för försvarsväsendets beställningshavare i enlighet med de av lönekommittén framlagda förslagen till löneplaner hava utförts vissa beräkningar, för vilka redogjorts i kommitténs betänkande. I anslutning härtill lämnas i statsrådsprotokollet en översikt över resultatet av beräkningarna. Härav framgår i huvudsak följande (sid. 127—131):

Enligt nu gällande grunder för dyrtidstillägg stiga och falla statens lönekostnader med stigande, respektive sjunkande levnadskostnadsindex. De i civila avlöningsreglementet meddelade och av lönekommittén till införande jämväl i det militära lönesystemet föreslagna reglerna angående rörligt tillägg föranleda, att även i framtiden lönekostnaderna förändras vid växlande levnadskostnader. Då reglerna angående det rörliga tillägget till sin konstruktion förete vissa avvikelser från nuvarande dyrtidstilläggsgrunder, blir förskjutningen i lönekostnaderna vid en och samma förändring i levnadskostnadsindex icke densamma enligt nu gällande avlöningsbestämmelser och enligt kommitténs förslag. På grund härav måste givetvis en jämförelse mellan lönekostnaderna enligt nu gällande bestämmelser och kostnaderna enligt kommittéförslaget ge olika resultat vid skilda indexlägen. Med hänsyn härtill hava kostnadsberäkningarna beträffande den militära löneregleringen utförts för fyra olika indexlägen å den nu tillämpade indexskalan, nämligen indexlägena 156/157, 162/163, 166/167 och 168/169. För samtliga dessa indexlägen hava, vad angår rörligt tillägg å de föreslagna nya lönebeloppen, beräkningarna verkställts utifrån antagandet, att respektive indexlägen uppnåtts under en stigande prISRörelse; för indexläget 166/167 hava jämväl utförts beräkningar under antagande att detta läge nåtts vid sjunkande index. För vart och ett av de nämnda indexlägena har beräknats skillnaden mellan å ena sidan totala lönesumman enligt de föreslagna löneplanerna jämte därå belöpande rörligt tillägg med inräknande därvid jämväl av kostnaderna för det föreslagna årliga ekiperingsbidraget å 180 kronor per beställningshavare, och å andra sidan lönesummorna enligt nu gällande

löneplaner jämte förekommande provisoriskt dyrtidstillägg samt dyrtidstillägg. Vid beräkningen av dyrtidstillägg har hänsyn tagits till att detta ej utgår å hela lönen utan endast å lönen minskad med tjänstepensionsavdrag. Föreskrifterna om öretalens bortfallande vid beräkning av dyrtidstillägget å månadslönebeloppen hava beaktats, och vidare har gällande maximigräns för dyrtidstillägget, respektive föreslagen maximigräns för det rörliga tillägget iakttagits; de särskilda tilläggen för barn under 16 års ålder hava däremot lämnats obeaktade. Vid beräkningarna har hänsyn icke tagits vare sig till den till vissa officerare och underofficerare nu utgående tillfälliga löneförbättringen eller till det särskilda lönetillägg, som vid ett slopande av denna löneförbättring skulle enligt kommitténs förslag övergångsvis utgå till vissa underofficerare.

Beräkningarna utvisa vid olika lägen av levnadskostnadsindex de kostnadsökningar, som redovisas i nedanstående sammanställning, vilken även upptager de kostnadssiffror, som framkomma, därest utgifterna för den av 1937 och 1938 års riksdagar såsom förskott å lönereglerna beslutade provisoriska avlöningsförstärkningen fråndragas:

	Beräknad kostnadsökning	
	Utan frånräknande av provisorisk avlöningsförstärkning kronor	Vid frånräknande av provisorisk avlöningsförstärkning kronor
<i>A. Vid indexläge 156/157, stigande index:</i>		
För officerare	1,304,000	959,000
» underofficerare	1,122,000	794,000
» civilmilitära beställningshavare m. fl.	298,000	195,000
Summa kronor	2,724,000	1,948,000
<i>B. Vid indexläge 162/163, stigande index:</i>		
För officerare	1,400,000	1,055,000
» underofficerare	1,179,000	851,000
» civilmilitära beställningshavare m. fl.	322,000	219,000
Summa kronor	2,901,000	2,125,000
<i>C. Vid indexläge 166/167, stigande index:</i>		
För officerare	1,107,000	762,000
» underofficerare	997,000	669,000
» civilmilitära beställningshavare m. fl.	259,000	156,000
Summa kronor	2,363,000	1,587,000
<i>D. Vid indexläge 166/167, fallande index:</i>		
För officerare	1,639,000	1,294,000
» underofficerare	1,326,000	998,000
» civilmilitära beställningshavare m. fl.	384,000	281,000
Summa kronor	3,349,000	2,573,000
<i>E. Vid indexläge 168/169, stigande index:</i>		
För officerare	1,488,000	1,143,000
» underofficerare	1,235,000	907,000
» civilmilitära beställningshavare m. fl.	347,000	244,000
Summa kronor	3,070,000	2,294,000

För ett närmare bedömande av löne regleringskostnadernas storleksordning har lönekommittén sammanställt dessa kostnader med de nuvarande lönekostnaderna. Beräkningarna utvisa följande belopp, som innefatta provisoriskt dyrorrtstillägg samt dyrtidstillägg men ej barntillägg eller tillfällig löneförbättring:

	Lönekostnader enligt nuvarande bestämmelser vid levnadskostnadsindex		
	162/163 kronor	166/167 kronor	168/169 kronor
A. För officerare:			
a) Utan inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	17,738,000	18,028,000	18,175,000
b) Med inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	18,083,000	18,373,000	18,520,000
B. För underofficerare:			
a) Utan inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	10,528,000	10,710,000	10,801,000
b) Med inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	10,856,000	11,038,000	11,129,000
C. För civilmilitära beställningshavare m. fl.:			
a) Utan inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	4,307,000	4,380,000	4,418,000
b) Med inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	4,410,000	4,483,000	4,521,000
Summa kronor:			
a) Utan inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	32,573,000	33,118,000	33,394,000
b) Med inräknande av provisorisk avlöningsförstärkning	33,349,000	33,894,000	34,170,000

Med utgångspunkt från dessa siffror samt de i det föregående angivna kostnaderna för en löne reglering i enlighet med de av kommittén föreslagna löneplanerna hava för den av löne regleringen föranledda genomsnittliga procentuella löneökningen erhållits följade värden:

	Genomsnittlig löneökning i procent vid levnadskostnadsindex			
	162/163 stigande index	166/167 stigande index	166/167 fallande index	168/169 stigande index
A. För officerare:				
a) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen medräknas	7.89	6.14	9.09	8.19
b) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen ej medräknas	5.83	4.15	7.04	6.17
B. För underofficerare:				
a) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen medräknas	11.20	9.31	12.38	11.43
b) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen ej medräknas	7.84	6.06	9.04	8.15

	Genomsnittlig löneökning i procent vid levnadskostnadsindex			
	162/163 stigande index	166/167 stigande index	166/167 fallande index	168/169 stigande index
<i>C. För civilmilitära beställningshavare m. fl.:</i>				
a) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen medräknas.....	7.48	5.91	8.77	7.85
b) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen ej medräknas	4.97	3.48	6.27	5.40
<i>D. För samtliga ovannämnda beställningshavare:</i>				
a) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen medräknas	8.91	7.14	10.11	9.19
b) Om den provisoriska avlöningsförstärkningen ej medräknas	6.37	4.68	7.59	6.71

De här ovan meddelade kostnadssiffrorna för löneroglering enligt kommitténs förslag innefatta ej blott löneplanebeloppen utan även det föreslagna årliga ekiperingsbidraget å 180 kronor. Utgifterna för detta bidrag hava härvid för alla indexlägen beräknats till följande belopp, nämligen

för officerare	437,000 kronor,	
» underofficerare.....	406,000	» samt
» civilmilitär personal m. fl.	123,000	»

Summa 966,000 kronor.

Den för civilmilitär personal m. fl. upptagna siffran är att anse såsom något för hög, enär ekiperingsbidrag icke skulle tillkomma civil personal och dessutom förutsatts icke komma att utgå till samtliga civilmilitära beställningshavare.

Lönekommittén har även verkställt beräkningar rörande den inverkan på kostnaderna, som de av kommittén föreslagna omläggningarna i löneplanernas konstruktion skulle utöva vid ett indexläge av 162/163. Av den av departementschefen härutinnan lämnade redogörelsen framgår följande (sid. 131—132):

Införandet av en ny löneklass 3 i fänriksgarden har beräknats medföra en årlig kostnadsökning av ungefär 10,000 kronor. Löjtnantslönegradens utökning med en ny löneklass 7 har befunnits föranleda en kostnad av i runt tal 75,000 kronor för år, vilken kostnad dock något reduceras genom att den tillfälliga löneförbättringen, som för närvarande beräknas belöpa sig till omkring 7,000 kronor för år, samtidigt skulle bortfalla.

Den föreslagna omläggningen i majorslönegraden kommer i vissa fall av särskilt tidig befördran att medföra någon kostnadsminskning, men genom den föreslagna utsträckningen av sneddningsregelns tillämpning kommer i andra fall ökad kostnad att uppstå. Storleken av denna kostnadsökning blir givetvis beroende på växlingar i befördringsgången och är alltså svår att fastställa men har av lönekommittén i betänkandet antagits komma att normalt hålla sig omkring ett par tiotal tusen kronor årligen. Med hänsyn till resultaten av den av kommittén verkställda kompletterande utredningen om verkningarna av sneddningsregelns införande torde denna beräkning få anses vara väl låg.

I överstelöjtnantsgraden uppkomma enligt förslaget liknande förskjutningar, innebärande vid tidig befordran kostnadsminskning och eljest kostnadsökning. Enär i denna grad införts två nya löneklasser, en under och en över den nuvarande enda löneklassen, blir det här än vanskeligare att utan detaljundersökningar av befordringsgången uppskatta den kostnadsökning, som genom löneklassomläggningen är att vänta. Den genomsnittliga löneförbättringen per beställningshavare torde här bliva något större än i majorsgraden, men då å andra sidan antalet beställningshavare i överstelöjtnantsgraden är blott ungefär hälften av antalet i majorsgraden, har det syntts lönekommittén kunna antagas, att storleksordningen av kostnadsökningen ej kommer att mera avsevärt avvika från den för majorsgraden angivna.

Beträffande de genom omläggningarna i officerslöneplanen uppstående kostnadsökningarna må slutligen anföras, att den föreslagna uppdelningen av den nuvarande lönegraden O 6 för överstar på en lägre, dyrortsgraderad lönegrad 6 i den nya löneplanen Oa och en högre, icke dyrortsgraderad lönegrad 1 i en ny löneplan Ob av lönekommittén beräknats medföra en ökning av ungefär 60,000 kronor för år i förhållande till nuvarande lönekostnad.

Av den av departementschefen lämnade redogörelsen över kostnadsberäkningarna är därjämte följande att bemärka (sid. 132—133).

Vid kostnadskalkylernas utförande har hänsyn ej tagits till de i beställningshavarnas dyrtidstillägg för närvarande ingående särskilda tilläggen för barn under 16 års ålder och således ej heller till den kostnadsminskning, som kommer att inträda vid en successiv avveckling av dessa tillägg enligt den plan, som godtagits i samband med den nya civila löneregleringen. Kostnaden för barntillägg åt nu ifrågavarande beställningshavare uppskattas för närvarande till omkring 600,000 kronor, vilket belopp alltså motsvarar den kostnadsminskning, som vid avvecklingsperiodens utgång — efter 16 år — beräknas hava uppkommit.

I kostnadsberäkningarna har hänsyn ej heller tagits vare sig till kostnaderna för den till vissa officerare och underofficerare för närvarande utgående tillfälliga löneförbättringen eller till kostnaderna för det särskilda lönetillägg, som med anledning av nämnda löneförbättrings bortfallande skulle övergångsvis utgå till underofficerare. Kostnaderna för den tillfälliga löneförbättringen hava vid indexläget 162/163 uppskattats för officerare till det förut nämnda beloppet av ungefär 7,000 kronor och för underofficerare till ungefär 46,000 kronor. Det särskilda lönetillägg, som övergångsvis skulle utgå till underofficerare, vilka vid den militära löneregleringens ikraftträdande kommit i åtnjutande av tillfällig löneförbättring, har, med inräknande av rörligt tillägg efter 3 procent, beräknats medföra en övergångskostnad å ungefär 31,000 kronor, vilken försvinner allteftersom dessa beställningshavare vinna befordran eller avgå.

Vid beräkningen av kostnaderna för den militära löneregleringen har man att taga hänsyn ej blott till ändringarna i själva löneplanerna samt i grunderna för rörligt tillägg utan även till åtskilliga andra avlöningsbestämmelser i det föreliggande förslaget, vilka gå ut på förbättringar i nuvarande lö-

neregler. Endast beträffande vissa av de angivna ändringsförslagen kunna merutgifterna för statsverket med någon större grad av tillförlitlighet på förhand beräknas. Den föreslagna uppräkningsen av kallortstilläggen har beräknats föranleda en årlig kostnadsökning av omkring 10,000 kronor. Beträffande sjöstilläggen har en approximativ uppskattning givit vid handen, att de av kommittén föreslagna bestämmelserna, därest de varit i tillämpning under budgetåret 1937/38, skulle hava medfört en kostnadsökning av omkring 50,000 kronor. Förslaget om särskild förhöjning i vissa fall av begravningshjälp torde kunna beräknas medföra en kostnadsökning av in emot 10,000 kronor för år. Sjukvårdskostnaden vid försvarsväsendet har — med utgångspunkt från en uppskattning till 20 à 25 kronor per år och beställningshavare — beräknats röra sig omkring 125,000 kronor årligen.

Utskottets utlåtande.

Det i föreliggande proposition innefattade förslaget till militärt avlöningsreglemente har såsom föredragande departementschefen framhållit tillkommit efter ingående utredningar och övertväganden inom 1936 års lönekommitté, varvid lönekommittén samarbetat med civila och militära delegerade för försvarsväsendets lönenämnd och tillika fört förhandlingar med utsedda representanter för vederbörande personalorganisationer såväl i fråga om de i reglementet ingående löneplanerna som beträffande reglementets utformning i övrigt. Den utredning av frågan om en allmän översyn över gällande avlöningsförfattningar inom den nyreglerade statsförvaltningen och den därtill anknutna frågan om lönereglering, som varit anförtrodd nämnda kommitté, har därmed slutförts i avseende å den ordinarie militära personalen. Efter den granskning, som utskottet ägnat Kungl. Maj:ts i allt väsentligt på kommitténs förslag grundade proposition, anser sig utskottet kunna göra det uttalandet, att frågan om nya avlöningsbestämmelser för försvarsväsendets beställningshavare befinner sig i det utredda skick, att beslut i ämnet nu bör av riksdagen fattas på grundval av den föreliggande propositionen.

Utskottet anser det lämpligt och ändamålsenligt, att avlöningsbestämmelserna för försvarsväsendets ordinarie personal — med hänsyn till de från den civila statsförvaltningen i många hänseenden avvikande förhållanden, som känneteckna den militära organisationen — meddelas i ett särskilt avlöningsreglemente, militära avlöningsreglementet. Vad Kungl. Maj:t föreslagit rörande detta avlöningsreglementes tillämpningsområde finner sig ock utskottet böra tillstyrka. Det nya reglementet bör sålunda vinna tillämpning å i huvudsak den personal, vars avlöningsförhållanden för närvarande äro reglerade genom 1927 års avlöningsreglemente, d. v. s. officerare och underofficerare å aktiv stat samt civilmilitär och därmed i avlöningshänseende likställd ordinarie civil personal vid försvarsväsendet. Utskottet anser sig ock böra förorda förslaget, att i reglementet jämväl meddelas avlöningsbestämmelser för extra ordinarie fänrikar.

Enligt vad som framgår såväl av kommitténs i propositionen återgivna ut-

talanden som ock av de i propositionen anförda yttranden över kommittéförslaget har under de utredningar, som föregått framläggandet av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till nytt militärt avlöningsreglemente, huvudspörsmålet om den *militära lönenivåns* lämpliga avvägning varit föremål för meningsskiljaktigheter. Om ock enighet i övrigt förefunnits mellan kommittén och de utsedda personalrepresentanterna beträffande utformningen av det föreslagna nya avlöningsreglementet, hava dock förhandlingarna, såvitt angår avvägningen av de nya lönebeloppen för officerare och underofficerare, icke lett till samstämmighet. Personalrepresentanterna hava härvid hävdadt, att bestämmandet av den militära lönenivån bör ske med utgångspunkt från det förslag, som år 1921 framlades av majoriteten bland 1918 års militära avlöningssakkunniga och som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition till 1921 års riksdag men som av riksdagen avvisades. Det har gjorts gällande, att den militära personalen genom de av riksdagen år 1921 beslutade lönebestämmelserna allmänt sett blivit tillbakasatt i lönehänseende i jämförelse med den civila personalen. Från kommitténs sida har däremot framhållits, att de lönerelationer, som kommo till stånd genom 1921 års löne-regleringar, böra i stort sett bibehållas. I enlighet med denna sin uppfattning har ock kommittén vid utarbetande av sitt förslag till nya löneplaner utgått från att löneförbättringens storlek bör allmänt sett ansluta sig till den löneökning, som år 1938 beslutades för de civila befattningshavarna. Beträffande dessa spörsmål har departementschefen såsom sin uppfattning uttalat, att vad i ärendet förekommit icke givit stöd för det antagandet, att den militära personalen, generellt sett, för närvarande befunne sig i sämre löneläge än den civila. Från denna utgångspunkt har departementschefen funnit det riktigt, att löneökningen vid den nu förestående regleringen av de militära lönerna väsentligen anpassas efter den vid 1938 års riksdag beslutade löneförbättringen för civila tjänstemän. Departementschefen har i detta sammanhang givit sin anslutning åt kommitténs förslag, att den militära personalen beredes den förmån, som följer av lönekommitténs förslag om årligt ekiperingsbidrag.

För egen del anser sig utskottet till en början böra framhålla, att den ståndpunkt, som riksdagen år 1921 intog till den militära personalens lönefråga, icke giver stöd för den uppfattningen, att den då fastställda lönenivån tillkommit under åsidosättande av en skälig och rättvis värdering av de militära beställningshavarnas arbetsuppgifter och tjänsteansvar i jämförelse med de civila befattningshavarnas. Det synes så mycket mindre förefinnas anledning till en sådan mening, som vid nämnda riksdag en nyordning av avlöningsförhållandena kom till stånd icke blott inom den militära förvaltningen utan även inom den civila statsförvaltningen, i det att nya lönerelationer då beslötos för flertalet ämbetsverk inom den allmänna civilförvaltningen. Utskottet kan sålunda icke dela den uppfattningen, att nämnda riksdags beslut i och för sig skulle giva anledning till en allmän justering uppåt av de militära lönerna utöver den löneförbättring, som vid 1938 års riksdag beslutats för de civila befattningshavarnas vidkommande.

Då utskottet gått att bedöma det föreliggande löneförslaget, har utskottet

icke förbisett, att åtskilliga omständigheter äro förtjänta att beaktas vid bestämmande av nya lönebelopp för de militära beställningshavarna. Särskilt komma härvid i betraktande det militära utbildningsarbetets intensifiering under nuvarande förhållanden samt den tekniska utvecklingen av försvarsmaterielen, vilka omständigheter ställa ökade krav på personalen. Även vissa andra förhållanden komma härvid i betraktande, bland annat de olägenheter för beställningshavarna, som kunna vara förenade med den för militärer i vissa grader stadgade tidiga pensionsåldern.

Å andra sidan synes det utskottet av den i propositionen framlagda utredningen framgå, att den militära personalen icke kan sägas vara missgynnad i lönehänseende i jämförelse med den civila personalen. De ökade krav, som numera ställas på den statliga förvaltningspersonalen, torde icke kunna sägas gälla allenast den militära personalen utan även civilförvaltningens personal. Vad angår olägenheterna av den tidiga pensionsåldern för kompaniofficerare och underofficerare har i propositionen framhållits, dels att en viss kompensation härför beretts den militära personalen genom en brantare uppbyggnad av löneskalan, dels ock att möjligheterna till fortsatt anställning efter pensionsålderns inträde vidgats genom den ökning av för pensionerade beställningshavare avsedda arvodesbefattningar, som ingår i 1936 års försvarsorganisation. Ett visst hänsynstagande till denna omständighet kan ock, såsom i propositionen framhållits, sägas ligga däri, att de föreslagna nya löneplanerna upprättats under iakttagande av en viss jämkning uppåt av löneförbättringens storlek i jämförelse med den i civila avlöningsreglementet medgivna löneökningen. Även utskottet håller fördenskill före, att tillräckliga skäl icke föreligga för att vid bestämmandet av den blivande löneförbättringens storlek i någon mera nämnvärd mån avvika från vad som i sådant hänseende tillerkänts den civila personalen. Vid den prövning, som utskottet ägnat de i propositionens förslag till militärt avlöningsreglemente intagna löneplanerna, har utskottet funnit den föreslagna lönenivån vara i stort sett väl avvägd.

I de likalydande motionerna I: 323 och II: 471 har framlagts ett särskilt förslag till löneplaner för officerare (Oa) och underofficerare (UO). Förslaget, som överensstämmer med det löneplansförslag försvarsväsendets lönenämnd avgivit i sitt över lönekommitténs betänkande avlåtna yttrande, innebär en allmän höjning av de militära lönerna utöver lönekommitténs förslag, vilken höjning kan genomsnittligt beräknas till omkring etthundra kronor. Med den ståndpunkt utskottet i det föregående intagit till den i propositionen förordade löneavvägningen kan utskottet icke tillstyrka motionerna. Emellertid pågå för närvarande inom 1936 års lönekommitté utredningsarbeten rörande reglering av manskapets avlöningsförhållanden. Det synes utskottet vara förtjänt av övervägande, huruvida icke i samband därmed någon mindre jämkning uppåt av lönebeloppen i de lägsta löneklasserna inom löneplanen UO kan vara av förhållandena motiverad. Utskottet vill därför förorda, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en ytterligare prövning av lönenivån för underofficerarna, särskilt i den lägsta löneklassen.

I avseende å löneplanernas *konstruktion* och vad därmed äger sammanhang har utskottet icke funnit anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förslag. Den härutinnan viktigaste ändringen i jämförelse med nuvarande avlöningsbestämmelser är den väsentligt höjda löneställning, som föreslagits för regementschefer. Enligt propositionen skulle den nuvarande överstegraden uppdelas, varvid regementscheferna skulle hänföras till den lägsta lönegraden i löneplan Ob, medan de övriga till graden hörande beställningshavarna skulle placeras i lönegraden Oa 6. Förslaget innebär, att lönerna för regementschefsbeställningarna icke skulle dyrortsgraderas. I motionen II: 472 har yrkats ändring i Kungl. Maj:ts proposition i denna del. Motionen går ut på att jämväl i lönegrad Ob 1 placerade regementschefer m. fl. skola hänföras till lönegraden Oa 6, varvid emellertid lönegradens belopp tillika föreslagits skola höjas till att motsvara 35 löneklassen enligt löneplan A i civila avlöningsreglementet i stället för att såsom i propositionen förordats motsvara nämnda löneplans 34 löneklass. I sagda motion har därjämte hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående representationsbidrag till truppförbandschefer. Även om utskottet hyst viss tvekan rörande lämpligheten av den av Kungl. Maj:t föreslagna uppdelningen av överstegraden och den därvid förordade löneställningen för regementschef, har likväl utskottet ansett sig icke böra framställa något förslag till ändring av propositionen i denna del. Härav följer, att utskottet icke finner sig kunna tillstyrka bifall till nyssnämnda motion, särskilt som utskottet måste hysa betänkligheter mot att i fråga om den militära förvaltningen binda sig för ett system med representationsbidrag.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om vissa andra motionsvis gjorda yrkanden om förändringar i löneställning för beställningshavare i högre lönegrader. Sålunda har i motionen II: 443 påyrkats, att kårchef måtte hänföras till lönegraden Oa 6. Enligt vad i motionen framhålles borde även övervägas, huruvida icke motsvarande löneställning borde beredas flottiljchefer vid flygvapnet och kustartilleriets kårchef på Gotland. Vidare har i motionen I: 317 bland annat hemställts, att major (kommendörkapten av 2. graden), vilken förordnas såsom kår(flottilj-)chef, måtte få åtnjuta lön i högsta löneklassen av lönegrad Oa 4, även om han i övrigt icke är berättigad därtill. Slutligen har i de likalydande motionerna I: 320 och II: 475 hemställts, att chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret måtte hänföras till lönegraden Ob 1. Otvivelaktigt synes vara, att det tjänsteansvar i såväl rent militärt som ekonomiskt hänseende, som åvilar kårcheferna, i en del fall närmar sig en regementschefs. Frågan om en ändring av kårchefernas löneställning är emellertid förenad med vissa organisatoriska spörsmål. Även om utskottet icke anser sig kunna tillstyrka motionerna, har likväl utskottet efter övervägande kommit till den uppfattningen, att vissa skäl tala för att en översyn av ifrågavarande beställningshavares lönegradsplacering bör komma till stånd. Utskottet vill därför förordade framställning till Kungl. Maj:t i ämnet.

Beträffande i övrigt den föreslagna löneplanen Oa har i motionen I: 317 yrkats, att 11 löneklassen skall utgöra begynnelselöneklass i lönegraden Oa

4, men att sneddningsregeln likväl skall tillämpas vid övergång från lönegraden Oa 3 till lönegraden Oa 4. Yrkandet innebär sålunda, att 10 löneklassen skall utgå ur lönegrad Oa 4. Då införandet av en ny löneklass för majorer (kommendörkaptener av 2. graden) synes utskottet utgöra ett led i en konsekvent genomförd utbyggnad av officerslöneskalan och då därjämte sneddningsregeln i motsats till vad nu är fallet skall tillämpas jämväl vid övergång från kaptens- till majorsbeställning, saknas enligt utskottets mening skäl för bifall till motionen i denna del. Det i motionen I: 317 framställda yrkandet, att en högre löneställning må kunna beredas major och kommendörkapten av 2. graden under viss särskild tjänstgöring, anser sig utskottet böra av principiella skäl avstyrka.

Beträffande det militära *arvodessväsendet* har departementschefen i likhet med lönekommittén och flertalet av de hörda myndigheterna ansett, att en rationalisering bör komma till stånd i syfte att skapa ökad överskådlighet inom det militära löneväsendet. Utskottet vill understryka vad departementschefen härutinnan anført och förväntar att den av departementschefen i utsikt ställda utredningen i ämnet kommer till stånd. De förslag till smärre ändringar beträffande arvodessväsendet, som av departementschefen förordats redan i förevarande sammanhang och som bland annat åsyfta en avveckling av ett mindre antal till militära beställningshavare utgående arvoden mot det att i stället i tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet uppföras särskilda beställningar, synas utskottet vara av beskaffenhet att kunna godtagas.

I sammanhang med sin granskning av propositionen i nu förevarande delar har utskottet behandlat de två likalydande motionerna I: 318 och II: 476, vari yrkats, att samtliga de till placering i lönegrad Oa 6 föreslagna cheferna för de militära undervisningsanstalterna liksom även den till lönegrad Oa 5 hänfödda chefen för sjökrigsskolan måtte uppflyttas till lönegrad Ob 1. Utskottet anser sig icke utan närmare utredning kunna taga ställning till detta förslag. Det synes emellertid utskottet lämpligt, att i samband med den av utskottet i det föregående förordade översynen över kårchefernas lönegradsplacering jämväl de militära skolchefernas löneställning tages under ytterligare omprövning. Särskilt torde böra övervägas, huruvida icke skäl föreligga för samma lönegradsplacering av chefen för sjökrigsskolan som för övriga skolchefer.

I statsrådsprotokollet föreslås bland annat, att riksdagen skall godkänna det av departementschefen förordade förslaget till militärt avlöningsreglemente. Utskottet, som i det föregående behandlat de i 5 § av reglementsförslaget intagna löneplanerna, övergår nu till att beröra vissa bestämmelser i författningsförslaget i övrigt.

Enligt den föreslagna lydelsen av 1 § 1 mom. första stycket skall militära avlöningsreglementet äga tillämpning dels å ordinarie officers- och underofficersbeställningar å aktiv stat, dels å de ordinarie beställningar i övrigt vid försvarsväsendet, vilka bestämmas genom beslut av Kungl. Maj:t och

riksdagen, dels ock å extra ordinarie fänrikar. I fråga om andra beställningar än officers- och underofficersbeställningar avser förslaget, att militära avlöningsreglementet skulle — med vissa angivna undantag — göras tillämpligt å de ordinarie civilmilitära och civila beställningar, för vilka 1927 års officersavlöningsreglemente nu gäller. I en vid reglementet fogad tjänsteförteckning, vilken jämlikt förslaget i momentets andra stycke skall fastställas av Kungl. Maj:t, skulle upptagas de beställningar, vilkas avlöningsförhållanden avses skola regleras genom reglementet. Den formella avfattningen av tjänsteförteckningen skulle sålunda icke behöva av Kungl. Maj:t underställas riksdagens prövning. Utskottet finner denna av Kungl. Maj:t föreslagna ordning — vilken ordning redan beslutats beträffande tjänsteförteckningen till civila avlöningsreglementet — lämplig och får fördenskull förorda densamma.

I propositionen nr 279 har Kungl. Maj:t föreslagit införande i civila avlöningsreglementet av ett stadgande, enligt vilket befattning, som i nämnda reglemente avses, kan innehavas endast av den, som uppnått 21 års ålder. Även om införandet av en motsvarande bestämmelse i militära avlöningsreglementet icke torde få samma praktiska betydelse, har dock utskottet, som numera tagit ställning till förenämnda proposition och därvid förordat bifall till densamma, ansett sig böra komplettera författningstexten under reglementsförslagets 1 § med ett nytt moment, 4 mom., med nyss angivna innehåll.

I nyssnämnda proposition har ock föreslagits en omformulering av civila avlöningsreglementets 4 §, innefattande bestämmelser rörande förening av tjänster m. m. Åtgärden i fråga är huvudsakligen av formell natur och avser närmast att åstadkomma ett förtydligande av vad som i detta hänseende redan tillämpas. Med hänsyn till att föreskrifterna rörande tjänsters förening, såsom hittills varit fallet, böra vara likalydande i de olika avlöningsreglementena, har den nya lydelsen införts även i reglementsförslaget för den militära personalen.

I 7 § av reglementsförslaget återfinnas de grundläggande, för militära samt civilmilitära och civila beställningshavare gemensamma föreskrifterna rörande löneklassplacering vid tillträddande av beställning och om uppflyttning i högre löneklass i beställningen. I motionerna I: 299 och II: 452 har hemställts om införande i förevarande paragrafs 2 mom. av ett tillägg, enligt vilket beställningshavare, som tillhört 5 löneklassen av löneplanen UO under fem år och på grund av rådande befodringsförhållanden icke kunnat vinna befodrån till högre beställning, det oaktat skall uppflyttas till 6 löneklassen. Frånsett att ett dylikt avsteg från de normala löneklassplaceringsbestämmelserna måste framstå såsom betänkligt, anser utskottet, att det syfte motionärerna med sitt förslag velat vinna i väsentlig mån skulle ernås, därest en justering av underofficerarnas löneskala kommer till stånd. De ifrågasvarande motionerna torde därför icke böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

I fråga om 14 §, innefattande bestämmelser om löneklassplacering för beställningshavare tillhörande löneplan Ca, har i motionerna I: 322 och II: 473

yrkats, att i paragrafens 2 mom. måtte införas särskilda lönetursregler för tyghantverkare av 2. klassen och fortmaskinister, som tilltråda sina befattningar från förut innehavd anställning såsom fast anställt manskap i yrkestjänst och som tygarbetare inom försvarsväsendet. Därjämte har föreslagits, att bestämmelsen i 2 mom. måtte från tidpunkten för reglementets ikraftträdande givas retroaktiv tillämpning på då i tjänst varande beställningshavare. Ett bifall till motionerna i fråga skulle egentligen innebära fortsatt tillgodoräkningsrätt beträffande beställningshavare, som vinna befordran från kollektivavtalsreglerad anställning. Med hänsyn härtill och då ett tillmötesgående av motionärernas hemställen icke läser undgå att medföra konsekvenser i fråga om lönetursberäkning för civila tjänstemän, som tidigare innehaft arbetaranställning, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka motionerna. Utskottet vill emellertid här erinra om att enligt de nya reglementsbestämmelserna en högre löneställning under vissa villkor kan beredas beställningshavare, som under längre tid innehaft statsanställning.

Beträffande 12 § civila avlöningsreglementet har i propositionen nr 279 föreslagits en omformulering av författningstexten i syfte att klargöra, att under tjänstledighet förekommande löneavdrag skola verkställas å själva lönen före beräkandet av rörligt tillägg. Ett motsvarande förtydligande av författningstexten har av utskottet vidtagits i 17 § av föreliggande reglements-förslag.

Ytterligare har utskottet i 18 § 2 mom. av reglements-förslaget — i anslutning till en i propositionen nr 279 föreslagen komplettering av motsvarande paragraf i civila avlöningsreglementet — infört ett stadgande om rätt för tjänsteman att under honom beviljad tjänstledighet för genomgående av för konstituerad landstormsofficer föreskriven befälskurs, landstormsbefälsövning eller kompletteringskurs eller med kompletteringskurs jämställd annan kurs eller övning åtnjuta lön med B-avdrag.

Sedan riksdagen numera fattat beslut rörande ändrad lydelse av 35 § civila avlöningsreglementet, innehållande bestämmelser om ersättning till tjänstemän för kostnader för sjukhusvård, har utskottet vidtagit motsvarande ändringar i 40 § av det nu föreliggande reglements-förslaget.

Innan utskottet lämnar de i reglements-förslaget föreslagna avlöningsbestämmelserna, torde utskottet böra beröra det yrkande, som framförts i de likalydande motionerna I: 321 och II: 474. I nämnda motioner har hemställts, att officer och underofficer, som tillhör kustartilleriet eller för marinen gemensam personalkår och som har Fårösund till ordinarie förläggningsort, må komma i åtnjutande av särskilt avlöningstillägg med belopp motsvarande det sjötillägg, som utgår enligt kolumn 3 i den i 26 § intagna tabellen. Därjämte har yrkats, att ifrågakvarande beställningshavare vid kustartilleriet under tjänstgöring å fartyg eller båt måtte därutöver komma i åtnjutande av sjötillägg enligt vissa närmare angivna grunder. I anledning härav får utskottet framhålla, att frågan om särskild ersättning till kustartilleriets personal i Fårösund var föremål för 1938 års riksdags prövning, därvid riksdagen efter därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag medgav, att nämnda personal finge i lönehänseende anses vara placerad å D-ort. Utskottet anser sig därför icke böra tillstyrka motionerna.

Vad i propositionen anförts angående ordnandet av avlöningsförhållandena för den i samband med genomförandet av 1925 års försvarsordning på övergångsstat uppförda personalen samt angående reglerandet av beställningshavarnas på aktiv stat övergång till det nya reglementet föranleder ingen erinran från utskottets sida. Det i motionerna I: 319 och II: 458 framförda förslaget om gynnsammare löneförmåner för den på övergångsstat tvångsvis uppförda personalen anser utskottet icke böra vinna riksdagens bifall.

Det motionsvis framställda yrkandet (I: 317) om rätt till särskild löne-
tursberäkning för kapten eller ryttmästare, som är eller varit anställd i generalstabskåren, finner sig utskottet på de skäl, som av kommittén i detta hänseende anförts för borttagande av ifrågavarande rätt, icke kunna tillstyrka.

Kungl. Maj:ts förevarande proposition i de delar, som i det föregående icke särskilt berörts, föranleder icke några särskilda uttalanden från utskottets sida.

De smärre formella jämkningar i reglementstexten, som må kunna visa sig erforderliga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må

1. godkänna 1 § av Kungl. Maj:ts förslag till militärt avlöningsreglemente, innefattande bestämmelser om reglementets tillämpningsområde m. m., dock med den av utskottet föreslagna kompletteringen;

2. med avslag å såväl motionerna I: 323 och II: 471 som motionerna I: 317 och II: 472, sistnämnda två motioner i vad de avse löneplaner för ordinarie beställningshavare vid försvarsväsendet, godkänna reglementsförslagets 5 §, innefattande nämnda löneplaner;

3. med avslag å såväl motionerna I: 299 och II: 452 som motionen I: 317 i här behandlade del godkänna reglements-
förslagets 7 §, innefattande bestämmelser om placering i löne-
neklass;

4. med avslag å motionerna I: 322 och II: 473 godkänna reglements-
förslagets 14 §, innefattande bestämmelser om löne-
neklassplacering vid övergång från vissa befattningar m. m.;

5. med avslag å motionerna I: 321 och II: 474 godkänna reglements-
förslagets 26 §, innefattande bestämmelser om sjö-
tillägg m. m.;

6. godkänna reglementsförslaget i övrigt med de ändringar, som av utskottet föreslagits (se bilaga A vid utlåtandet);

7. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de smärre redaktionella jämkningar i reglementsförslaget, som kunna befinnas erforderliga;

B. att riksdagen må

1. besluta, att nämnda reglemente skall äga tillämpning å officers- och underofficersbeställningar å aktiv stat samt å de beställningar i övrigt, för vilka avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet är gällande; dock med undantag för bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt marinläkare av 2. graden;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av de huvudgrunder, som av föredragande departementschefen förordats, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till militära avlöningsreglementet;

3. besluta, att barntillägg skola övergångsvis utgå till vissa i militära avlöningsreglementet angivna befattningshavare enligt av departementschefen förordade grunder;

C. att riksdagen i anledning av motionerna I: 318 och II: 476, II: 443 samt I: 320 och II: 475 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande frågan om lönegradsplaceringen för skol- och kårchefer;

D. att motionerna I: 319 och II: 458 beträffande reglementets tillämpning å tvångsvis på övergångsstat uppförd personal icke må av riksdagen bifallas;

E. att motionen II: 472, i vad den avser representationsbidrag, icke må av riksdagen bifallas;

F. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i samband med pågående utredning rörande avlöningsförhållandena för det fast anställda manskapet taga under omprövning, i vad mån en jämkning kan finnas erforderlig i löneplanen för underofficerare.

Stockholm den 26 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gränebo*, *Johansson* i *Fredrikslund*, *Oscar Olsson*, *Nilsson* i *Landeryd*, *Bergström*, *Gustafsson* i *Benestad*, *Pauli*, *Ström* i *Lidköping*, *Lindström*, *Bäcklund*, *Bergman* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i *Falun*, *Magnusson* i *Skövde*, *Törnkvist*, *Persson* i *Falla*, *Jonsson* i *Eskilstuna*, *Ward*, *Weijne*, *Andersson* i *Södergård*, *Andersson* i *Malmö*, *Bergvall* och *Hansson* i *Rubbestad*.

Reservationer:

1) av herrar *J. B. Johansson, Nilsson* i Landeryd, *Lindström, Bäcklund, Domö, Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Ward* och *Bergvall*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag i här nedan angivna delar bort hava följande lydelse:

»Det i föreliggande (sid. 50) — — — ekiperingsbidrag.

Utskottet vill först erinra, hurusom vid 1921 års riksdag en nyordning av avlöningsförhållandena kom till stånd icke blott inom den militära förvaltningen utan även inom den civila statsförvaltningen, i det att nya löne-regleringar då beslötos för flertalet ämbetsverk inom den allmänna civilförvaltningen.

Då utskottet gått att bedöma det föreliggande löneförslaget, har utskottet icke kunnat förbise, att åtskilliga omständigheter äro förtjänta att beaktas vid bestämmande av nya lönebelopp för de militära beställningshavarna. Särskilt komma härvid i betraktande det militära utbildningsarbetets intensifiering under nuvarande förhållanden samt den tekniska utvecklingen av försvarsmaterielen, vilka omständigheter ställa ökade krav på personalen. Även vissa andra förhållanden komma härvid i betraktande, bland annat de olägenheter för beställningshavarna, som kunna vara förenade med den för militärer i vissa grader stadgade tidiga pensionsåldern. Uppmärksammas må även, att i fråga om de i civila avlöningsreglementet inordnade befattningarnas placering en större rörlighet lönegraderna emellan förefinnes än som är möjligt beträffande de militära beställningarna.

Vid fastställandet av löneplanerna möter det enligt utskottets uppfattning givetvis åtskilliga svårigheter att kunna fullt exakt avväga den rent militära personalens löneställning. En jämförelse med de civila befattningshavare, för vilka löne reglering vid föregående års riksdag genomförts, kan givetvis ske från mycket olika utgångspunkter och därför även giva ganska skilda resultat. Den olikhet, som förefinnes mellan lönekommitténs förslag och de löneplaner, som framlagts av försvarsväsendets lönenämnd, är i och för sig, såsom förut omnämnts, icke alltför betydande, och den årliga merkostnad, som ett genomförande av lönenämndens yrkande skulle föranleda, kommer för statsverket att stanna vid omkring 500,000 kronor. Man lär alltså icke kunna anse att skillnaden mellan de två föreliggande förslagen är av större räckvidd och följaktligen ej heller utav mera avgörande betydelse. Att märka är också, att särskilt de senaste årens mycket omfattande utveckling medfört en nära nog fullständig omgestaltning inom vårt försvar, varvid betydligt ökade krav samtidigt ställts på dess personal. Utskottet anser sistnämnda omständighet vara av betydelse vid bedömandet av den militära personalens allmänna löneställning.

Dessa skäl tala för att nu giva den militära personalen den löneställning, som ett bifall till lönenämndens förslag skulle innebära. Det bör även i detta sammanhang uppmärksammas, att företrädarna för den militära personalen ansett sig vara tillfreds härmed.

Utskottet kan heller icke här helt bortse från de olägenheter, som kunna bliva en följd av att manskapet vid försvarsväsendet nu icke kunnat få sin löneställning under omprövning och att alltså förutsättningar i åtskilliga hänseenden saknas för att såsom önskligt varit kunna i detta sammanhang bedöma den löneställning, som bör tillkomma manskapet, ett spørsmål, vilket — såsom departementschefen även uppmärksammat — berör löneplanerna för den lägst ställda, mera fast anställda militära personalen. Givetvis måste ett ståndpunktstagande i enlighet med lönenämndens förslag i någon mån underlätta genomförandet av den förbättrade löneställning för manskapspersonalen, som ställts i utsikt och inom kort torde komma till stånd.

Utskottet har sålunda, med beaktande av den militära personalens ställning och under nu rådande förhållanden ökade arbetsuppgifter, ansett sig böra tillstyrka de motioner, I: 323 och II: 471, som väckts rörande fastställandet av löneplanernas allmänna grunder efter de linjer, som föreslagits av försvarsväsendets lönenämnd.

I nämndens förslag till löneplaner har utskottet vidtagit vissa av lönetekniska skäl föranledda smärre justeringar i avsikt att erhålla en bättre anpassning efter ortstilläggen i löneplanen A av civila avlöningsreglementet. Utskottet har också i anslutning härtill låtit utarbета nya personalstater efter nu angivna förutsättningar och kommer i samband med avgivande av förslag till vederbörliga avlöningsanslag under fjärde huvudtiteln att taga hänsyn till de jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag, som påkallas av detta ställningstagande i lönefrågan.

I avseende å (sid. 54) — — — att vidtaga.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må

1. — — —

2. med bifall till motionerna I: 323 och II: 471 ävensom med avslag å motionerna I: 317 och II: 472, i vad sistnämnda två motioner avse löneplanerna, godkänna reglementsförslagets 5 §, innefattande löneplaner, med den ändring i avseende å löneplanerna Oa och UO, som framgår av bilaga B;

3. — 7. — — —

B. att riksdagen må

1. — 3. — — —

C. — — —

D. — — —

E. — — —»;

2) av herrar *Bäcklund* och *Törnkvist* i fråga om utskottets hemställan under punkt A. 4 (motioner om löneklassplacering vid övergång från vissa befattningar).

Bil. A.

Förslag

till

**avlöningsreglemente för beställningshavare
vid försvarsväsendet (militära avlönings-
reglementet).**

1 avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning dels å ordinarie officers- och underofficersbeställningar å aktiv stat, dels å de ordinarie beställningar i övrigt vid försvarsväsendet, vilka bestämmas genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, dels ock å extra ordinarie fänriksbeställningar. Reglementets tillämpningsområde m. m.

De beställningar, för vilka reglementet sålunda skall gälla, upptagas i en av Kungl. Maj:t fastställd, vid reglementet såsom bilaga fogad tjänsteförteckning.

Angående avlöning för personal vid försvarsväsendet under krigstjänstgöring stadgas i krigsavlöningsreglementet.

2 mom. Antalet ordinarie beställningar bestämmas genom vederbörliga av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda stater eller personalförteckningar. Antalet extra ordinarie fänriksbeställningar bestämmas av Kungl. Maj:t.

3 mom. Ordinarie beställning, varå reglementet äger tillämpning, tillsättes, i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, genom fullmakt eller konstitutorial eller genom förordnande på viss tid eller tills vidare.

Tillsättning genom konstitutorial innebär, att beställningshavare kan i administrativ väg avsättas från sin beställning på grund av fel eller försummelse i tjänsten.

Extra ordinarie fänrik antages av vederbörande försvarsgrenschef medelst skriftligt antagningsbevis.

Entledigande av extra ordinarie fänrik av annan anledning än fel eller försummelse i tjänsten sker genom beslut av försvarsgrenschefen efter skriftlig uppsägning senast tre månader före anställningens upphörande.

4 mom. Ordinarie beställning, som i detta reglemente avses, kan innehavas endast av den, som uppnått 21 års ålder.

2 §.

1 mom. Beställningshavare äger åtnjuta avlöning enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i detta reglemente jämte de tilläggsbe- Avlöning.

stämmelser, som på grund av stadgande i reglementet utfärdas av Kungl. Maj:t.

Avlöning utgöres dels av *lön* jämte i reglementet angivna *fasta lönetillägg* och *särskilda ersättningar*, dels ock av *rörligt tillägg*.

Enligt föreskrift i vederbörliga stater utgår i vissa beställningar, vilka tillställas medelst förordnande tills vidare, i stället för *lön arvode* till samma belopp som eljest med dylik beställning förenad *lön*; och skall beträffande sådant arvode vad i detta reglemente stadgas angående *lön äga* motsvarande tillämpning.

2 mom. Är beställningshavare berättigad att av statsmedel uppbära tjänstepension eller årligt understöd, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å lönen skall ske; dock att sådant avdrag ej må äga rum på grund av pension, som åtnjutes enligt gällande bestämmelser angående pensionering av försvarsväsendets reserver av befäl och civilmilitär personal.

3 mom. Avlöning utgår, där ej annorlunda stadgas i reglementet, från och med den dag beställningen enligt utnämningshandling eller antagningsbevis tillträdes till och med den dag beställningen frånträdes.

Angående beställningshavares skyldighet att å avlöningen vidkännas pensionsavdrag samt angående skyldighet för ordinarie beställningshavare att avgå från beställningen stadgas i gällande bestämmelser om tjänste- och familjepension.

4 mom. Avlöning utbetalas månadsvis i efterskott, i den mån icke beträffande särskild ersättning utbetalning i annan ordning är stadgad eller eljest finnes lämpligen böra ske.

3 §.

1 mom. Beställningshavare är underkastad de tjänstgöringsföreskrifter, som meddelas i de för krigsmakten gällande reglementen, instruktioner eller andra dylika författningar. Han är ock pliktig underkasta sig den vidsträcktare eller ändrade tjänstgöring, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av försvarsväsendet eller eljest kan varda stadgad.

2 mom. Beställningshavare är vidare pliktig underkasta sig den förflyttning till annan förläggningssort eller till annan beställning eller befattning vid försvarsväsendet, vilken må beslutas antingen av Kungl. Maj:t eller ock av vederbörlig myndighet med stöd av myndigheten i reglemente, instruktion eller annan dylik författning tillagd befogenhet.

4 §.

1 mom. Med beställning, som i detta reglemente avses, må förenas ordinarie statlig beställning eller befattning, vilken tillsättes genom förordnande tillsvdare och med vilken pensionsrätt icke är förenad, ävensom extra ordinarie statlig befattning inom högre lönegrad, dock under förutsättning att beställningshavaren frånträder utövändet av förstnämnda beställning.

Tjänstgöringsföreskrifter, förflyttningsskyldighet m. m.

Förening av tjänster m. m.

I övrigt må beställning, som avses i reglementet, icke förenas med ordinarie eller extra ordinarie beställning eller befattning i statens tjänst, ej heller med jämförlig kommunal befattning, så framt ej Kungl. Maj:t och riksdagen för visst fall annorlunda beslutit.

Beträffande kommunal läkar- eller veterinärtjänst skall dock gälla vad i 2 mom. stadgas.

2 mom. Utan tillstånd av Kungl. Maj:t eller, vad angår innehavare av beställning, som tillsättes av annan myndighet än Kungl. Maj:t, av den myndigheten må beställningshavare ej heller åtaga sig:

kommunal läkar- eller veterinärtjänst;

uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som har till ändamål att driva rörelse inom industri, handel, transport-, bank- eller försäkringsväsen eller annan näringsgren eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte;

befattning såsom tjänsteman hos verk, bolag, förening eller inrättning, som nyss sagts; eller

annan tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag.

Tillstånd må beviljas endast för så vitt uppdraget eller befattningen prövas icke inverka hinderligt för tjänstutövningen i beställningen och bör, där så lämpligen kan ske, avse viss tid.

Vad här ovan stadgas gäller icke i fall, där Kungl. Maj:t eller den myndighet, som äger bevilja tillstånd, meddelat uppdrag eller tillsatt tjänstebefattning, varom i detta moment är fråga.

3 mom. Föranleder befattning eller uppdrag, varom i 1 och 2 mom. förmäles, att beställningshavare tillfälligtvis icke kan bestrida sin tjänst, skall han göra framställning om ledighet i erforderlig omfattning.

4 mom. I fråga om förbud för innehavare av viss beställning eller befattning att åtaga sig uppdrag eller utöva verksamhet, som lämpligen icke bör förenas med tjänstutövningen, äger Kungl. Maj:t utfärda erforderliga föreskrifter.

2 avd. Ordinarie beställningshavare.

1 kap. Löneplaner och löneklassplacering.

5 §.

Löneplaner:

Löneplan Oa.

(Officerare i allmänhet.)

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
nr	omfattar löneklas- serna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Å r s l ö n , k r o n o r											
1	1—3	1	2,868	2,988	3,108	3,228	3,348	3,468	3,588	3,708	3,828
		2	3,318	3,456	3,594	3,732	3,870	4,008	4,146	4,284	4,422
2	3—7	3	3,768	3,924	4,080	4,236	4,392	4,548	4,704	4,860	5,016
		4	4,266	4,434	4,602	4,770	4,938	5,106	5,274	5,442	5,610
		5	4,764	4,944	5,124	5,304	5,484	5,664	5,844	6,024	6,204
3	7—10	6	5,286	5,484	5,682	5,880	6,078	6,276	6,474	6,672	6,870
		7	5,868	6,084	6,300	6,516	6,732	6,948	7,164	7,380	7,596
		8	6,588	6,813	7,038	7,263	7,488	7,713	7,938	8,163	8,388
4	10—12	9	7,380	7,605	7,830	8,055	8,280	8,505	8,730	8,955	9,180
		10	8,175	8,400	8,625	8,850	9,075	9,300	9,525	9,750	9,975
		11	8,910	9,135	9,360	9,585	9,810	10,035	10,260	10,485	10,710
5	12—14	12	9,645	9,870	10,095	10,320	10,545	10,770	10,995	11,220	11,445
		13	10,125	10,350	10,575	10,800	11,025	11,250	11,475	11,700	11,925
		14	10,605	10,830	11,055	11,280	11,505	11,730	11,955	12,180	12,405
6	15	12,210	12,435	12,660	12,885	13,110	13,335	13,560	13,785	14,010	

Löneplan Ob.

(Officerare i vissa chefsbeställningar.)

Lönegrad och löne- klass nr	Årslön kronor	Lönegrad och löne- klass nr	Årslön kronor	Lönegrad och löne- klass nr	Årslön kronor	Lönegrad och löne- klass nr	Årslön kronor
1	15,000	2	16,000	3	18,000	4	22,000

Löneplan UO.

(Underofficerare.)

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p									
nr	omfattar löneklas- serna nr		A	B	C	D	E	F	G	H		
			Å r s l ö n , k r o n o r									
1	1—5	1	2,838	2,958	3,078	3,198	3,318	3,438	3,558	3,678	3,798	
		2	3,084	3,210	3,336	3,462	3,588	3,714	3,840	3,966	4,092	
2	3—7	3	3,330	3,468	3,606	3,744	3,882	4,020	4,158	4,296	4,434	
		4	3,606	3,756	3,906	4,056	4,206	4,356	4,506	4,656	4,806	
3	5—9	5	3,936	4,098	4,260	4,422	4,584	4,746	4,908	5,070	5,232	
		6	4,278	4,446	4,614	4,782	4,950	5,118	5,286	5,454	5,622	
		7	4,608	4,785	4,962	5,139	5,316	5,493	5,670	5,847	6,024	
		8	4,938	5,124	5,310	5,496	5,682	5,868	6,054	6,240	6,426	
		9	5,268	5,466	5,664	5,862	6,060	6,258	6,456	6,654	6,852	

Löneplan Ca.

(Civilmilitära och civila beställningshavare i allmänhet.)

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
nr	omfattar löneklas- serna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
			Å r s l ö n , k r o n o r								
1	1—5	1	1,938	2,016	2,094	2,172	2,250	2,328	2,406	2,484	2,562
2	2—6	2	2,070	2,154	2,238	2,322	2,406	2,490	2,574	2,658	2,742
3	3—7	3	2,202	2,292	2,382	2,472	2,562	2,652	2,742	2,832	2,922
4	4—8	4	2,334	2,430	2,526	2,622	2,718	2,814	2,910	3,006	3,102
5	5—9	5	2,466	2,568	2,670	2,772	2,874	2,976	3,078	3,180	3,282
6	6—10	6	2,601	2,709	2,817	2,925	3,033	3,141	3,249	3,357	3,465
7	7—11	7	2,739	2,853	2,967	3,081	3,195	3,309	3,423	3,537	3,651
8	8—12	8	2,877	2,997	3,117	3,237	3,357	3,477	3,597	3,717	3,837
9	9—13	9	3,015	3,141	3,267	3,393	3,519	3,645	3,771	3,897	4,023
10	10—14	10	3,153	3,285	3,417	3,549	3,681	3,813	3,945	4,077	4,209
11	11—15	11	3,291	3,429	3,567	3,705	3,843	3,981	4,119	4,257	4,395
12	12—16	12	3,438	3,582	3,726	3,870	4,014	4,158	4,302	4,446	4,590
13	13—17	13	3,630	3,780	3,930	4,080	4,230	4,380	4,530	4,680	4,830
14	14—18	14	3,822	3,978	4,134	4,290	4,446	4,602	4,758	4,914	5,070
15	15—19	15	4,050	4,212	4,374	4,536	4,698	4,860	5,022	5,184	5,346
16	16—20	16	4,278	4,446	4,614	4,782	4,950	5,118	5,286	5,454	5,622
17	17—21	17	4,596	4,773	4,950	5,127	5,304	5,481	5,658	5,835	6,012

Löneplan Ca (forts.).

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
nr	omfattar löneklas- serna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Å r s l ö n , k r o n o r											
18	18—22	18	4,926	5,112	5,298	5,484	5,670	5,856	6,042	6,228	6,414
19	19—23	19	5,256	5,451	5,646	5,841	6,036	6,231	6,426	6,621	6,816
20	20—23	20	5,586	5,793	6,000	6,207	6,414	6,621	6,828	7,035	7,242
21	21—24	21	5,916	6,135	6,354	6,573	6,792	7,011	7,230	7,449	7,668
22	22—25	22	6,300	6,525	6,750	6,975	7,200	7,425	7,650	7,875	8,100
23	23—26	23	6,750	6,975	7,200	7,425	7,650	7,875	8,100	8,325	8,550
24	24—27	24	7,230	7,455	7,680	7,905	8,130	8,355	8,580	8,805	9,030
25	25—28	25	7,725	7,950	8,175	8,400	8,625	8,850	9,075	9,300	9,525
26	26—29	26	8,220	8,445	8,670	8,895	9,120	9,345	9,570	9,795	10,020
27	27—30	27	8,715	8,940	9,165	9,390	9,615	9,840	10,065	10,290	10,515
28	28—31	28	9,210	9,435	9,660	9,885	10,110	10,335	10,560	10,785	11,010
29	29—32	29	9,705	9,930	10,155	10,380	10,605	10,830	11,055	11,280	11,505
30	30—33	30	10,200	10,425	10,650	10,875	11,100	11,325	11,550	11,775	12,000
		31	10,695	10,920	11,145	11,370	11,595	11,820	12,045	12,270	12,495
		32	11,190	11,415	11,640	11,865	12,090	12,315	12,540	12,765	12,990
		33	11,700	11,925	12,150	12,375	12,600	12,825	13,050	13,275	13,500

Löneplan Cb.

(Civilmilitär personal i vissa chefsbeställningar.)

Lönegrad och löneklass nr	Årslön kronor	Lönegrad och löneklass nr	Årslön kronor	Lönegrad och löneklass nr	Årslön kronor
1	14,000	2	17,000	3	18,000

6 §.

Lönegrader
och löne-
klasser.

Den *lönegrad*, till vilken varje särskild beställning är att hänföra, anges i tjänsteförteckningen.

För beställningshavare med lön enligt *lönegrad*, upptagande mera än en *löneklass*, fastställes den löneklass, enligt vilken lönen skall utgå, i enlighet med föreskrifterna i 7—9 samt 12—15 §§. Inom löneklass bestämmes lönebeloppet i förekommande fall efter den *ortsgrupp*, till vilken beställningshavarens förläggningssort blivit hänförd.

Fördelningen av förläggningssorter å de olika *ortsgrupperna* fastställes av Kungl. Maj:t med hänsyn till levnadskostnaderna å de skilda orterna.

Gemensamma bestämmelser om löneklassplacering m. m.**7 §.**

1 mom. Vid tillträdan det av ordinarie beställning inom lönegrad, som upptager mer än en löneklass, erhåller beställningshavare lön enligt den för lönegraden fastställda lägsta löneklassen, där ej föreskrifterna i 8, 9 eller 11—15 §§ giva anledning till avvikelse härutinnan. Begynnelse-lön och löne-klassuppflyttning.

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas beställningshavaren till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess högsta löneklassen inom lönegraden uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 3 mom. här nedan eller i 8, 9 eller 11—15 §§.

3 mom. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tiden i den lägre löneklassen tilländagått.

I övrigt gäller såsom villkor för beställningshavares uppflyttning till högre löneklass,

a) att beställningshavaren under minst fyra femtedelar av den tid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst, dock att härvid såsom tjänstetid skall räknas jämväl semester ävensom tjänstledighet, som avses i 18 § 1—3 mom. eller i 19 §;

b) att uppskov med uppflyttning icke prövats böra äga rum på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid beställningshavaren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid hänsyn till viss i tjänsten begången förseelse, för vilken beställningshavaren särskilt bestraffats, må tagas endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att beställningshavaren icke uppnått den för honom gällande pensionsåldern.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas, utan att beställningshavaren erhållit tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4 mom. Har beställningshavare, med tillämpning av föreskrifterna i 3 mom. andra stycket punkten b), först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordnas, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga tillgodoräkna sig jämväl den tid, uppskovet varat.

8 §.

1 mom. Beställningshavare, som befordras till beställning inom högre lönegrad av samma löneplan, skall placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre beställningen senast tillhörde. Dessutom skall för Löneklass-placering vid befordran inom samma löneplan.

bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre beställningen tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder beställningshavaren i den lägre beställningen tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 7 § 1 mom. skall hänföras.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om den, vilken vinner befordran till ordinarie beställning från förordnande med vikariatslön, varom förmåles i 25 § 4 mom. Beställningshavare, som från förordnande med vikariatslön befordras till beställning inom samma lönegrad som den, vilken han under förordnandet tillhört, må dock icke placeras i högre löneklass än som skulle hava tillkommit honom, om han erhållit den ordinarie beställningen vid tidpunkten för tillträdet av förordnandet.

9 §.

Löneklass-
placering vid
övergång till
annan löne-
plan.

Beställningshavare, som övergår till beställning tillhörande annan under 5 § intagen löneplan än den han före övergången tillhört, skall i den nya beställningen hänföras lägst till den löneklass, för vilken lönen i samma ortsgroup närmast överstiger den lön han i den tidigare beställningen ägt uppbära; dock att lönen icke må utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya beställningen gällande. Därjämte skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den nya beställningen tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder beställningshavaren i den tidigare beställningen tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen med den lägre lönen.

10 §.

Avlöning vid
förflyttning
m. m.

1 mom. Varder beställningshavare på grund av bestämmelse i 3 § förflyttad till annan beställning inom samma lönegrad, skall han bibehållas vid den löneklassplacering, han vid förflyttningen innehade.

2 mom. Förflyttas beställningshavare på grund av bestämmelse i 3 § utan eget förvållande till beställning inom lägre lönegrad av samma löneplan, skall såväl i fråga om löneklassplacering som beträffande övriga avlöningsförmåner så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden.

Har förflyttning till beställning inom lägre lönegrad av samma löneplan föranletts av beställningshavarens förhållande i tjänsten, utgår avlöning enligt den lägre lönegraden, dock att lön icke i något fall må utgå enligt lägre löneklass än den för beställningshavaren före förflyttningen gällande.

3 mom. Varder beställningshavare på grund av bestämmelse i 3 § förflyttad till beställning inom lägre lönegrad av annan under 5 § intagen löneplan, äger Kungl. Maj:t, i anslutning till de i 2 mom. innefattade grunderna, besluta om hans placering i löneklass.

Med lägre lönegrad skall härvid förstås lönegrad, för vilken slutlönen i samma ortsgroup understiger slutlönen inom den lönegrad, beställningshavaren före förflyttningen tillhörde.

4 mom. Nedflyttas beställning till lägre lönegrad, skall den, som då innehar beställningen, såväl i fråga om löneklassplacering som beträffande övriga avlöningsförmåner anses fortfarande tillhöra den högre lönegraden.

Särskilda bestämmelser om löneklassplacering för beställningshavare, tillhörande löneplanerna Oa och UO.

11 §.

Vad i 8 § 1 mom. stadgas i fråga om löneklassplacering vid befordran till beställning inom högre lönegrad av samma löneplan skall äga motsvarande tillämpning beträffande den, som vinner befordran till ordinarie beställning, tillhörande löneplan Oa, från beställning såsom extra ordinarie fänrik.

Löneklassplacering vid befordran från beställning såsom extra ordinarie fänrik.

12 §.

För den, som tillträder underofficersbeställning tillhörande lönegraden UO 1, skall, där sådant är för beställningshavaren förmånligare än en löneklassplacering i enlighet med föreskrifterna i 7 § 1 mom., vid bestämmande av begynnelselönen och av tidpunkt för löneklassuppflyttning så anses, som om beställningen tillträtts vid nedan angiven tidpunkt, nämligen:

Löneklassplacering vid befordran till lägsta underofficersbeställning.

- a) i fråga om sergeant vid armén sex år efter avläggandet av furirsexamen;
- b) i fråga om musiksergeant vid armén samt musikunderofficer av 2. graden vid kustartilleriet nio år efter det beställningshavaren vunnit fast anställning vid krigsmakten, dock ej tidigare än vid uppnådda 27 års ålder;
- c) i fråga om underofficer av 2. graden vid marinen, med undantag av musikunderofficer av 2. graden vid kustartilleriet, två år efter det beställningshavaren kunnat räkna kompetens för befordran till flaggkorpral; samt
- d) i fråga om sergeant vid flygvapnet fem år efter avläggandet av furirsexamen.

Såsom förutsättning för tillämpning av vad nu stadgats skall gälla, att beställningshavaren omedelbart före tillträdet av underofficersbeställningen varit i en följd fast anställd vid krigsmakten under den tidrymd, som för vederbörande beställning anges under a)—d) här ovan.

Fast anställning skall anses hava innehaft i en följd, även om avbrott av sammanlagt högst tre månader förekommit mellan olika anställningsperioder; dock må tid för dylikt avbrott icke inräknas i anställningstiden.

Har i den fasta anställningen förekommit avbrott av längre varaktighet än nyss nämnts, ankommer på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida beställningshavaren må placeras i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 7 § 1 mom. skolat hänföras.

13 §.

Löneklass-
placering vid
övergång från
reservstat
eller reserv
m. m.

1 mom. Om och i den mån sådant med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter prövas skäligt, må Kungl. Maj:t kunna medgiva, att beställningshavare, som från reservstat eller reserv övergår till beställning inom någon av löneplanerna Oa och UO, placeras i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 7 § 1 mom. skolat hänföras.

Föreligga eljest beträffande den, som tillträder beställning, tillhörande någon av nyssnämnda löneplaner, med hänsyn till föregången långvarig statsanställning och därunder åtnjuten avlöning synnerliga skäl för placering i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 7 § 1 mom. skolat hänföras, må medgivande i sådant hänseende kunna lämnas av Kungl. Maj:t.

2 mom. Beställningshavare må icke på grund av bestämmelserna i 1 mom. placeras högre än i högsta löneklassen inom den lönegrad, som gäller för den nya beställningen.

Särskilda bestämmelser om löneklassplacering för beställningshavare, tillhörande löneplan Ca.

14 §.

Löneklass-
placering vid
övergång från
befattning,
som icke av-
ses i regle-
mentet, m. m.

1 mom. Vad i 8 § 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om den, vilken vinner befordran till beställning, tillhörande löneplan Ca, från sådan ordinarie befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen faststälts enligt samma grunder, som tillämpats i detta reglemente, eller från extra ordinarie eller extra befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan. Beställningshavare, som från extra ordinarie befattning befordras till ordinarie beställning inom samma lönegrad som den, vilken han i den extra ordinarie befattningen tillhört, må dock icke placeras i högre löneklass än som skulle hava tillkommit honom, om han erhållit den ordinarie beställningen vid tidpunkten för tillträdet av den extra ordinarie befattningen.

2 mom. Därest beställningshavare omedelbart före tillträdet av beställning, tillhörande löneplan Ca, i statens tjänst innehade ordinarie befattning, för vilken avlöningen faststälts enligt sådana äldre eller eljest från reglementet avvikande grunder, att bestämmelserna i 8 § 1 mom. icke kunna tillämpas å honom, eller ock anställning med avlöning enligt kollektivavtal, skall han i den nya beställningen hänföras lägst till den löneklass, i vilken lönen närmast överstiger den avlöning, han i den tidigare anställningen ägt uppbära.

Erforderliga bestämmelser rörande vad som skall förstås med avlöning i den tidigare anställningen meddelas av Kungl. Maj:t.

3 mom. Om och i den mån sådant med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter prövas skäligt, må Kungl. Maj:t kunna medgiva, att beställningshavare, vilken tillträder beställning, tillhörande löneplan Ca, placeras

i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 7 § 1 mom. skolat hänföras:

a) där beställningshavaren omedelbart före tillträdet innehade icke-ordinarie befattning i statens tjänst med arvode eller med avlöning enligt personligt kontrakt;

b) där beställningshavaren omedelbart före tillträdet innehade antingen extra ordinarie eller extra befattning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t fastställd löneplan eller ock förordnande med vikariatslön och därvid tillhörde högre lönegrad än den, till vilken den ordinarie beställningen är hänförd;

c) där beställningshavaren tidigare, om ock ej omedelbart före tillträdet, under avsevärd tid innehaft befattning eller förordnande, som under b) sägs;

d) där beställningshavaren övergår från reservstat eller reserv.

Föreligga eljest beträffande den, som tillträder beställning, tillhörande löneplan Ca, med hänsyn till föregången långvarig statsanställning och därunder åtnjuten avlöning synnerliga skäl för placering i högre löneklass än den, till vilken han enligt bestämmelserna i 7 § 1 mom. skolat hänföras, må medgivande i sådant avseende kunna lämnas av Kungl. Maj:t.

4 mom. Har beställningshavare före tillträdet av beställning, tillhörande löneplan Ca, under avsevärd tid antingen innehaft kommunal befattning eller ock i annan icke statlig anställning utfört arbete av allmännyttig beskaffenhet, må Kungl. Maj:t, där så prövas skäligen, kunna lämna medgivande, varom i 3 mom. förmäles.

5 mom. Beställningshavare, som efter egen ansökning eller därom uttryckt önskan erhåller antingen annan beställning inom samma lönegrad eller beställning inom lägre lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass han före tillträdet av den nya beställningen innehade.

6 mom. Beställningshavare må icke på grund av bestämmelserna i denna paragraf placeras högre än i högsta löneklassen inom den lönegrad, som gäller för den nya beställningen.

15 §.

Undantagsvis och där försvarsväsendets intresse sådant påkallar, må Kungl. Maj:t för förvärvande av särskilt kvalificerad person till viss beställning, för vilken lön utgår enligt löneplan Ca, eller för sådan persons bibehållande vid beställningen kunna tilldela honom lön enligt högre löneklass inom vederbörande lönegrad än den, till vilken han enligt de i 7 § 1 mom. samt 8 § 1 mom. och 14 § angivna grunderna skolat hänföras.

Är fråga om bibehållande vid beställningen av i första stycket avsedd beställningshavare, som redan kommit i åtnjutande av lön enligt lönegradens högsta löneklass, äger Kungl. Maj:t under enahanda förutsättning bevilja lön enligt än högre löneklass, där sådan finnes i löneplanen upptagen, dock högst två löneklasser över den högsta för lönegraden gällande.

Undantagsbestämmelser om löneklassplacering.

2 kap. Semester och tjänstledighet.

16 §.

Semester. *1 mom.* Beställningshavare äger årligen å tid, som prövas lämplig med hänsyn till göromålets behöriga gång, åtnjuta semester under nedan angivna antal dagar:

	Intill det år, under vilket be- ställningshava- ren fyller 40 år	Från och med det år, under vilket beställningshava- ren fyller 40 år
Beställningshavare, tillhörande lönegraderna Oa 1, Ca 1—10	20 dagar	30 dagar
Beställningshavare, tillhörande lönegraderna Oa 2, UO 1—3, Ca 11—23	25 »	35 »
Beställningshavare, tillhörande lönegraderna Oa 3—6, Ob 1—4, Ca 24—30, Cb 1—3..	35 »	45 »

2 mom. Semester beräknas för kalenderår. Har på grund av tjänstgöringsförhållandena full semester icke kunnat beredas beställningshavare före kalenderårets utgång, äger han utfå felande antal semesterdagar under första kvartalet nästpåföljande år.

Beställningshavare, som har sin förläggningssort å plats, där kallortstillägg utgår, må kunna medgivas rätt att i följd åtnjuta icke blott semester för löpande år utan jämväl återstående semester för nästföregående år.

3 mom. Därest beställningshavare tillträder eller av annan anledning än avgång med ålderspension skall frånträda beställning vid annan tidpunkt än vid årsskiftet, beräknas hans semester i förhållande till den del av året, under vilken beställningen innehaves. Uppstår vid dylik beräkning brutet tal, avrundas semestern till närmast högre dagantal.

4 mom. Såvitt ej vederbörande myndighet finner skäl annat medgiva, må beställningshavare, vilken vid kalenderårs ingång sedan mera än sex månader åtnjuter tjänstledighet av anledning, som omförmåles i 20 eller 21 §, icke komma i åtnjutande av semester för det året, förrän han under sammanlagt minst 90 dagar bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

5 mom. Beställningshavare, som har sig anförtrodd penninguppbörd eller kontroll å sådan uppbörd, är pliktig att begagna sig av semester å tid, som bestämmes av vederbörande myndighet.

17 §.

För tid, under vilken beställningshavare åtnjuter *tjänstledighet* från sin beställning, skall med hans avlöning förhållas på sätt i 18—22 §§ stadgas, så framt icke Kungl. Maj:t finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma. Vid tjänstledighet förekommande avdrag å lönen, *tjänstledighetsavdrag*, äro av tre slag, *A-*, *B-* och *C-*avdrag.

Tjänstledighetsavdrag.

A- och B-avdragen utgöra för dag räknat de belopp, som finnas angivna i följande tabeller:

Löneplan Oa.

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	1.50	3.00	9	4.80	8.60
2	1.80	3.60	10	5.00	10.00
3	2.10	4.20	11	5.70	11.40
4	2.40	4.80	12	6.40	12.80
5	2.70	5.40	13	6.90	13.80
6	3.00	6.00	14	7.40	14.80
7	3.40	6.80	15	9.00	18.00
8	3.80	7.60			

Löneplan Ob.

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	10.00	20.00	3	12.50	25.00
2	11.00	22.00	4	15.50	31.00

Löneplan UO.

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	1.50	3.00	6	2.40	4.80
2	1.60	3.20	7	2.60	5.20
3	1.80	3.60	8	2.80	5.60
4	2.00	4.00	9	3.00	6.00
5	2.20	4.40			

Löneplan Ca.

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	0.80	1.60	18	2.80	5.60
2	0.90	1.80	19	3.00	6.00
3	1.00	2.00	20	3.20	6.40
4	1.10	2.20	21	3.40	6.80
5	1.20	2.40	22	3.60	7.20
6	1.30	2.60	23	3.90	7.80
7	1.40	2.80	24	4.20	8.40
8	1.50	3.00	25	4.50	9.00
9	1.60	3.20	26	5.00	10.00
10	1.70	3.40	27	5.50	11.00
11	1.80	3.60	28	6.00	12.00
12	1.90	3.80	29	6.50	13.00
13	2.00	4.00	30	7.00	14.00
14	2.10	4.20	31	7.50	15.00
15	2.20	4.40	32	8.00	16.00
16	2.40	4.80	33	8.50	17.00
17	2.60	5.20			

Löneplan Cb.

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	9.00	18.00	3	12.50	25.00
2	11.75	23.50			

C-avdraget utgöres av hela lönen ävensom, i förekommande fall, övriga på tjänstledighetstiden belöpande kontanta avlöningsförmåner. I vad mån beställningshavare, som har att vidkännas C-avdrag, skall avstå jämväl andra med beställningen förenade avlöningsförmåner, beror på prövning i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

18 §.

Tjänstledighet för offentligt uppdrag.

1 mom. Under tjänstledighet för *offentligt uppdrag* skall beställningshavare

a) vidkännas A-avdrag, där ersättning för uppdraget ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och beställningshavaren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, så ock där fråga är om uppdrag såsom ledamot av riksdagen;

b) vidkännas C-avdrag, där fråga är om anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet eller om uppdrag att deltaga i eller biträda vid utredning, som beslutats av Kungl. Maj:t eller, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, av chef för statsdepartement eller myndighet (kommitté- eller sakkunniguppdrag).

2 mom. Under tjänstledighet för *militär tjänstgöring* skall beställningshavare i förekommande fall

a) vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han fullgör honom såsom beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat eller såsom officer i väg- och vattenbyggnadskåren åliggande tjänstgöring eller under vilken han genomgår utbildningskurs för äldre reservofficerare eller under vilken han är inkallad till värnplikstjänstgöring;

b) likaledes vidkännas B-avdrag för tid, under vilken han genomgår för konstituerad landstormsofficer föreskriven befälskurs, landstormsbefälsövning eller kompletteringskurs eller med kompletteringskurs jämställd annan kurs eller övning, dock högst 14 dagar av ett och samma kalenderår.

3 mom. Under tjänstledighet, som enligt medgivande av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande försvarsgrenschef, användes för att göra *iakttagelser* eller idka *studier*, vilka kunna tjäna försvarsväsendets intressen, skall beställningshavare äga åtnjuta oavkortad lön.

4 mom. Då beställningshavare i andra fall än här ovan under 1—3 mom. omförmäls åtnjuta tjänstledighet av anledning, varom i denna paragraf är fråga, skall han vidkännas C-avdrag.

19 §.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av *olycksfall i tjänsten*, varav för- Tjänstledig-
anletts sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, skall beställningshavare åtnjuta oavkortad lön. Med olycksfall i tjänsten skall förstås vad som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete. het till följd
av olycksfall i
tjänsten
m. m.

2 mom. Oavkortad lön utgår jämväl, där beställningshavare på grund av sin tjänst blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel* eller han i tjänsten ådragit sig yrkessjukdom eller svårare *smittsam sjukdom* och av sådan anledning åtnjuter tjänstledighet, så ock där han förbjudits att tjänstgöra till förekommande av *smittas spridning*.

Härvid förstås med yrkessjukdom sådan sjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, och med svårare smittsam sjukdom sådan sjukdom, som enligt bestämmelserna i gällande epidemilag skall föranleda anmälan till vederbörande myndighet, för så vitt den ej enligt förstnämnda lag är att hänföra till yrkessjukdom.

20 §.

1 mom. Vid tjänstledighet till följd av behörigen styrkt *sjukdom* i andra fall än som avses i 19 §, skall beställningshavare Tjänstledig-
het till följd
av sjukdom
m. m.

a) äga uppbära oavkortad lön under högst det antal dagar av ett och samma kalenderår, som här nedan anges, nämligen:

för beställningshavare, tillhörande lönegraderna	Oa 1, Ca 1—10 ...	25 dagar
»	»	»
»	»	»
»	»	»
	Oa 2, UO 1—3,	
	Ca 11—23	20 »
	Oa 3—6, Ob 1—4	
	Ca 24—30, Cb 1—3 10	» ;

b) vidkännas A-avdrag för tid därutöver.

2 mom. Har beställningshavare beviljats tjänstledighet för *svag hälsas vårdande* och är behovet av sådan ledighet behörigen styrkt, skall han vidkännas B-avdrag.

3 mom. Såvitt ej vederbörande myndighet finner skäl annat medgiva, må beställningshavare, som vid kalenderårs ingång sedan mera än sex månader åtnjuter tjänstledighet av anledning, som i 1 eller 2 mom. sägs, vid ledighet på grund av sjukdom under det året icke komma i åtnjutande av oavkortad lön, förrän han under sammanlagt minst 90 dagar bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

21 §.

Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

Vid tjänstledighet för *enskild angelägenhet* skall beställningshavare

a) uppbära oavkortad lön för tid, vilken han använder för verkställande av flyttning, då han förflyttats utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, dock högst tre dagar;

b) vidkännas B-avdrag för tid, varunder han fullgör uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga beställningshavarnas intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning, dock högst 15 dagar av ett och samma kalenderår;

c) likaledes vidkännas B-avdrag, där ledigheten beviljats för annan enskild angelägenhet av vikt, dock högst 15 dagar av ett och samma kalenderår; samt

d) vidkännas C-avdrag i andra fall än här ovan under a)—c) sägs.

22 §.

Nedsättning av tjänstgöringstid.

Där beställningshavare av anledning, som enligt stadgandena i 18—21 §§ medför tjänstledighetsavdrag, medgives nedsättning av tjänstgöringstiden, skall avdraget å lönen beräknas i förhållande till den omfattning, vari tjänstgöringstiden nedsatts.

23 §.

Avstängning från tjänstgöring m. m.

1 mom. För tid, under vilken beställningshavare undergår arreststraff med förbud att tjänstgöra, skall han vidkännas B-avdrag.

Beställningshavare, som undergår annat frihetsstraff än arrest eller som är avstängd från tjänstgöring eller hålles häktad för brott, skall under tiden vidkännas C-avdrag, så framt ej prövas skäligt att låta honom uppbära någon del av avlöningen.

Prövas undergånget arreststraff icke böra räknas vederbörande till last, finnes avstängningsåtgärd hava varit obefogad eller blir för brott häktad frikänd, skall vad av hans avlöning sålunda innehållits till honom utbetalas.

Vad här stadgats i fråga om beställningshavare, vilken hålles häktad för brott, skall gälla jämväl beträffande den, som av polismyndighet kvarhålles såsom misstänkt för brott; dock att, där häktningsåtgärd ej vidtages, beställningshavaren skall äga åtnjuta oavkortad avlöning under tiden för kvarhållandet.

2 mom. Avhåller sig beställningshavare från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, skall han för den tiden vidkännas C-avdrag.

3 kap. Fasta lönetillägg och särskilda ersättningar.

24 §.

Till beställningshavare, som har sin förläggningssort å plats inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår *kallortstillägg* med nedanstående, för olika *kallortsklasser* bestämda belopp för år räknat, nämligen:

för kallortsklass	I....	90 kronor	för kallortsklass	IV....	360 kronor
»	»	II.... 150	»	»	V.... 540
»	»	III.... 240	»	»	VI.... 720

Närmare bestämmelser angående de orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallortsklasserna meddelas av Kungl. Maj:t.

25 §.

1 mom. Beställningshavare med lön enligt någon av löneplanerna Oa, UO och Ca, vilken förordnas eller kommenderas att såsom vikarie uppehålla sådan beställning eller befattning inom högre lönegrad av den löneplan beställningshavaren tillhör, som enligt stat eller eljest i behörig ordning meddelade föreskrifter skall bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad, äger uppbära *vikariatsersättning*. Dylig ersättning utgår med belopp för dag räknat, motsvarande skillnaden mellan de i nedanstående tabeller angivna beloppen för, å ena sidan, den lönegrad, till vilken den uppehållna beställningen eller befattningen är hänförd, och, å andra sidan, den lönegrad den vikarierandes egen beställning tillhör, dock med minst 60 öre om dagen:

Vikariatsersättning och vikariatslön.

Beställningar, tillhörande löneplan Oa:

Lönegrad nr	Belopp kronor	Lönegrad nr	Belopp kronor	Lönegrad nr	Belopp kronor
Oa 1	1.50	Oa 3	4.70	Oa 5	10.00
Oa 2	2.50	Oa 4	8.50	Oa 6	12.60

Beställningar, tillhörande löneplan UO:

Lönegrad nr	Belopp kronor	Lönegrad nr	Belopp kronor	Lönegrad nr	Belopp kronor
UO 1	1.50	UO 2	1.95	UO 3	2.65

Beställningar, tillhörande löneplan Ca:

Lönegrad nr	Belopp kronor	Lönegrad nr	Belopp kronor	Lönegrad nr	Belopp kronor
1	0.60	11	1.95	21	4.70
2	0.70	12	2.15	22	5.05
3	0.80	13	2.35	23	5.65
4	0.90	14	2.55	24	6.25
5	1.05	15	2.80	25	6.85
6	1.20	16	3.05	26	7.45
7	1.35	17	3.35	27	8.05
8	1.50	18	3.65	28	8.70
9	1.65	19	4.00	29	9.35
10	1.80	20	4.35	30	10.00

Har i avseende å förordnande eller kommendering, varom i första stycket förmäles, stadgats särskild inskränkning i vikariens befogenhet, ankommer på den myndighet, som meddelat förordnandet eller beslutat kommenderingen, att pröva, huruvida vikariatsersättning må utgå. Då så med hänsyn till göromålets omfattning finnes skäligt, må därvid ersättningen bestämmas till lägre belopp än i första stycket föreskrives.

Har beställningshavare förordnats eller kommenderats att såsom vikarie uppehålla sådan befattning inom högre lönegrad av den löneplan beställningshavaren tillhör, som enligt behörigen meddelade föreskrifter företrädesvis bör bestridas av beställningshavare inom högre lönegrad, beror på prövning i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, huruvida och i vad mån vikariatsersättning må utgå.

2 mom. Har beställningshavare placerats i sådan befattning, som enligt behörigen meddelade föreskrifter företrädesvis bör bestridas av beställnings-

havare inom högre lönegrad, beror på prövning i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, huruvida vikariatsersättning må utgå.

Fråga om ersättning till vikarie för beställningshavare med placering i här avsedd befattning skall likaledes bero på prövning i nyssnämnd ordning.

3 mom. Vikariatsersättning må ej utgå på grund av placering i viss befattning ombord under sjötjänstgöring.

Ej heller utgår vikariatsersättning för tjänstgöring i befattning, vars uppehållande jämlikt 33 § 4 mom. medför rätt till ansvarsarvode.

4 mom. Kan förordnande, kommendering eller placering, varom förmåles i 1 och 2 mom., väntas bliva av längre varaktighet, äger Kungl. Maj:t medgiva, att beställningshavaren må, i stället för lön å egen beställning samt vikariatsersättning enligt bestämmelserna i 1 mom., uppbära *vikariatslön*. Såsom förutsättning för åtnjutande av vikariatslön gäller tillika, att förordnandet, kommenderingen eller placeringen, i förekommande fall efter kungörande till ansökning, meddelats i den ordning, som är stadgad för den uppehållna beställningens eller befattningens besättande med ordinarie innehavare.

Vikariatslön utgår enligt löneklassen närmast lägre än den, vilken skulle hava gällt, därest den förordnade, kommenderade eller placerade varit ordinarie innehavare av den högre beställningen, varvid emellertid skall iakttagas, å ena sidan, att vikariatslönen med minst en löneklass överstiger den för vederbörande i egen beställning gällande löneklassen och, å andra sidan, att vikariatslönen i förekommande fall icke må utgå enligt högre löneklass än den högsta för den högre beställningen gällande löneklassen.

Understiger månadsbeloppet av den sålunda beräknade vikariatslönen vad beställningshavaren ägt uppbära i lön å egen beställning för hel månad jämte vikariatsersättning enligt bestämmelserna i 1 mom. för trettio dagar skall vikariatslönen utgå med däremot svarande högre belopp.

För beställningshavare, som uppbär vikariatslön, gälla i övrigt i tillämpliga delar de stadganden, som meddelats beträffande ordinarie beställningshavare i den lönegrad förordnandet, kommenderingen eller placeringen avser. Beställningshavaren anses därvid tillhöra den löneklass, enligt vilken vikariatslönen med tillämpning av bestämmelserna i andra stycket utgår eller skolas utgå.

5 mom. Ersättning vid vikariat i andra fall än i 1 och 2 samt 4 mom. avses bestämmas av Kungl. Maj:t.

26 §.

1 mom. Beställningshavare, som tillhör flottan eller för marinen gemensam personalkår och som åtnjuter lön enligt någon av de i nedanstående tabell angivna lönegraderna, äger under sjötjänstgöring uppbära *sjötillägg* med belopp för dag räknat, som i tabellen anges:

Sjötillägg
m. m.

1	2	3	4	5	6
Beställningshavare, tillhörande lönegrad	Å annat fartyg än undervattensbåt			Å undervattensbåt	
	vid rörlig förläggning	vid stationär förläggning		vid rörlig förläggning	vid stationär förläggning
		å egen för- läggningsort	å annan för- läggningsort		
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Oa 1	1.80	0.70	1.05	4.50	3.00
Oa 2	2.50	1.00	1.50	7.00	5.00
Oa 3	3.60	1.40	2.10	9.50	6.50
Oa 4	4.50	1.80	2.70	12.50	8.75
Oa 5	5.00	2.00	3.00	13.75	9.75
Oa 6	6.50	2.60	3.90	—	—
Ob 1	6.75	2.70	4.05	—	—
Ob 2	7.00	2.80	4.20	—	—
Ob 3	8.00	3.20	4.80	—	—
UO 1, maskinist eller torpedmästare	2.90	1.20	1.80	7.25	4.75
UO 1, annan beställ- ningshavare	1.80	0.70	1.05	5.75	4.00
UO 2, maskinist eller torpedmästare	3.70	1.60	2.40	9.25	6.00
UO 2, annan beställ- ningshavare	2.20	0.90	1.35	7.50	5.25
Ca 22	3.00	1.20	1.80	8.25	5.75
Ca 24	3.50	1.40	2.10	9.50	6.50
Ca 27	4.25	1.70	2.55	11.50	8.00
Ca 28	4.75	1.90	2.85	—	—
Ca 30	5.25	2.10	3.15	—	—

2 mom. Till beställningshavare, som utövar befattning såsom fartygschef, utgår under rörlig förläggning förhöjning av sjö tillägget med följande belopp för dag räknat, nämligen:

å fartyg av klass 1	kr. 1.00,
» » » » 2	» 0.80,
» » » » 3	» 0.60 samt
» » » » 4	» 0.40.

Fartygens fördelning å här avsedda klasser bestämmes av Kungl. Maj:t. Har såsom fartygschef kommenderats innehavare av beställning i lägre lönegrad än den, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser företrädesvis avses för dylik befattning, skall den kommenderade i fråga om rätt till sjö tillägg enligt 1 mom. likställas med beställningshavare i den högre lönegraden och därjämte åga uppbära förhöjning, som nyss sagts.

3 mom. Til beställningshavare i någon av lönegraderna Oa 4 och Oa 5, som utövar befattning såsom eskaderchef, avdelningschef eller divisionschef, utgår under rörlig förläggning förhöjning av sjö tillägget med 1 krona för dag räknat. Har i nu avsedd befattning, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser företrädesvis skall bestridas av beställningshavare i lägst lönegraden Oa 4, kommenderats beställningshavare i lägre lönegrad, skall den kommenderade i fråga om rätt till sjö tillägg enligt 1 mom. likställas med beställningshavare i lönegraden Oa 4 och därjämte äga uppbära förhöjning, som nyss sagts.

Den, som uppbär i föregående stycke avsedd förhöjning, må icke samtidigt åtnjuta förhöjning, varom stadgas i 2 mom.

4 mom. Till underofficer vid flottan eller flygvapnet, som under sjö-tjänstgöring omhänderhar annan uppbörd än penninguppbörd, utgår särskild ersättning med 50 öre för dag.

5 mom. I sjöreserv tjänstgörande personal åtnjuter sjö tillägg med belopp, som angivas i 3 kol. av tabellen i 1 mom.

6 mom. Beställningshavare vid kustartilleriet äger under sjö tjänstgöring uppbära sjö tillägg enligt de i 1 mom. innefattade bestämmelserna. Härvid skall dock iakttagas, dels att sådant tillägg till beställningshavare å fartyg eller båt, som är bemannad av kustartilleriets eller av för dess räkning förhyrd personal, utgår med belopp, som angivas i 3 kol. av tabellen i 1 mom., dels ock att maskinavdelningen tillhörande underofficer vid kustartilleriet åtnjuter sjö tillägg i likhet med underofficer, ej maskinist, vid flottan.

7 mom. Beställningshavare, tillhörande eller kommenderad till tjänstgöring vid flygvapnet, äger under tjänstgöring å rustad sjö styrka åtnjuta sjö tillägg enligt de i 1 mom. innefattade bestämmelserna med iakttagande härvid, att tillägget för underofficer utgår med belopp, som angivits för underofficer, ej maskinist, vid flottan.

Sjö tillägg utgår dock ej till beställningshavare, som enligt 27 § åtnjuter flygtillägg, mekanikertillägg eller elevtillägg.

8 mom. Där sjö tillägg enligt bestämmelserna i denna paragraf skall utgå till beställningshavare i lönegrad, vilken ej finnes upptagen i 1 mom., eller eljest i fall, för vilket belopp ej finnes där angivet, bestämmes tilläggets storlek av Kungl. Maj:t.

9 mom. Erforderliga föreskrifter angående tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av marinförvaltningen.

10 mom. I fråga om särskilda förmåner under tjänstgöring å fartyg, som är beordrat till expedition för undersökningar och mätningar av militärleder, å fartyg, som användes för sjökarteverkets mätningar, eller å statens isbrytarfartyg gäller vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

27 §.

1 mom. Beställningshavare, som är kommenderad till flygtjänstgöring i någon av nedannämnda befattningar, äger — under förutsättning att sådan

Flygtillägg
m. m.

tjänstgöring fullgöres minst i den omfattning, som bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av chefen för flygvapnet — uppbära *flygtillägg* med följande belopp för månad räknat:

Beställningshavare, tillhörande lönegrad	F l y g t i l l ä g g i b e f a t t n i n g s s å s o m				
	flygförare	flygspanare	provflygare	kontrollflygare	flygsignalist
Oa 1	210	210	270	—	—
Oa 2—6	270	270	270	—	—
Ob 2	270	270	—	—	—
UO 1, 2	210	210	270	—	150
Ca 24, 26, 27	—	—	270	210	—

2 mom. Underofficer, vilken fullgör flygtjänstgöring såsom chefsmekaniker, äger under förutsättning, som i 1 mom. anges i fråga om flygtillägg, uppbära *mekanikertillägg* med 60 kronor för månad.

3 mom. Armén eller marinen tillhörande beställningshavare, som vid flygvapnet undergår grundläggande utbildning till flygspanare, äger under utbildningstiden åtnjuta *elevtillägg* med 150 kronor för månad.

4 mom. I 1—3 mom. omförmälda förmåner må under tjänstledighet åtnjutas endast i den mån beställningshavaren därunder äger uppbära oavkortad lön.

5 mom. Beställningshavare, som icke enligt 1—3 mom. är berättigad till flygtillägg, mekanikertillägg eller elevtillägg, äger för dag, varunder han på grund av honom åliggande inspektionsskyldighet eller meddelat särskilt uppdrag deltagar i flygning, uppbära *flygtraktamente*, beställningshavare tillhörande någon av lönegraderna Oa 1, UO 1 och 2 samt Ca 1—13 med 7 kronor ävensom annan beställningshavare med 9 kronor.

Därest beställningshavare, som i detta moment avses, eller chefsmekaniker under deltagande i flygning drabbas av olycksfall, varav föranledes sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, äger han under tjänstledighet till följd av olycksfallet åtnjuta flygtillägg med 150 kronor för månad, chefsmekaniker dock med avdrag av honom jämlikt 2 mom. tillkommande mekanikertillägg.

6 mom. Erforderliga föreskrifter angående tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av flygförvaltningen.

28 §.

Reseersättning. Angående *ersättning vid resa* för förrättning i statens ärenden gäller vad därom är stadgat i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

29 §.

1 mom. Under tjänstgöring å annan ort inom riket än förläggningssorten äger beställningshavare åtnjuta *tjänstgöringstraktamente* enligt de särskilda bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, dock icke i något fall till högre belopp än den för beställningshavaren enligt allmänna resereglementet bestämda traktamentsersättningen.

Tjänstgöringstraktamente.

2 mom. Beställningshavare, som har sin förläggningssort inom fästning, må jämväl vid tjänstutövning å sagda ort under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas, kunna komma i åtnjutande av tjänstgöringstraktamente, som i 1 mom. sägs.

30 §.

Under sjötjänstgöring utgå *mässpenningar* och till vissa beställningshavare därjämte *representationspenningar* enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Mässpenningar m. m.

Vid utförande av *dykeriarbete* må särskilda förmåner utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

31 §.

Ersättning för flyttningskostnad enligt de särskilda bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, utgår till beställningshavare, vilken

Ersättning för flyttningskostnad.

a) utan egen ansökning förflyttats från en förläggningssort till en annan, dock att ersättning ej må utgå då transport eller placering skett genom tjänstbyte mellan två beställningshavare, som därom uttryckt önskan;

b) vid övergång från icke-ordinarie befattning till ordinarie beställning eller från ordinarie beställning till beställning inom annan löneplan än den han själv tillhör eller till följd av befordran eller på grund av förordnande eller kommendering att uppehålla viss beställning eller befattning eller till följd av omplacering till tjänstgöring utan att därmed avses uppehållande av viss beställning eller befattning nödgats flytta till annan ort; eller ock

c) eljest fått sig ålagt att byta bostad.

Vad nu är sagt gäller ock i fråga om beställningshavare, som förflyttats eller befordrats till ordinarie befattning, å vilken detta reglemente icke äger tillämpning, eller vilken förordnats att uppehålla sådan befattning, så ock i fråga om den, som från dylik befattning eller från fast anställning såsom manskap vid krigsmakten befordrats till eller förordnats å beställning, som i reglementet avses; skolande härvid med befordran förstås övergång till beställning eller befattning, för vilken slutlönen i samma ortsgrupp överstiger slutlönen i den tidigare beställningen eller befattningen.

Ersättning för flyttningskostnad må tillkomma jämväl beställningshavare, som på grund av Kungl. Maj:ts därom meddelade föreskrift förklaras skola under tjänstgöring å annan ort än den vanliga förläggningssorten anses fullgöra ordinarie tjänstgöring å förstnämnda ort.

Vad i denna paragraf stadgats skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilda fall annorlunda förordnar, icke utgöra hinder för beviljande av ersättning för flyttningskostnad dels på grund av kommendering såsom aspirant vid generalstabskåren, såsom elev vid någon av de militära högskolorna eller såsom intendents- eller förvaltaraspirant, dels ock för genomförande av passagesystem vid vissa truppförband enligt vad därom är särskilt stadgat.

32 §.

Felräkningspenningar.

Beställningshavare, som å tjänstens vägnar handhar penninguppbörd eller verkställer kontant utbetalning av medel, må kunna enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder erhålla *felräkningspenningar* till belopp, som bestämmas med hänsyn till de omständigheter, under vilka uppbörd eller utbetalning sker, och i förhållande till uppbördens eller utbetalningens omfattning. Felräkningspenningar må icke vid en och samma befattning utgå med högre belopp än 600 kronor för år räknat.

För tid, under vilken här avsedd beställningshavare icke bestrider befattningen, uppbäras felräkningspenningarna av den, som uppehåller densamma.

33 §.

Vissa arvoden och särskilda ersättningar m. m.

1 mom. Till innehavare av vissa beställningar utgår, såsom förhöjning av lönen, *arvode* med belopp, som angivas i vederbörliga stater.

2 mom. För uppehållande, på grund av förordnande eller kommendering, av vissa befattningar, som ej äro uppförda såsom särskilda beställningar, utgår, utöver lön i vederbörandes beställning, *arvode* med belopp, som angivas i vederbörliga stater.

3 mom. I den mån medel för ändamålet finnas beviljade, må vissa beställningshavare för särskilda uppdrag, vilka äro avsedda att fullgöras vid sidan av egen befattning, uppbära *arvode* med belopp, som angivas i vederbörliga stater eller eljest i behörig ordning fastställas.

4 mom. Till beställningshavare vid armén — regementskassör dock undantagen — vilken utan att tillhöra intendenturkåren förordnas att uppehålla antingen befattning, varmed är förenat uppdrag såsom chef för kassaförvaltning, eller ock befattning, vilken är avsedd för förvaltare eller för regementskassör, utgår *ansvarsarvode* med 4 kronor 50 öre, respektive 2 kronor 25 öre för dag räknat.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande uppehållande av intendents-, respektive förrådsförvaltarbefattning vid marinen eller flygvapnet.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta moment iakttages, att ansvarsarvode ej må utgå vid tjänstgöring, som fullgöres under anställning såsom intendents- eller förvaltaraspirant eller i omedelbar anslutning till sådan anställning.

5 mom. *Gratifikation* eller *belöning* må kunna tilldelas beställningshavare, därest medel för ändamålet finnas anvisade.

6 mom. Beträffande åtnjutande av de i 1—5 mom. omnämnda förmåner skola gälla de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

7 mom. Vissa beställningshavare äga åtnjuta *bidrag till representationskostnader* med belopp, som angivas i vederbörliga stater.

8 mom. Utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest av Kungl. Maj:t och riksdagen medgivits må beställningshavare icke för sin tjänstgöring åtnjuta ersättning eller förmån, så framt ej Kungl. Maj:t för uppdrag eller arbete, vilket kan anses falla utom beställningshavarens vanliga tjänstutövning, anvisat särskilda medel eller eljest finner skäl medgiva särskild gottgörelse.

4 kap. Rörligt tillägg.

34 §.

1 mom. Å följande i 1 och 3 kap. omnämnda avlöningsförmåner, nämligen lön, vikariatsersättning och vikariatslön, utgår under de förutsättningar och enligt de grunder, som i detta kapitel angivas, *rörligt tillägg* i förhållande till den ökning i de allmänna levnadskostnaderna, som må föreligga i jämförelse med de genomsnittliga levnadskostnaderna under år 1935.

Avlöningsförmåner, å vilka rörligt tillägg utgår m. m.

2 mom. Beräkning av levnadskostnadernas storlek i jämförelse med 1935 års genomsnittliga levnadskostnader verkställs kvartalsvis av socialstyrelsen enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

På grundval av nämnda beräkning fastställer Kungl. Maj:t det procenttal, som anger levnadskostnadernas förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå (*levnadskostnadstalet*).

Av Kungl. Maj:t fastställt levnadskostnadstal skall lända till efterrättelse från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, intill den månad, varunder nytt sådant tal av Kungl. Maj:t fastställs.

35 §.

1 mom. Rörligt tillägg utgår, då levnadskostnadstalet utvisar ökning i förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå med fyra enheter eller mera, och utgör tre procent å avlöningen för varje hel mångfald av fyra, vartill ökningen uppgår. Där levnadskostnadstalet, efter att hava uppnått sådan ökning, åter nedgår, skall dock rörligt tillägg åtnjutas efter oförändrat procenttal, så länge levnadskostnadstalet överstiger närmast lägre hela mångfald av fyra.

Grunder för rörligt tillägg.

2 mom. Såsom begränsning av vad i 1 mom. stadgats skall gälla att, även om levnadskostnadstalet utvisar ökning med mer än tjugu enheter, rörligt tillägg likväl icke må utgå efter högre procenttal än femton.

36 §.

1 mom. Rörligt tillägg beräknas å sammanlagda beloppet för månad av de avlöningsförmåner, å vilka sådant tillägg enligt bestämmelserna i 34 § 1 mom. må åtnjutas.

Beräkning av rörligt tillägg.

Härvid skall dock iakttagas,

att tillägg ej beräknas å belopp, varmed avlöningen överstiger 900 kronor, och ej heller å i avlöningen ingående öretal, som överskjuter fullt krontal, samt att, där beräknat tillägg icke slutar å helt femtal ören, detsamma skall jämkas till närmaste femtal.

2 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:t de tabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

5 kap. Sjukvård och begravningshjälp.

37 §.

Allmänna bestämmelser om sjukvård.

1 mom. Vid sjukdom erhåller beställningshavare på statens bekostnad läkarvård jämte läkemedel samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga hjälpmedel, allt i den omfattning och under de villkor, som i detta kapitel stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmas.

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras tandvård endast om sådan vård avser botande av sjukdom i tändernas omgivningar eller prövas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

2 mom. Vad i detta kapitel stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även i fall, som avses i 19 § 2 mom.

3 mom. Erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel meddelas av Kungl. Maj:t.

4 mom. I fråga om rätt till sjukvård under sjötjänstgöring och avpollettering från fartyg gäller vad därom särskilt stadgas.

38 §.

Tjänsteläkare.

Läkarvård, som enligt detta reglemente bekostas av statsmedel, skall, där ej annat följer av vad i detta kapitel stadgas, ombesörjas av särskilda, för sådant ändamål anställda tjänsteläkare.

Instruktion för tjänsteläkare utfärdas av Kungl. Maj:t.

39 §.

Läkarvård och läkarintyg.

1 mom. Beställningshavare är berättigad att kostnadsfritt anlita tjänsteläkaren för erhållande av läkarvård och intyg, som i tjänsten erfordras rörande beställningshavarens hälsotillstånd. Erfordras för ställande av diagnos röntgen- eller annan undersökning, som ej lämpligen kan utföras av tjänsteläkaren, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas av statsmedel.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning, som nyss sagts, må bestridas av statsmedel även i de fall, då beställningshavare

uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita tjänsteläkaren, eller då vid trängande behov av läkarvård tjänsteläkaren icke hinner anlitas. I dylika fall bör beställningshavaren i första rummet hänvända sig till annan av staten eller kommun anställd läkare.

2 mom. Läkarintyg, som i tjänsten åberopas, skall vara utfärdat av tjänsteläkaren eller försett med dennes attest. Likaså skall räkning å kostnad för rådfrågning eller behandling av annan läkare eller av tandläkare vara attesterad av tjänsteläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

40 §.

1 mom. Kostnaderna för vård å allmänt sjukhus ersättas, i den mån ej Sjukhusvård. nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkaren eller annan läkare, som beställningshavaren enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarar sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättningens storlek skola kostnaderna beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å *allmän sal*,

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för sjukhuset fastställda avgiften för vård å *allmän avdelning*.

Prövar tjänsteläkaren eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukes tillstånd kräva vård i *halvenskilt rum*, eller om sådant ej finnes tillgängligt, i *enskilt rum*, eller finner vederbörande myndighet med hänsyn till andra särskilda förhållanden dylik vård erforderlig må, utan hinder av vad ovan stadgas, av statsmedel bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskilt rum vårdade beställningshavaren erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag av statsmedel till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av vederbörande myndighet högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås militär sjukvårdsinrättning och annat sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun,

Konung Ocar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å enskild sjukvårdsanstalt må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas av statsmedel intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på vederbörande myndighets prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

41 §.

Specialist-
vård.

1 mom. Kostnad för anlitande av läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer, bestrides vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkaren eller annan läkare, som beställningshavaren enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarar sådan specialistvård nödvändig samt tjänsteläkaren antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för specialistvård, som meddelas å poliklinik vid allmänt sjukhus, bestridas helt av statsmedel.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlitande av tandläkare i fall, som avses i 37 § 1 mom. andra stycket.

42 §.

Läkemedel.

Av statsmedel bestridas kostnaderna för läkemedel, som föreskrivits antingen av tjänsteläkaren eller annan läkare, vilken beställningshavaren enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, eller ock av specialist, till vilken beställningshavaren enligt bestämmelserna i 41 § 1 mom. hänvänt sig.

Räkning å läkemedelskostnad skall vara attesterad av tjänsteläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

43 §.

Bad, massage,
m. m.

1 mom. Behandling med bad, massage, elektricitet, hetluft m. m., som av tjänsteläkaren ordinerar såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må bekostas vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften av statsmedel.

2 mom. Konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel, som beställningshavare nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, bekostas av statsmedel.

3 mom. Kostnad för anbefalld vaccination mot epidemisk sjukdom gäldas av statsmedel.

44 §.

I den mån så prövas skäligt, må av statsmedel bestridas kostnad för den sjukes resa eller förslande till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att tjänsteläkaren eller annan läkare, som beställningshavaren enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarar resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må av statsmedel kunna ersättas skälig kostnad för resa, som beställningshavaren nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som avses i 43 § 1 mom., ävensom för anskaffande av hjälpmedel, varom förmåles i 43 § 2 mom.

Resor och sjuktransporter.

Jämväl skälig kostnad för läkares resa för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas av statsmedel.

45 §.

1 mom. Avlider beställningshavare, skall till hans dödsbo såsom begravningshjälp utbetalas ett belopp av 400 kronor. Efterlämnar beställningshavaren anhöriga, som äro berättigade till familjepension enligt allmänna familjepensionsreglementet, skall dock, där beställningshavarens lön för månad jämte därå belöpande rörligt tillägg överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen ökas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av lön, rörligt tillägg och familjepension skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

Begravningshjälp m. m.

I begravningshjälp, varom här stadgas, skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete enligt lag och särskild författning utgående begravningshjälpen anses inbegripen.

2 mom. Avlider beställningshavare under tjänstgöring å annan ort än förläggningssorten, må utöver begravningshjälp, varom i 1 mom. förmåles, efter vederbörande centrala förvaltningsmyndighets bestämmande i förekommande fall av statsmedel bestridas kostnaderna för transport av den avlidne till förläggningssorten eller till annan ort, i sistnämnda fall dock högst med belopp motsvarande kostnaderna för transport till förläggningssorten.

6 kap. Tjänstebostad m. m.

46 §.

1 mom. Därest åt beställningshavare såsom bostad anvisas lägenhet, som äges eller disponeras av statsverket, är han skyldig att bebo densamma.

Skyldighet att bebo tjänstebostad m. m.

I fråga om begagnande av sålunda anvisad tjänstebostad samt bestämmandet av ersättningen härför gälla de närmare föreskrifter, som i detta kapitel stadgas eller som eljest meddelas av Kungl. Maj:t eller vederbörande centrala förvaltningsmyndighet.

2 mom. Prövas med hänsyn till beställningshavares ekonomiska förhållanden eller andra särskilda omständigheter avsevärda olägenheter för beställningshavaren vara förenade med skyldigheten att taga i besittning honom anvisad bostad eller att vidare bebo redan innehavd sådan, må vederbörande centrala förvaltningsmyndighet på framställning av beställningshavaren kunna befria honom från nämnda skyldighet.

47 §.

Ersättning
för tjänste-
bostad m. m.

1 mom. För tjänstebostads begagnande skall beställningshavare månadsvis i förskott erlägga ersättning genom avdrag å avlöningen eller, i den mån honom tillkommande avlöningsbelopp ej därtill förslår, genom kontant inbetalning.

2 mom. Ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen, i förekommande fall gottgörelse för centraluppvärmning eller för tillhandahållande av möbler, ävensom för planteringsland eller annan förmån, som följer med bostaden, bestämmes med hänsyn till det pris, som å orten i allmänhet gäller för lägenhet, vilken beträffande storlek och bekvämlighet samt beskaffenhet i övrigt kan anses likvärdig med tjänstebostaden. Är tjänstebostad belägen å ort, där hyresmarknad, som kan tjäna till ledning vid ersättningsbestämmande, saknas, må i stället skälig hänsyn tagas till det hyrestal, som för orten beräknats i samband med dyrortsgrupperingen.

3 mom. Kan överenskommelse rörande ersättnings storlek icke träffas mellan vederbörande myndighet och beställningshavare, som skall bebo lägenheten, hänskjutes frågan till *statens bostadsnämnd*, vilken består av en opartisk ordförande samt representanter för förvaltnings- och personalintressena. Över nämndens beslut i ärende, som hänskjutits till dess avgörande, må klagan icke föras.

Intill dess ersättningen blivit av nämnden bestämd, skall densamma utgå med det av myndigheten fordrade beloppet, med rätt för bostadsinnehavaren att, därest beloppet av bostadsnämnden nedsattes, återbekomma vad han erlagt för mycket.

Jämkning av fastställd ersättning för tjänstebostad må icke påkallas, förrän minst ett år förflutit från det ersättningen senast fastställdes.

48 §.

Avträdande
av tjänstebo-
stad m. m.

1 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall, såvida annat icke avtalats, avträda bostaden å fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett eller dödsfall timat; dock skall, om icke annorlunda överenskommes, avflyttning ske:

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas och ny tjänstebostad anvisas honom, inom skälig tid därefter, men då sådan bostad ej anvisas honom, å den fardag, som inträffar näst efter tre månader från det han erhöll kännedom om beslutet rörande befordringen eller förflyttningen;

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst med pension, närmaste fardag efter avgången;

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst eller entledigas, vid den löpande månadens utgång.

2 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som kan finnas lämplig, mot skälig gottgörelse upplåta utrymme i bostaden för beställningshavarens vikarie eller efterträdare.

49 §.

Då på grund av särskilda omständigheter prövas skäligt att tillhandahålla beställningshavare *bränsle* eller *belysning* för hans bostad, skall han erlægga ersättning därför, beräknad efter myndighetens självkostnadspris.

Ersättning för bränsle och belysning.

7 kap. Ekiperingshjälp och årligt ekiperingsbidrag m. m.

50 §.

Beställningshavare, som är pliktig att under tjänstgöring vara iförd tjänstdräkt (uniform), äger vid tillträdet av första ordinarie beställning uppbära *ekiperingshjälp* med 500 kronor.

Från åtnjutande av sådan förmån undantages dock den, som tidigare uppburit ekiperingshjälp i egenskap av extra ordinarie fänrik, beställningshavare i reserven eller marinläkarstipendiat.

Ekiperingshjälp vid tillträdet av första ordinarie beställning.

51 §.

Beställningshavare, som är pliktig att under tjänstgöring vara iförd uniform, äger att för underhåll och förnyelse av uniformspersedlar, vilka ingå i föreskriven fältutrustning eller vilka det eljest enligt gällande bestämmelser åligger honom att anskaffa, uppbära *årligt ekiperingsbidrag* med 180 kronor. För beställningshavare, som icke är underkastad daglig tjänstgöringsskyldighet i den omfattning, vilken gäller för beställningshavare i allmänhet eller som enligt särskilt medgivande äger att regelmässigt under tjänstgöringen bära civil dräkt, må Kungl. Maj:t förordna, att ekiperingsbidrag icke skall utgå, eller fastställa bidraget till det lägre belopp, som prövas skäligt.

Årligt ekiperingsbidrag.

Bidraget utbetalas halvårsvis under de villkor och enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet.

52 §.

Beställningshavare äger enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet, mot ersättning från kronans förråd utbekomma persedlar, som i 51 § första stycket avses, eller därför erforderliga materialier ävensom vid kronans verkstäder låta tillverka dylika persedlar.

Rätt att utbekomma uniformspersedlar och materialier m. m.

Ersättning, varom i denna paragraf förmäles, skall motsvara kronans självkostnadspris för materialanskaffning samt tillverkningsarbeten.

53 §.

Tillhandahållande av skyddsbeklädnad m. m.

I fråga om tillhandahållande åt beställningshavare av skyddsbeklädnad eller annan av särskild tjänstgöring påkallad beklädnadsutrustning skola gälla de föreskrifter, vilka meddelas av Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet.

3 avd. Extra ordinarie fänrikar.

54 §.

Lön till extra ordinarie fänrik utgår enligt följande löneplan:

Löneplan Oa.

Löne-grad	Löne-klass	O r t s g r u p p								
		A	B	C	D	E	F	G	H	I
		Å r s l ö n , k r o n o r								
1	a	2,730	2,844	2,958	3,072	3,186	3,300	3,414	3,528	3,642
	1	2,868	2,988	3,108	3,228	3,348	3,468	3,588	3,708	3,828
	2	3,318	3,456	3,594	3,732	3,870	4,008	4,146	4,284	4,422

55 §.

Ekiperingshjälp.

Extra ordinarie fänrik äger vid antagningen uppbära ekiperingshjälp med 500 kronor.

Från åtnjutande av sådan förmån undantages dock fänrik, som tidigare uppburit ekiperingshjälp i egenskap av underofficer på aktiv stat eller av beställningshavare i reserven.

56 §.

Tillämpning av vissa bestämmelser i 2 avd.

För extra ordinarie fänrik skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse stadgandena i 2 avd. 1 kap. 6 och 7 §§, 2—6 kap. samt 7 kap. 51—53 §§, varvid beställningshavaren skall anses tillhöra 1 lönegraden av den i 5 § intagna löneplanen Oa. Beträffande tjänstledighetsavdrag, varom stadgas i 17 §, skall iakttagas, att för löneklassen a A- och B-avdragen utgöra respektive 1 krona 40 öre och 2 kronor 80 öre.

4 avd. Lönenämnd.

57 §.

För beredning av ärenden, vilka angå tillämpningen av detta reglemente jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser, skall finnas en *lönenämnd*.

Denna nämnd, i vilken löntagar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade, skall bestå av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt sex likaledes av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter.

Lönenämndens ordförande och ledamöter förordnas för en tid av högst tre år i sänder. I samma ordning utses suppleanter för ordföranden och ledamöterna.

Instruktion för lönenämnden utfärdas av Kungl. Maj:t.

Utän hinder av vad nyss stadgats må Kungl. Maj:t, där så finnes lämpligt, föreskriva, att här avsedda ärenden skola beredas av lönenämnd, som inrättats för annat förvaltningsområde. Meddelas dylik föreskrift, skall tillika förordnas om sådan ändrad sammansättning av denna lönenämnd, att de militära löntagarintressena bliva inom nämnden företrädda vid ifrågasvarande ärendens behandling.

5 avd. Reglementets tillämplighet.

58 §.

1 mom. Beträffande beställningshavare, vilken vid detta reglementes ikraftträdande innehar ordinarie beställning, som i reglementet avses, skall såsom förutsättning för reglementets tillämpning gälla, att beställningshavaren icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt gjort anmälan, att han icke vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser.

2 mom. Beställningshavare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, skall vara pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner eller ersättningar, om vilka förmåles i 26—33, 37—44 och 46—53 §§ samt i 55 §.

3 mom. Beställningshavare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, är jämväl pliktig att, därest de allmänna levnadskostnaderna nedgå med tio procent eller mera i förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnader, efter prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen underkasta sig minskning av lönen med högst fem procent av de i vederbörande löneplaner upptagna årslönebeloppen.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1939, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår beställningshavare, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Löneplan Oa.

(Officerare i allmänhet.)

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
nr	omfattar löneklas- serna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Å r s l ö n , k r o n o r											
1	1—3	1	2,940	3,060	3,180	3,300	3,420	3,540	3,660	3,780	3,900
		2	3,396	3,534	3,672	3,810	3,948	4,086	4,224	4,362	4,500
2	3—7	3	3,852	4,008	4,164	4,320	4,476	4,632	4,788	4,944	5,100
		4	4,356	4,524	4,692	4,860	5,028	5,196	5,364	5,532	5,700
		5	4,860	5,040	5,220	5,400	5,580	5,760	5,940	6,120	6,300
3	7—10	6	5,391	5,589	5,787	5,985	6,183	6,381	6,579	6,777	6,975
		7	5,958	6,177	6,396	6,615	6,834	7,053	7,272	7,491	7,710
		8	6,705	6,930	7,155	7,380	7,605	7,830	8,055	8,280	8,505
4	10—12	9	7,500	7,725	7,950	8,175	8,400	8,625	8,850	9,075	9,300
		10	8,310	8,535	8,760	8,985	9,210	9,435	9,660	9,885	10,110
5	12—14	11	9,000	9,225	9,450	9,675	9,900	10,125	10,350	10,575	10,800
		12	9,705	9,930	10,155	10,380	10,605	10,830	11,055	11,280	11,505
		13	10,200	10,425	10,650	10,875	11,100	11,325	11,550	11,775	12,000
6	15	14	10,695	10,920	11,145	11,370	11,595	11,820	12,045	12,270	12,495
		15	12,210	12,435	12,660	12,885	13,110	13,335	13,560	13,785	14,010

Löneplan UO.

(Underofficerare.)

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
nr	omfattar löneklas- serna nr		A	B	C	D	E	F	G	H	I
Å r s l ö n , k r o n o r											
1	1—5	1	2,940	3,060	3,180	3,300	3,420	3,540	3,660	3,780	3,900
		2	3,162	3,294	3,426	3,558	3,690	3,822	3,954	4,086	4,218
2	3—7	3	3,408	3,552	3,696	3,840	3,984	4,128	4,272	4,416	4,560
		4	3,714	3,867	4,020	4,173	4,326	4,479	4,632	4,785	4,938
3	5—9	5	4,026	4,188	4,350	4,512	4,674	4,836	4,998	5,160	5,322
		6	4,362	4,530	4,698	4,866	5,034	5,202	5,370	5,538	5,706
		7	4,698	4,875	5,052	5,229	5,406	5,583	5,760	5,937	6,114
		8	5,034	5,220	5,406	5,592	5,778	5,964	6,150	6,336	6,522
		9	5,370	5,568	5,766	5,964	6,162	6,360	6,558	6,756	6,954